

GRADISOV VESTNIK

Ob
prazniku
republike
iskreno
čestitamo
vsem
delavcem

Uredništvo

Leto XIX — 235

Ljubljana, november 1977

GLASILO GRADISA

Do konca leta nas čaka še veliko dela

Celotni dohodek se je povečal za 5%, lani v enakem času pa za 22%. Dohodek se je letos ob tritretletju povečal za 25%, lani v enakem času pa za 17%. Iz teh podatkov spoznamo, da narašča letos naša uspešnost (dohodek) mnogo hitreje kot naš obseg (celotni dohodek), ki, upoštevajoč porast cen blizu 12%, celo nazaduje za 6%!

Delamo manj pa zato uspešneje

V dveletnem obdobju, to je od I. do IX. 1975 do I.—IX. 1977 pa se je povečal celotni dohodek od 2,08 mia din na 2,67 mia din, to je za 28%, dohodek pa od 0,50 mia din na 0,73 mia din, to je za 46%. Tolikšno večje povečanje dohodka pa je bilo skoraj v celoti namenjeno za izjemno povečane obveznosti, saj so se oseb-

ni dohodki, ki predstavljajo najvišji delež dohodka, povečali v tem času od 0,28 mia din na 0,38 mia din, to je za 37% ali za 80% porasta dohodka. Pred dvema letoma je znašal delež osebnih dohodkov v dohodku 56%, lani 58%, letos pa le še 52%. V osnovah plana do leta 1980 smo zapisali, naj bi znašali osebni dohodki približno 50% dohodka, k čemer se postopno približujemo.

Poglejmo zdaj nekaj podatkov v mio din:

Sestavina	I-IX 76	I-IX 77	plan 77	I-IX 77	I-IX 77
				I-IX 76	plan 77
Vrednost proizvodnje	2589	2677	4209	103	64
Storitve drugih	841	744	820	88	91
Vrednost čiste proizvodnje	1743	1933	3389	111	57
Celotni dohodek	2536	2672	4175	105	64
Stroški	1877	1864	2972	99	63
Družbeni proizvod	659	808	1203	123	67
Amortizacija	71	75	113	106	67
Dohodek	588	733	1090	125	67

Letos je naša šibkost v nazadovanju produktivnosti

Storitev drugih, predvsem obrtnikov, smo letos planirali celo manj (820 mio din) kot smo jih lani obratno računali že ob tritretletju (841 mio din). Dejansko smo letos res imeli manj obrtniških del (744 mio din) kot lani, vendar smo dosegli že 91% planirane vrednosti. To pomeni, da smo preizkušili planirati. Hkrati bomo vrednost čiste proizvodnje le stežka dosegli v planirani vrednosti, saj smo doslej dosegli le 57% plana.

Z vrednostjo čiste proizvodnje na efektivno uro merimo produktivnost; ta je znašala lani ob tritretletju

178 din, letos pa 195 din. Porast znaša manj kot 10%, kar pomeni, da je letos pri upoštevanju porasta cen realna produktivnost nižja za 2%!

Nasproti zaskrbljujočemu podatku o nazadovanju produktivnosti (glavni vzroki: več manjših objektov, prepočasno naraščanje mehanoopremljenosti, premalo inovacij na področju organizacije in tehnologije, nezadovoljivo nagrajevanje), smo lahko zadovoljni z gibanjem ekonomičnosti. Delež materialnih stroškov v celotnem dohodku je znašal lani 74 odstotkov, planirali smo delež 71%, dejansko pa dosegli ob tritretletju delež 70%.

V nekaj preteklih letih je bilo za Gradis značilno drugačno gibanje — nadpovprečna rast produktivnosti in podpovprečno naraščanje (v nekate-

rih letih celo nazadovanje) ekonomičnosti. Kaj to pomeni?

Ce kazalnik produktivnosti kaže zlasti učinkovitost tako imenovane ga živega dela (v imenovalcu so efektivne ure delavcev), potem se bomo morali še letos, predvsem pa v naslednjih letih še bolj angažirati zlasti pri nagrajevanju in inovacijah. Smo v času, v katerem se zelo trudimo, da izboljšamo sistem nagrajevanja. Ravno kar navedeni podatki nas utrjujejo v prepričanju, kako potrebni so naši napor, da povežemo v največji možni meri naše osebne dohodke z našimi rezultati dela.

Zanimivi so zadnji trije indeksi — 67, ki kažejo, da bomo glede na večletno poprečje dosegli družbeni proizvod, amortizacijo in dohodek v planirani višini.

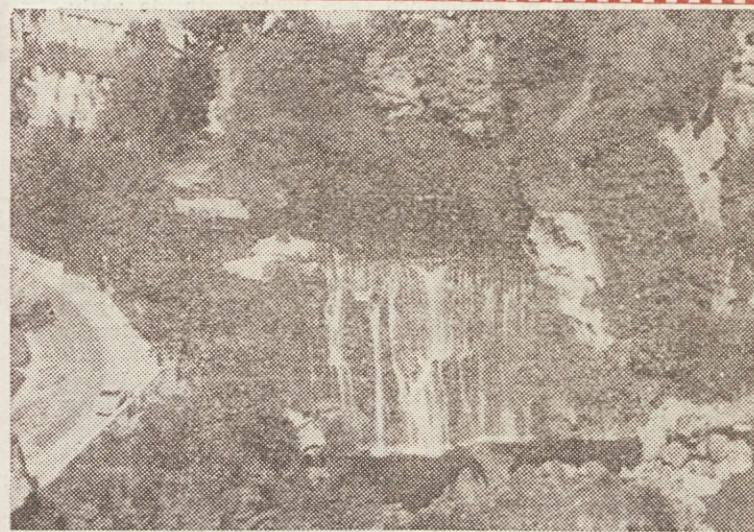
Osebnih dohodki povsem sledijo produktivnosti

Dohodek, naš uspeh in kruh hkrati, smo delili takole:

(glej tabelo v nadaljevanju na str. 6) Pogodbene obveznosti in (v kalkularne) dajatve iz dohodka skupaj so porasle za 36% in dosegle že 77% planiranega zneska!

Osebnih dohodki in prejemki skupaj so porasli za 14%, kar je precej manj kot določa skupščinska resolucija, namreč 90% porasta dohodka, to je $25 \times 0,9 = 22\%$. Kljub temu pa smo izplačali že 68% planiranega zneska, kar predstavlja eno odstopno točko več kot znaša delež doseženega dohodka — 67%.

Izplačani osebni dohodek na pogojno uro znaša 18,41 din in je za 11% višji od lanskega tritretletja. Zaradi porasta življenjskih stroškov za več kot 13%, so se realni osebni dohodki znižali za 2%; to pa je ravno toliko za kolikor se je znižala produktivnost. Planirali smo za 3% višje osebne dohodke (na pogojno uro), kar pomeni, da se bodo realni osebni dohodki vendarle povečali, če bomo uspeli doseči tudi planirani dohodek. (nadaljevanje na 6. str.)

Bili smo nič — bodimo vse!

Dan republike 1977 proslavljamo v znamenju doslednega uresničevanja zakona o združenem delu. Pričeli smo konkretno spreminjati osnove medsebojnih in družbenoekonomskih odnosov ter dela in poslovanja. To je potrdila tudi nedavna konferenca družbenopolitičnih organizacij GIP GRADIS. Zopet smo napravili korak naprej, kot smo jih že tisoče in tisoče, vse od zgodovinskega zasedanja AVNOJ 29. novembra 1943. Vsak korak je bil večji, boljši in uspešnejši. Veliko smo zgradili, spremenili podobo naše domovine in uresničili gesla proletarcev in internacionalce. Bili smo nič — bodimo vse, za uresničevanje zgodovinske vloge delavskega razreda.

Vmes so leta, vmes revolucija — vmes drugo zasedanje AVNOJA, kjer so bili postavljeni temelji naše samoupravne ureditve. Temeljni presnavljanja naše družbe in izhodišče vseh miselnih tokov o smotnosti in nujnosti skupnega dela in življenja v katerem delavci pri uresničevanju svojega vladajočega položaja v združenem delu in družbi, svobodno odločajo in se vključujejo v življenjske tokove na vseh področjih našega dela in življenja.

Misli hitijo tudi nazaj v obdobje narodnoosvobodilnega boja, kjer so naši delavci-borci, s komunistično partijo na čelu, po strahovitih naporih četrte in pete ofenzive razširili oboroženi boj ne samo proti tujim osvajalcem, temveč tudi boj proti nosilcem preživele družbene ureditve, v revolucijo, ki se danes z uveljavljanjem nove ustave in zakona o združenem delu, približuje vrhuncu naše samoupravne ureditve.

Kujemo enotnost, solidarnost in zmagujemo v borbi za uveljavljanje delavskega samoupravljanja, v uresničevanju zgodovinske naloge delavskega razreda — osvoboditve dela in človeka.

Dnevi AVNOJ in novo rojene republike, katere prestolnica se je selila iz kraja v kraj skupaj z bitkami in svojimi borci. To so bili dnevi prvih narodnoosvobodilnih odborov, v katere je ljudstvo takrat prvič volilo samega sebe. Tako je od prvih volitev v narodnoosvobodilne odbore preteklo 34 let. V tem obdobju so odbornike in poslance zamenjali delegati in zaživel je delegatski sistem kot nova oblika samoupravne in demokratične družbe. Uvedba delegatskega sistema je velik korak naprej k razvoju našega političnega sistema, je pravzaprav nosilec in orodje celotnega sistema socialistične samoupravne demokracije. V njem se prek delegatov združuje zavest živih in neposrednih samoupravnih interesov z zavestjo o skupnih dolgoročnih interesih, delavskega razreda in družbe kot celote. Ne samo z obljubami, temveč s konkretno življenjsko in vsakodnevno prakso nezadržno utrjujemo oblast delavcev in stremimo k oblasti združenega dela in tako uresničujemo ideale in cilje AVNOJ. Avnojske kretnice so vse premaknile na pravi tir. Stiriinšestdesletno obdobje pa je potrdilo pravilnost in neizogibnost te poti.

Naše delo se je razvijalo v določenem zaporedju revolucijskih razvojnih stopenj, za dosledno uveljavitev interesov delavskega razreda v sistemu samoupravljanja.

Cas pa hiti, prinaša vedno nove in nove zahteve in naloge. Mi smo pripravljeni, čeprav vsega zastavljenega čez noč ne bomo mogli rešiti. Toda naša pot je znana in jasna. Tako je bilo povedano tudi na zadnji konferenci družbenopolitične organizacije Gradisa. Kolesa AVNOJ so se zopet obrnile naprej, kajti odločno smo sprejeli dolgoročno in korenito preobrazbo medsebojnih in družbenoekonomskih odnosov.

L. C.

Zadovoljni ob zaključku del v Sošanju

Od dviga produktivnosti so odvisni naši osebni dohodki

Delegati delavskega sveta naše delovne organizacije so na svoji 8. seji razpravljali predvsem o izhodiščih za sestavo gospodarskega načrta za prihodnje leto. Sprejeli so tudi rokovnik, po katerem naj poteka planiranje in sprejemanje ustreznih samoupravnih aktov v tej zvezi. Pričakujemo lahko, da bo gospodarski načrt za prihodnje leto bolj zgodaj sprejet kot je bilo to v preteklih letih.

Predvsem ne smemo prezreti, da je samoupravno planiranje, ki mora izhajati v vseh odločitvah od delavcev v temeljnih organizacijah, glav-

ni element za uveljavljanje neodtujljive pravice delavca v temeljni organizaciji združenega dela, da v nadaljevanje na 6. str.)

Ocena uresničevanja Zakona o združenem delu v Gradisu

1. Svet ZK Gradis in konferenca OOS ugotavljata, da aktivnost pri uresničevanju ZZZ poteka zadovoljivo in skladno s sprejetim programom, stališči in sklepi, ki sta jih oba organa sprejela na prejšnjih sejah, kakor tudi širšimi družbenimi usmeritvami.

2. Svet ZK in konferenca OOS potrjujeta dosedanje delo koordinacijske komisije za spremljanje uresničevanja ZZZ v GIP Gradis in delovnih skupin za posamezna področja urejanja medsebojnih družbenoekonomskih odnosov. Oba organa podpirata usmeritve, ki so vsebovane v doslej pripravljenih gradivih in to predvsem kar se nanaša na delitev sredstev za osebne dohodke in dohodkovne odnose.

3. Oba organa poudarjata, da je potrebno k ustreznosti aktivnosti spodbuditi predvsem komisije za spremljanje uresničevanja ZZZ v TOZD, saj ugotavljamo, da te doslej niso prav zaživele in odigrale pričakovane vloge. Predvsem morajo te komisije postati organizator celotne aktivnosti in razpravo usmerjati tako, da bo zajela čimširši krog delavcev v TOZD. Odločilno vlogo morajo pri aktiviranju komisij odigrati OO ZK in sindikat.

4. Na koordinacijski komisiji za spremljanje uresničevanja ZZZ v Gradisu so za sprejemanje posameznih aktov bili dogovorjeni roki, ki so postavljeni z ozirom na končni rok sprejema nekaterih aktov to je 1. 1. 1978. Zato je potrebno v TOZD pripraviti konkretne akcijske programe, da ne bi zamujali posameznih vmesnih rokov, kar bi povzročilo tudi prekoračitve končnega roka za sprejem samoupravnih splošnih aktov.

5. Svet ZK in konferenca OOS poudarjata poleg akcije sprejemanja samoupravnih splošnih aktov tudi velik pomen vsebinskih sprememb, ki jih ti akti na osnovi ZZZ v našo samoupravno prakso morajo prinesiti. Družbenopolitične organizacije morajo zastaviti vse sile v to, da bodo načela ZZZ skozi samoupravne splošne akte uresničena v praksi. Tu gre predvsem za delitev sredstev za osebne dohodke, kjer bomo morali storiti tudi nekatere tehnične ukrepe, da bi lahko uresničili vsebino »nagrajevanja« po delu.

6. Predlagamo, da družbenopolitične organizacije v TOZD pripravijo oceno uresničevanja ZZZ v svoji TOZD in sprejmejo konkretne akcijske dogovore, da bi predstojajoče naloge lahko v predvidenih rokih izvršili. Posebej so v tej smeri dolžni delovati direktorji TOZD, predsedniki IO OOS, sekretarji OO ZK ter predsedniki DS TOZD. Vsi ti so najbolj odgovorni za uresničevanje ZZZ in morajo biti skupaj s komisijo za spremljanje uresničevanja zakona o združenem delu nosilci celotne aktivnosti.

Konferenca OOS GIP Gradis
Svet ZK GIP Gradis

Polne roke dela

Leto se nagiba proti kraju, toda pred nami je še ogromno dela. Velike in odgovorne naloge čakajo organe upravljanja, posamezne komisije ter tudi posameznike.

Smo v obdobju, ko moramo vsi sodelovati, vsi prevzemati odgovornosti, prav tako pa zahtevati vse tisto, kar posamezniku pripada, če opravi delovno nalogo učinkovito v določenem času.

Zakon o združenem delu nalaga temeljnimi organizacijam združenega dela vrsto nalog za dokončno uresničevanje nagrajevanja po izvršenih delovnih nalogah. V ta namen je nujno, da se sprejme in potrdi vrsto samoupravnih aktov, kateri so vezani na določene roke. Do konca leta morajo biti obravnavani in sprejeti zelo važni akti in sicer:

- samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v TOZD oziroma delovni skupnosti skupne službe,
- pravilnik o osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka,
- pravilnik o osnovah in merilih za vrednotenje dela, za delitev sredstev za osebne dohodke delavcev in način izkazovanja, obračunavanje in izplačevanje osebnih dohodkov delavcev,
- pravilnik o varstvu pri delu,
- razvid oziroma katalog del in nalog.

Iz gornjega je razvidno nekaj nalog (niso napisane vse), ki so terminsko vezane na 31. 12. 1977. Vsi ti akti morajo biti napisani, usklajeni z zakonom o združenem delu, obravnavani na zborih in sprejeti na referendumu, kjer se glasuje in potrdi.

Morda rahli namig, koliko je dela s temi pripravami in pisanjem, kar mora nekdo opraviti in pripraviti. Ni možno dobiti primerkov za vzorec, to se mora pripraviti v domači hiši na nivoju organizacije združenega dela in temeljnih organizacijah po specifičnosti. To breme leži le na skupinah ljudi, ki bodo morali dneve in dneve presedeti pri papirju. Kakšno bo priznanje za te ljudi? — verjetno kot po navadi — kritika.

Kaj hočemo s temi akti? Prvenstveni namen je, da si pripravimo dober kruh, čim večji hleb, od katerega si bomo rezali uvidno sami, nekateri več, drugi manj, odvisno od učinkovitosti opravljene delovne naloge.

Prihajamo v obdobje, ko se bo začelo resnično nagrajevati po opravljeni delovni nalogi, ali drugače rečeno, plačani bomo po delu. Da bo možnost plačevanja po delu, je nujno, da se pripravi te akte, kjer bodo detajlno opisane delovne naloge. Prehajamo iz tako imenovanega meznega odnosa na nagrajevanje po delu.

Vsi ti akti bodo v razpravi, zato moramo biti zbrani ob sprejemanju, kvaliteta akta bo samo odvisna od nas. Ni rečeno, da so pisci teh aktov napisali idealno besedilo, zato še enkrat vse vabimo k sodelovanju in obravnavi.

Čim več truda in vestnosti oplemenitimo z znanjem pri opravljanju delovnih nalog, nam bo prinašalo iz dneva v dan večji kos kruha in zadovoljstva. Naši zanamci bodo imeli še lažje in boljše življenje ter nadaljevali tam, kjer bomo mi nehali še nedokončano, vendar mnogo lažje delo.

Spet je leto naokrog in dobili smo podatke o uvrstitvi Gradisa med največje kolektive v Jugoslaviji in Sloveniji — za leto 1976.

Med 130 največjimi proizvodnimi organizacijami združenega dela je bil Gradis lani na 48. mestu, leta 1975 na 47. in leta 1974 na 62. mestu. Mi smo že spomladi ob komentarju naših poslovnih rezultatov za leto 1976 ugotovili, da smo lani stagnirali, to se je zdaj izkazalo tudi z uvrstitvijo med največje kolektive.

Gradis tako kot v letu 1975

Resnici na ljubo pa je treba dodati, da se je lani »vrnilo« pred Gradis 6 sestavljenih organizacij združenega dela (SOZD), ki so bile pred združitvijo kot delovne organizacije precej nižje razvrščene. Med take sodi tudi GIPOSS iz Ljubljane, ki je na 38. mestu; v prejšnjih prikazih se ni pojavil z nobeno svojo članico — delovno organizacijo. Naj navedemo kot zanimivost, da bi se neformalna sestavljena organizacija GAST s 5923 mio din celotnega dohodka uvrstila lani na 32. mesto v Jugoslaviji.

Po podatkih, ki jih navaja revija »Ekonomska politika« (v št. 1330) pa je Gradis obdržal lansko 45. mesto po višini družbenega proizvoda (GIPOSS 35. mesto, GAST celo 22. mesto). Razlika v mestu po celotnem dohodku in po družbenem proizvodu v prid slednjega (Gradis 48.—45. mesto, GAST 30.—22. mesto) kaže na najboljšo uvrstitev Gradisa oziroma Gasta po uspehu kot po obsegu. To pa je zelo pomembno, kajti v obratnem primeru bi bila naša ekonomičnost pod poprečjem največjih kolektivov.

Ker so vse ostale največje organizacije iz gradbeništva delovne organizacije razen Gipossa, ki je SOZD, bomo v nadaljevanju obravnavali samo delovne organizacije.

Med največjimi gradbenimi organizacijami Jugoslavije je prišlo do večjih sprememb.

Na drugo mesto med največjimi gradbenimi podjetji se je uvrstila »Hidroelektra« iz Zagreba in sicer iz 97. mesta v letu 1975 kar na 54. mesto. S tem podjetjem delamo skupaj na JE Krško, He Srednja Drava II in pri gradnji luke Bar.

»Komgrap« iz Beograda, ki je bil leta 1974 in precej let poprej prvi, leta 1975 pa drugi, je bil lani tretji in sicer na 59. mestu.

Iz petega na četrto mesto, to je na 36. mesto med vsemi 130 organizacijami, se je uvrstila »Industrogradnja« iz Zagreba.

Beograjsko podjetje »Rad«, ki je bilo dolgo drugo za Komgrapom, se prej pa pred njim, se je s četrtega mesta premaknilo na peto oziroma 96. mesto.

Naslednji je ljubljanski IMP — na 107. mestu, potem pa še »Ratko Mitrović« iz Beograda na 122. mestu in končno »Union Invest« iz Sarajeva na 125. mestu.

Iz seznama največjih sta izpadla »Trudbenik« iz Beograda (leta 1975 na 86. mestu) in »Pelagonija« iz Skopja (prej na 124. mestu).

Za največje delovne organizacije smo sestavili preglednico:

Zap. št.	Ime in sedež podjetja	Celotni dohodek	Družbeni proizvod	Poslovna sredstva	Število zaposlenih
1.	Gradis Ljubljana	3859	1039	1331	7391
2.	Hidroelektra Zagreb	3468	892	1643	7880
3.	Komgrap Beograd	3228	756	1926	8147
4.	Industrogradnja Zagreb	2462	625	1198	6278
5.	Rad Beograd	2242	650	905	5674
6.	IMP Ljubljana	1986	833	1065	4897
7.	R. Mitrović Beograd	1846	611	729	5751
	Giposs Ljubljana	5169	1357	2527	13467
	Gast Ljubljana	5923	1706	2193	12134

Gradis je »velik« tudi po uspehu

Največkrat povedo kazalniki več kot same absolutne številke. Kazalnik produktivnosti, vrednost celotnega dohodka na zaposlenega postaja

Zap. št.	Ime in sedež podjetja	1976	1975
1.	IMP Ljubljana	138	145
2.	Gradis Ljubljana	125	121
3.	R. Mitrović Beograd	115	135
4.	Rad Beograd	109	86
5.	Hidroelektra Zagreb	93	101
6.	Industrogradnja Zagreb	86	97
7.	Komgrap Beograd	72	85
	Gast Ljubljana	124	
	Giposs Ljubljana	88	
	Poprečje največjih	100	100

Samo Gradis in Rad sta v družini velikih izboljšala uspešnost poslovanja medtem ko so ostali — nekateri celo močno — poslabšali svojo uspešnost.

Pri Gradisu ugotavljamo poleg visoke produktivnosti tudi visoko donosnost vloženih sredstev. Znano je, da smo stagnirali zlasti pri osnovnih sredstvih in je zato visoka donosnost tudi posledica sorazmerno nizke vrednosti sredstev. Tako stanje da v enem letu sicer visoko donosnost, je pa kratkega daha, ker nizki nivo (osnovnih) sredstev ne zagotavlja normalno rast organizacije.

No, rezultata uspešnosti Gradisa ne gre zmanjšati, kajti ustvarjen dosežek — preseganje poprečnega nivoja produktivnosti in rentabilnosti za 25 odstotkov — je zelo dober, tembolj, ker se izboljšal za štiri odstotne točke v primerjavi z letom po-

prej, ko smo že imeli visok nadpoprečen indeks — 121.

prej, ko smo že imeli visok nadpoprečen indeks — 121.

Vse več integracij spreminja mesta med največjimi organizacijami

Poglejmo na koncu še malo po drugih največjih kolektivih.

Že tri leta je največja organizacija zagrebska INA, industrija nafte, ki je imela lani 36,15 mia din celotnega dohodka in je zaposlovala 23.331 delavcev.

S petega na drugo mesto so se uvrstili Zavodi »Crvene zastave« iz Kragujevca s 25,39 mia din in 32.573 zaposlenimi delavci. Prvih deset kaže preglednica

Rang 1975	1976	Ime in sedež organizacije	Celotni dohodek	Število zaposlenih
1	1	INA Zagreb	36.150	23.331
		Crvena zastava		
5	2	Kragujevec	25.387	32.573
3	3	Naftagas Novi Sad	25.222	12.596
4	4	RTB Bor	22.392	18.493
2	5	RMK Zenica	20.964	31.939
8	6	Šipad Sarajevo	15.602	63.234
9	7	Energoinvest Sarajevo	15.521	30.324
27	8	TAM Maribor	15.496	11.417
		Slovenske železarne		
7	9	Ljubljana	14.642	17.076
—	10	Makmetal Skopje	14.172	19.078

Lani so bile med desetimi največjimi samo slovenske železarne, letos pa se je od slovenskih organizacij uvrstil še TAM iz 27. mesta na 8. mesto. V podatek je moč podvomiti, ker je TAM hkrati po družbenem proizvodu šele na 27. mestu (leto poprej na 34. mestu).

Zanimiv bo še prikaz desetih največjih proizvodnih organizacij v Sloveniji.

(nadaljevanje na 6. str.)

»Od kdaj pa imate pri vas krojače?«
»To je le komisija za sestavo novega pravilnika za ocenitev delovnih opravil, ki ga skuša izdelati po meri in okusu posameznikov.«

Gradisovi nagrajenci

Vsako leto, 4. oktobra, se podeljujejo gradisove nagrade. Letos sicer z majhno zamudo — toda namen ostane isti. Gradisove nagrade so visoko priznanje, za katerega je potrebno mnogo delati, žrtvovati in se truditi za doseg boljših rezultatov tako na strokovnem, samoupravnem področju, kot pri delu v družbenopolitičnih organizacijah.

Ob podelitvi visokih priznanj smo nagrajene vprašali kaj za njih pomeni gradisova nagrada. Posamezni nagrajenci so odgovorili takole:

Nagrada je za mene enkratno doživetje

Ivan Kovačič, TOZD Maribor:
Presenečenja v življenju so redka. Tako je tudi bilo, ko sem zvedel, da sem med letošnjimi nagrajenci. Nagrada pomeni zame enkratno doživetje in s tem priznanje za opravljeno delo.

Ivan Kovačič

Spodbuda za bodoče delo

Malči Marinčič, TOZD KO Ljubljana:

Menda se letos prvič podeljuje Gradisova nagrada nekemu iz administracije, zato sem nagrade tembolj vesela. Nagrada mi veliko pomeni, ker me ob enem obvezuje za nadaljnje obveznosti. Letos praznujem tudi 30-letnico, odkar sem prestopila prag na Smartinski 32. Rada delam, rada imam ljudi in z vsemi se dobro razumem.

Malči Marinčič

Gradis mi je drugi dom

Viljem Zrim, TOZD Jesenice:
Gradisova nagrada pomeni veliko priznanje za moje minulo delo v 29. letih. Toliko zadovoljstva mi najbrž ne bi moglo niesar drugega prinesiti. To ni samo nagrada za moje delo na delovnem mestu, za delo nepo-

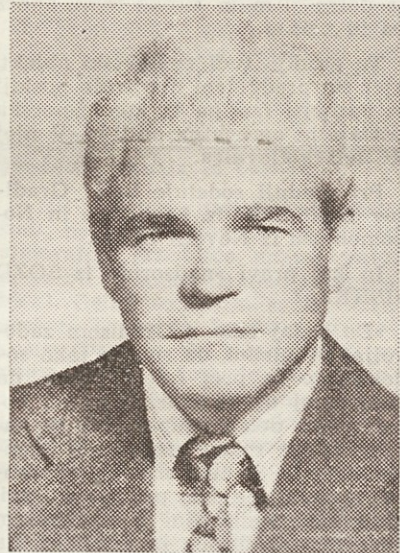

Viljem Zrim

srednega proizvajalca, ampak je priznanje tudi mojemu delu na različnih funkcijah skozi desetletja, ki sem jih preživel z Gradisom. Ko sem izvedel, da sem med »izbranci«, sem bil izredno presenečen. Toliko imamo v Gradisu dobrih delavcev, da si še misliti nisem mogel, da bi nagrada pripadala ravno meni. Vendar, ko premišlujem o opravljenih nalogah v preteklosti, lahko mirne vesti ugotovim, da si nagrado tudi najbrž zaslužim. Delal sem 29 let pri eni »hiši«, nikoli nisem imel neopravičenih izostankov, od jutra do večera mi je bil Gradis drugi dom — če ne na delovnem mestu pa na različnih sestankih, zborovanjih. Za svoje delo v sindikatu sem prejel predlanskim srebrni znak sindikata, letos pa je naša osnovna organizacija dobila prav tako srebrni znak sindikata. To so priznanja, ki nam veliko pomenijo in prav gotovo je tudi Gradisova nagrada spodbuda ne samo meni, ampak tudi mojim sodelavcem, za še boljše delo in še večjo vstrajnost pri graditvi samoupravnih odnosov v našem kolektivu in tudi zunaj njega.

V boju za poglobljanje samoupravnih odnosov

Anton Franderajh, TOZD Koper:
V Gradisu smo skromni pri dodeljevanju priznanj in nagrad. Beseda pohvala nam gre včasih težko z jezika. Zato mi Gradisova nagrada pomeni veliko priznanje za moje dosedanje delo, obenem pa obveznost za nadaljnje delo, tako na delovnem mestu kot pri razvoju delovne organizacije in samoupravljanja, posebno pa na družbenopolitičnem področju.

Anton Franderajh

Moje mnenje je, da bi se v bodoče Gradisova nagrada podeljevala predvsem delavcem, ki se trudijo za čimvečje uspehe pri svojem delu, tako na strokovnem kot družbenopolitičnem področju, ki si prizadevajo za razvoj znanosti in so uspešni pri poglobljanju samoupravnih odnosov.

V Gradisu sem od 1955. leta. Vse skozi se v svojem delu trudim, da bi dosegel čimvečje uspehe. Ze od samega začetka sem aktiven družbenopolitičen delavec. Večkrat sem bil izvoljen v organe družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in organe samoupravljanja. V prihodnje pa menim, da bi morali doseči boljše disciplino ter za družbenopolitično delo pridobiti mladi kader.

Naloge in navodila sem vedno vestno izvrševal

Alojz Turel, TOZD Ljubljana:
Kot dolgoletni član GIP Gradis, TOZD GE Ljubljana, sem prijetno presenečen nad podelitvijo Gradisove nagrade za leto 1977. Ta nagrada mi pomeni mnogo več kot samo materialno priznanje. Pomeni, da je bilo moje sodelovanje v podjetju plodno, kajti vedno sem izvrševal vse delovne naloge in to kjerkoli že.

Pred dvaindesetimi leti sem kot mlad in še malo izkušeni delovodja postal član na novo ustanovljenega podjetja Gradis v Ljubljani. Takratne razmere so spričo pomanjkanja strokovnega kadra v gradbeništvu zahtevale hitre in brez-pogojne premike iz enega delovnega

Alojz Turel

mesta na drugega, kakor so pač zahtevale tedanje razmere. Leta 1948 do 1949 sem bil po službeni dolžnosti premeščen na novo delovno mesto v Beogradu, kjer sem vodil obnovitvena dela reprezentančnih zgradb za predsedstvo zvezne vlade. Po ponovnem prihodu v Ljubljano sem bil zaposlen na raznih gradbiščih širom Slovenije, med drugimi tudi na: Litostroj, Brdo pri Kranju, na Bledu, na Kozolcu v Ljubljani, Konzorcij, Klinični center v Ljubljani. Sodeloval sem tudi pri obnovi stanovanjskih hiš na potresnem področju Kozjansko, kakor tudi pri montaži stanovanjskih lesenih provizorijev v Furlaniji v Italiji.

Moje dolgoletno sodelovanje pri Gradisu mi bo ostalo v lepem spominu. Pri podjetju sem pridobil bogate življenjske izkušnje, katere sem skušal posredovati tudi mlajšim, kar upam, da mi je uspelo. Menim, da so še tovarišice in tovariši v našem podjetju, ki si Gradisovo nagrado zaslužijo, vendar ostanejo pozabljeni zaradi mnogokrat neevidentiranih delovnih uspehov posameznikov.

V našem TOZD GE Ljubljana bi bilo potrebno paziti na pravilno razporeditev kadrov po naših gradbiščih. Od tega je v veliki meri odvisen delovni uspeh gradbišča. Razen tega želim poudariti, da na naših gradbiščih leži mnogokrat neizkoriščena drobna mehanizacija, čeprav bi jo na sosednjem gradbišču nujno potrebovali.

V našem prihodnjem delu moramo težiti k čim bolj racionalni uporabi delovnih sredstev in k čim boljši organizaciji dela. Pri tem pa ne smemo pozabiti na razvijanje naših samoupravnih odnosov, ki so temelj naše samoupravne socialistične družbe.

Odgovornost za opravljeno delo

Leo Dobnik, skupne službe:
Vsako priznanje za opravljeno delo zbuja v človeku še večjo voljo do dela. Reakcija na pohvalo pač ne more biti drugačna kot stopnjevano prizadevanje na delu. Vsakoletne Gradisove nagrade naj se tudi v bodoče delijo prizadevnim članom kolektiva, ki s svojim delom večajo uspeh in ugled podjetja.

Na vprašanje, kaj menim, da bi bilo podzveto, da bi bili uspehi na delu še boljši od sedanjih, menim naslednje:
— poiskati je nova merila za določanje uspeha posameznika, ter ga na osnovi teh meril pravilneje nagraditi.

Leo Dobnik

— članom kolektiva, ki so voljni poglobljati svoje znanje, nuditi vso pomoč pri njihovem nadaljnjem usposabljanju za delo ter potem, ko je njih sposobnost za zahtevnejše de-

lo dosežena, le-te tudi zaposliti na ustreznih delovnih mestih,

— zainteresirati čim večje število delavcev za poglobljen pregled situacij družbenih ved ter jih nato vključiti v delo samoupravnih in političnih teles v podjetju,

— zbuditi pri vseh članih kolektiva pravičen odnos do dela in sodelavcev, občutek odgovornosti do sebe, podjetja in družbe v celoti.

Nagrada je priznanje tudi mojim sodelavcem

Ludvik Vesel, TOZD nizke gradnje Maribor:

Prejeta nagrada je priznanje za delo, ki sem ga opravil do sedaj in spodbuda ter obveza, da bom skušal v bodoče delati bolje. Menim, da je sedanjí način dodeljevanja Gradisovih nagrad dober, ker je predvsem od TOZD odvisno, kdo bo predlagan. Vendar mislim, da k uspehu posameznika mnogo pripomorejo tudi sodelavci in tu pri nagradah za posameznike nekaj manjka. Zato koristim to priliko in se vsem sodelavcem zahvaljujem za sodelovanje in pomoč.

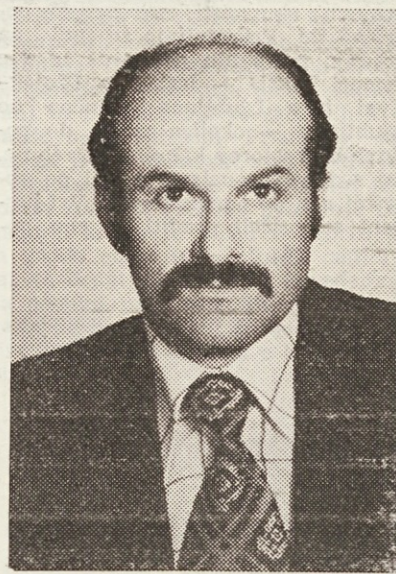
Ludvik Vesel

Ker uspehi v TOZD niso odvisni samo od posameznikov, moramo vsi stremeti za tem, da bodo med nami vladali dobri medsebojni odnosi, ker bodo edino na ta način lahko v polni meri zaživelí novi samoupravni odnosi. Vsak izmed nas se mora zavdati, da bomo imeli le toliko kolikor bomo sami pridelali. Malo pa pomeni dobro delo vseh nas v TOZD, če niso dobro urejeni odnosi med TOZD. Tu mislim predvsem na pravilno postavljene dohodkovne odnose. Ravno dela v našem TOZD zahtevajo veliko angažiranje drugih TOZD in s tem potrebo, da si z delavci drugih TOZD, ki z nami sodelujejo, delimo dobro, kakor tudi slabo, če bomo slabo delali.

Kriteriji za nagrade so pravilni

Bogomir Gabrovec, TOZD Ravne na Koroškem:

Sprejeta nagrada pomeni zame priznanje celotnega kolektiva za delo, ki sem ga vložil za skupne inte-

Bogomir Gabrovec

rese in spodbuda za nadaljnje še uspešnejše delo. Osebnó menim, da so sedanjí kriteriji za dodelitev nagrad pravilni in naj takšni še ostanejo vnaprej,

Prepričan sem, da bomo še vnaprej tako dobro delovali in da bo ugled in renome TOZD Ravne ostal še nadalje tak kot doslej, zato bo potrebno še večje sodelovanje celotnega kolektiva, sedaj pa leži vse le na nekaj posameznikih, ki so seveda preobremenjeni. Za nagrado pa vsekakor najlepša hvala. (nadaljevanje na 4. str.)

Jubilanti 1977

10-letniki

TOZD GE CELJE

Ahačič Jože, Amidžič Fehim, Amidžič Smajil, Fortun Jožef, Keranovič Feriz, Košar Bogomir, Nezirovič Vehbija, Sljivar Husein

TOZD GE JESENICE

Eržen Jože, Gerdelj Karolina, Marijan Ante, Zrnič Mile, Berend Mirko, Crnič Valentina, Delič Husnija, Filipovič Djuro, Filipovič Nikola, Vučanovič Jevto

TOZD GE KOPER

Cajič Husein, Glušič Martin, Grgič Alojz, Kostanjšek Franc, Kudič Muharem, Mlakar Janez, Murat Milan, Reja Rafel, Rutar Stojan, Sterpin Ettore, Šumar Nezir, Vodopija Mato

TOZD GE LJUBLJANA

Bejta Azem, Burazor Marko, Kljajič Muharem, Kocijan Stan-ko, Maleševič Obrad, Milanovič Gojko, Mujakanovič Rifet, Ohnjec Dragutin, Pečnik Ivan, Petrič Alma, Petrič Stjepan, Filipovič Cvetko

TOZD GE LJUBLJANA OKOLICA

Ahmetaj Salih, Bečič Hamdija, Bitiči Sejdi, Čizmešija Stjepan, Dakič Nežbo, Fatič Mumin, Handanovič Hakiya, Hržič Stjepan, Kadirič Mehmed, Kovačević Haze, Krznar Franjo, Kurbenovič Esad, Mahič Agan, Martinšek Matjaž, Nežiri Rasim, Stojanovič Dragomir

TOZD GE MARIBOR

Blažon Mijo, Božič Jakob, Čutuš Stefan, Čučej Maksimilijan, Furjan Marjan, Grlica Franc, Hojnik Mirko, Hanželj Vincenc, Contala Franc, Lukša Anton, Majhenič Valent, Matašič Mato, Naraks Jože, Perhoč Dragutin, Petrinjak Ivan, Radmanič Stjepan, Stanta Ivan, Toš Ivan, Vošnjec Ljudevit, Voglar Franc, Zarnec Ferdinand

TOZD GE NIZKE GRADNJE

Petrušič Ivo, Ratej Stefan, Sakac Josip, Seketin Stjepan, Šešerka Bogo, Tovilović Vojin

TOZD GE RAVNE NA KOROŠKEM

Arizanovič Miroslav, Kliničič Mato, Spahič Husein, Vračar Božo

TOZD KO LJUBLJANA

Belec Janez, Mehle Alojz, Minar Rafael, Potočnik Bogo, Runtus Janez, Smid Alojz, Zajc Stane

TOZD KO MARIBOR

Brankovič Dragoljub, Friš Srečko, Kristl Branko, Milešič Josip, Roj Stefan, Simunič Ivan, Vinko Alojz, Vidovič Henrik, Velički Jože, Vrščič Vilh, Krušnik Ferdinand

TOZD LIO SKOFJA LOKA

Debenc Jože, Debenc Marija, Džordjevič Slobodan, Stanovnik Slavka

TOZD OGP

Strbad Vlado, Sambolič Josip, Skrlec Marjan, Kokalj Rafko, Butina Jože

TOZD SPO

Behrem Alija, Behrem Muiaga, Hrastar Alojz, Jurnec Vladimir, Penezič Milivoj, Simunič Ivan, Vukovič Gabor

TOZD BIRO ZA PROJEKTIRANJE LJUBLJANA

Elikan Drago

TOZD BIRO ZA PROJEKTIRANJE MARIBOR

Ačanski Elizabeta, Sertelj Majda

DELOVNA SKUPNOST — SKUPNE SLUŽBE

Lampe Stanislav, Omersa Igor, Pohlen Slavka, Saqi Rozalija, Vozel Cretka, Vinkovič Franjo, Džurđević Danko, Bambič Bojan, Roškar Franc

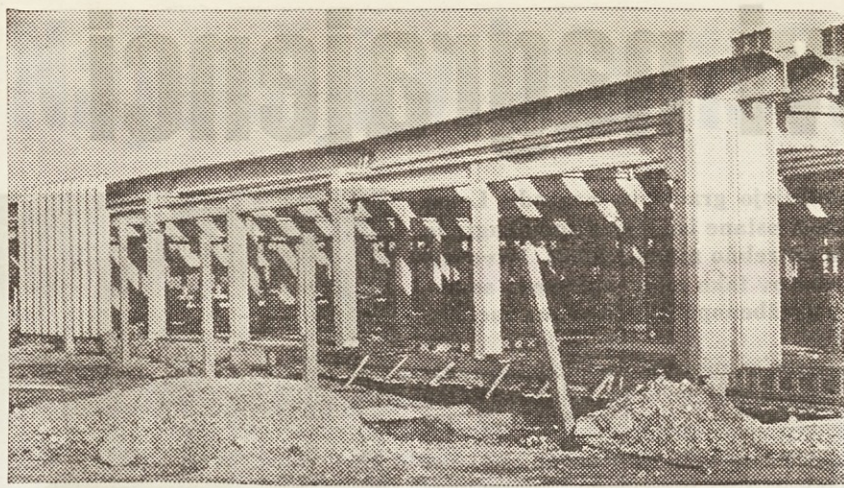
Borimo se za večjo produktivnost

Duro Zelenič, TOZD Maribor:

Podelitev Gradisovih nagrad je veliko priznanje vsem, ki jih prejmejo. Komisija za podelitev ima težko nalogo, saj je v kolektivu, ki šteje ca. 7500 ljudi in med nami je veliko delavcev, ki si tako nagrado zaslužijo, nagrad pa je samo 9. Zelim, da tudi v bodoče prejmejo to nagrado res tisti, ki se trudijo za večjo produktivnost, samoupravno zrelost v odnosih in storijo vse, da je ime Gradis veliko. Zelim si, da bi to priznanje dobili v doglednem času res vsi, ki si to zaslužijo, pa naj bo to direktor ali delavec. Te nagrade naj bodo spodbuda, da se bodo delavci še bolj trudili in zalagali za večje dosežke in uspehe.

Duro Zelenič

Prav pred gradbiščem nove hale za Iskro v Sentesernejem teče talnica in pri gradnji je povzročala nemalo težav našim delavcem

Letošnje leto kar dve Gradisovi diplomi

„Na priznanje smo ponosni!“

Letošnjo Gradisovo diplomu si delita dve TOZD, od katerih je ena TOZD GE Ljubljana okolica. V predlogu komisije za podelitev Gradisovih nagrad in diplom za leto 1977 med drugim lahko tudi beremo naslednje:

»...Ni slučaj, da naša TOZD letos pričakuje podelitev Gradisove diplome za rezultate, ki jih je dosegala v svojem 20-letnem obstoju v okviru GIP Gradis. Doseženi poslovni uspehi že vrsto let uvrščajo TOZD v sam vrh gradbenih enot. Pri tem moramo poudariti, da ne gradimo samo objektov z visoko akumulacijo, temveč tudi take, ki ne zagotavljajo pričakovane akumulacije, kot na primer stanovanjska gradnja, poslovna stavba GIP Gradis in samski dom. Iz tega izhaja, da doseženi rezultati niso posledica izjemnih okolištin in sedanjega trenutka...«

Prav je tako, da se delavci zavedajo svojih uspehov in niso v zadregi, kadar je potrebno na njih tudi pokazati. Kljub temu, da je postopek v zvezi s podeljevanjem Gradisove diplome nekoliko zamotan in za skromne kar malo neprijeten, je temeljna organizacija GE Ljubljana okolica letos pogumno predložila svoje uspehe in način gospodarjenja in zaslužene uspehe.

Kot gradbena enota je bila sedanja TOZD ustanovljena v okviru Gradisa leta 1954. Takrat so imeli sedež v Zalogu, zato še danes marsikateri starejši Gradisovec raje kar »po domače« poimenuje svojo enoto kot Zalog. V začetku je v enoti delalo od 100 do 200 ljudi, danes pa jih je v njej že približno 500. Takrat v prvem desetletju po vojni smo mo-

rali hitro obnavljati porušeno industrijo in tako tudi Zalogu ni ušlo nekaj takih objektov. Gradili so Zaloško hladilnico in klavnico pa še marsikaj drugega. Šele leta 1964 se je pred delavci gradbene enote Ljubljana okolica pojavila tudi stanovanjska gradnja.

Pričeli so graditi stanovanjsko naselje Nove Jarše in kar je od tistega dne zraslo do danes, je kar težko zaobseči samo z enim pogledom. Od začetka do letošnjega leta so na tem prostoru zgradili 1600 stanovanj. Ob tem so predali uporabi še 80 stanovanj v Vevčah, 30 stanovanj v Novem mestu, 40 stanovanj v Zalogu in kar pet samskih domov. Kljub tej široki stanovanjski gradnji pa so vseeno še ostali zvesti tudi industrijski gradnji, saj je nastal pod njihovimi rokami nov Yulon, nekaj objektov v Vevčah, EL-LOK, SAP hala, opekarna Podutik, tovarna celuloze v Goričanih, perutninska farma v Zalogu, objekt za Koteks, objekt za Lek v Siški in Domžalah itd. Danes je temeljna organizacija združenega dela GE Ljubljana okolica prisotna na dveh večjih območjih: ljubljanskem in novomeškem. V Ljubljani še vedno gradijo stanovanja, nekaj industrijskih objektov pa raste v Vevčah, Domžalah in seveda tudi v sami Ljubljani (Toplarna, skladiščne hale Intertrade, Veletekstil, proizvodna hala tobačne tovarne). V novomeškem bazenu gradijo še vedno v Industriji motornih vozil — proizvodne hale, v Sentesernejem pa raste novi del Iskrine tovarne uporov in potenciometrov in v Straži raste proizvodna hala za Novoles. Prav Ljubljana okolica je s svojo kvaliteto del pripomogla, da je danes na Dolenjskem za Gradis izredno poraslo zanimanje.

V letošnjem letu so pričeli graditi drugo fazo stanovanjske soseske MS 12/Z v Novih Jaršah, kjer bo zraslo še 1365 stanovanj. Končana naj bi bila v 4 letih. Tu bodo zrasli tudi objekti infrastrukture — vrtni, osnovna šola, trgovski center, objekt krajevne skupnosti, rekreacijske površine itd. Pripravljajo se tudi na gradnjo poslovnih prostorov za dve domači TOZD — lastne in Projekтивni biro Ljubljana. Končno bo Ljubljana okolica prišla do poslovnih prostorov kakršne potrebuje, saj sedanji ne ustrezajo niti po površini niti po namembnosti. V Ljubljani so pričeli graditi še eno po-

slavno stavbo, ki bo zrasla prav tako v Novih Jaršah — poslovno stavbo EMONE. Ti bodo obsegali približno 22.000 m² površine. Poleg Emone bo tu še enak objekt za Ljubljansko banko in za Javna skladišča. Do leta 1982 bo ves ta kompleks novega manjšega poslovnega središča zgrajen.

Perspektive za nadaljnje so torej dokaj jasne, kapacitete so polno angažirane. To je jamstvo, da bomo tudi vnaprej dosegali dobre poslovne rezultate.

Samoupravljanje je osnova

Preko delavskega sveta tekoče spremljajo poslovanje in rešujejo probleme, ki se pojavljajo. Tu je uresničevanje določil zakona o združenem delu in v zadnjem času predvsem nagrajevanje po delu. Prav pri tem zadnjem želijo, da bi v Gradisu dosegli čimbolj enote sistem, saj se končno na enem gradbišču srečujejo ljudje iz različnih TOZD. Drugače pa je učinkovitost samoupravljanja zaenkrat zadovoljiva. seveda pa se ne bodo smeli uspravati.

Delo komunistov ne sme zaostajati

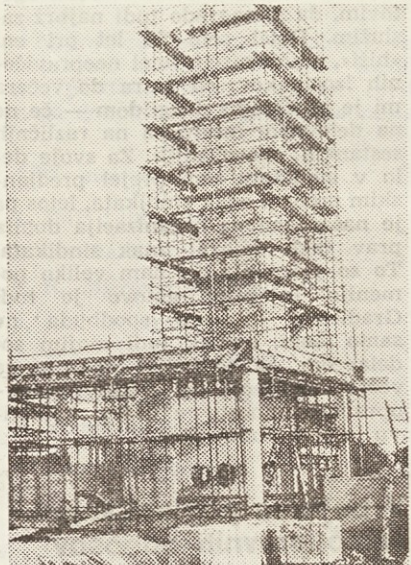
Danes šteje osnovna organizacija ZK v Ljubljani-okolici 26 članov. Pred tremi leti jih je bilo le 12, nato pa so sprejeli nekaj mladih moči in številka se je povečala na 32. Še vedno pa menijo, da bi v osnovni organizaciji moralo biti več članov strokovnega kadra. Komunisti se redno sestajajo, obravnavajo tekoče zadeve kot ostale družbenopolitične organizacije.

Sodelujejo tudi s sindikatom in mladinsko organizacijo, ki je ena najbolj aktivnih v Gradisu.

Bolj v grobem smo predstavili torej našo uspešno TOZD GE Ljubljana-okolica, za boljše predstavo pa bomo povedali nekaj tudi o enem izmed njihovih gradbišč.

V Sentesernejem delamo na »Iskro«

V Sentesernejem raste že poleg starih objektov Iskrine TOZD tovarna uporov in potenciometrov. V njej bo strojna delavnica, oredjarna, montaža drsnih obročk, montaža potenciometrov, priročno skladišče in začasna jedilnica. Kot druga faza gradnje je predviden še pisarniški del objekta, ki bo dvoetažen. Priljubljen je namenjen za jedilnico z razdeljevalnico hrane, sejno dvorano z razstavnim prostorom in telefonsko

Dimnik energetskega objekta Iskrinega kompleksa je visok 20 m

centralo. Etaža aneksa je predvidena za tehnično in tehnološko službo ter administracijo.

Hala je tipska (Gradisova A. Vela). Vertikalni nosilni deli, medetažna plošča aneksa in vmesna stena med aneksom in proizvodno halo, so armiranobetonske konstrukcije, betonirane na mestu samem. Hala je dolga 70 m in široka 56 m, aneks pa 10 x 56 m.

Tu gradijo tudi energetske objekti, kjer sta predvideni dve trafo postaji (v kasnejši fazi pa 4), kompresorska postaja in agregatna postaja. V njej je tudi kotlovnica.

Pri gradnji sodeluje tudi Gradisov OGP, IMP iz Ljubljane in Novomontaža iz Novega mesta.

In kaj pravi »nadzorni« iz SOZD »ISKRA«?

»Do sedaj smo z Gradisom zadovoljni in mislim, da smo si tako sodelovanje že prej želeli. Upam, da boste svoj ugled obdržali in da bomo lahko delali skupaj tudi še naprej. Glede rokov gradnje ni problemov in to je tudi sigurna referenca za nadaljnje delo pri nas v Iskri. Zelo smo zadovoljni s strokovnim vodstvom gradbišča in želeli bi, da bi sedanji team ostal do konca gradnje.«

Tako torej le na kratko o enem izmed gradbišč Ljubljana-okolice.

Priznanje je spodbuda

V TOZD Ljubljana-okolica menijo, da so uspehi dela rezultat dela vseh delavcev. Prav ti uspehi so jim pokazali, da zapiranje TOZD v ozke ljubljanske meje ne bi bilo dobro in se je tako treba odpirati tudi navzven. Glede celotnega Gradisa pa pravijo, da bi bilo potrebno gojiti medsebojne odnose na medsebojnem dogovarjanju, saj imamo končno vsi koristili, če se znamo dobro organizirati.

Priznanje je nagrada za vse delavce v TOZD, najbolj pa za tiste, ki v delovni organizaciji delajo že dolgo vrsto let.

Gradisov vestnik

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis Ureja; g. uredniški odbor Odgovorni urednik Lojze Cepuš Tehnični urednik Matija Krnc Tisk Tiskarna: Tone Tomšič v Ljubljani — Izhaja mesečno

Jubilanti 1977

20-letniki

TOZD GE CELJE

Fošnarič Martin, Janušič Ivan, Juršek Miha, Karlovčec Franjo, Kokol Pavla, Kokot Stjepan, Lipič Gabrijel, Petrovič Anton, Stepinac Drago, Sincsek Antonija, Vidovič Miha, Zalik Ivan

TOZD GE JESENICE

Bertoncelj Jože, Mekiš Justa, Benjak Tomo, Zadravec Maja

TOZD GE KOPER

Cajhen Anton, Marcijuš Franjo

TOZD GE LJUBLJANA

Čuk Danica, Herman Franjo, Janušič Drago, Kovačič Josip, Lovša Jakob, Miloloža Mirko, Palič Veiz, Plohl Martin, Tomazič Stefan, Kovač Stefan

TOZD GE LJUBLJANA OKOLICA

Kralj Ivan, Zadravec Stjepan

TOZD GE MARIBOR

Arnuš Anton, Bartolič Franjo, Bevk Franc, Borak Josip, Breč Mihael, Brusar Ciril, Butija Franjo, Cmagar Matilda, Dajčman Marjeta, Daljavec Stefan, Furek Franc, Furjan Ivan, Horvat Stefan, Hrnčič Ivan, Kelenc Franc, Kermel Slavko, Kocbek Franc, Kolarič Martin, Kostanjevec Stanko, Krajnc Ottilija, Lesjak Mihael, Malašič Stefan, Mernik Roman, Mislovič Josip, Polanec Franjo, Praprotnik Ignac, Premzl Slavko, Rajh Franc, Rohar Franc, Sekol Oto, Sirovnik Jakob, Skrabl Matilda, Stingl Jože, Tili Janez, Vrhovnik Marija

TOZD GE NIZKE GRADNJE MARIBOR

Ber Stanko, Horvat Franc, Sačadin Jože

TOZD GE RAVNE NA KOROSKEM

Gaber Jožica, Gorjup Marija, Gradišnik Terezija, Hrženjak Jože, Merkač Ivan, Percač Ivan, Svetec Franc, Varga Valent, Veršnik Marija, Uršnik Jože

TOZD KO LJUBLJANA

Cotič Vinko, Curk Peter, Domazet Jozo, Jakopič Ivica, Skantelj Anton, Vurušič Mijo

TOZD KO MARIBOR

Plečko Jože, Purnat Rajko, Rož Zdenko, Krajnc Erik

TOZD LIO SKOFJA LOKA

Jenko Pavel, Kokalj Milan, Pirc Jožica

TOZD OGP

Plut Ivan, Lončar Martin, Hranjec Andrija, Praček Amalija, Zorko Martin, Krakar Milan

TOZD SPO

Lubas Anton, Leimzner Oto, Novak Ivan, Plošnik Franc

TOZD ZELEZOKRIVNICA

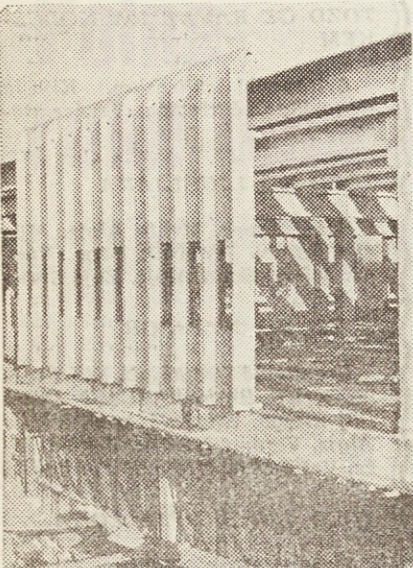
Mahmutović Safet

TOZD BIRO ZA PROJEKTIRANJE LJUBLJANA

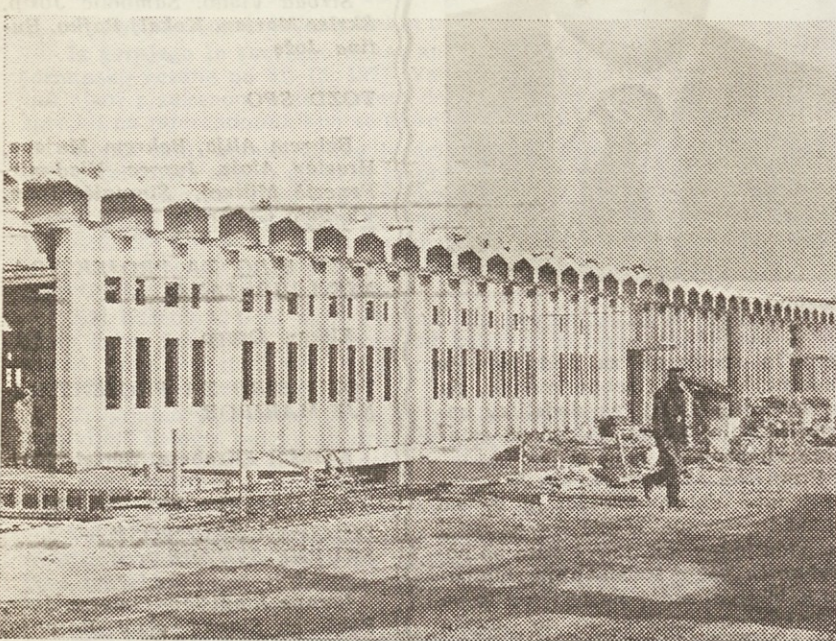
Smole Mitja, Majnardi Ana

DELOVNA SKUPNOST SKUPNE SLUZBE

Zaviršek Franc, Znidaršič Feliks, Semen Franc

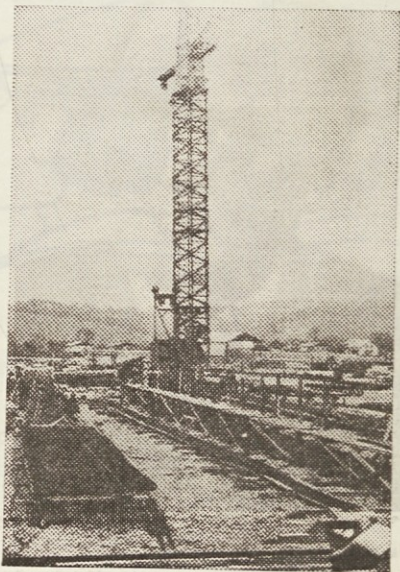
Elemente za novo halo delajo v Gradisovem OGP

Fasadni elementi so postavljeni in pokazala se je prava slika nove hale v Sentesernejem

Na vrhu bodo postavili še Y nosilce in streha bo gotova

TOZD GE CELJE

Polenik Marija, Polgar Pavel, Juvanc Pavla, Salamun Martin

TOZD GE JESENICE

Tarman Ljuba, Polajnar Franc, Mencinger Franc, Radanič Anton, Makuc Karel

TOZD GE KOPER

Novak Jelka, Pižmoht Justa, Zabkar Jože

TOZD GE LJUBLJANA

Artenjak Franc, Erjavec Francka, Lazar Karel, Zorž Ivan

TOZD GE LJUBLJANA OKOLICA

Krčmar Karel, Pahor Eda, Plemelj Janez

TOZD GE MARIBOR

Damiš Tomo, Hajdarovič Ivan, Lisjak Alojz, Peruš Maks, Požgan Elizabeta, Sinko Alojz, Skvorc Stanko, Zajšek Martin, Zorž Miroslav

TOZD GE NIZKE GRADNJE MARIBOR

Horjak Rudi

TOZD GE RAVNE NA KOROSKEM

Mesarec Franc, Novak Milan, Novak Nikola, Rajh Franc, Vecej Vida, Kmetec Franc

TOZD KO LJUBLJANA

Blagač Stefan, Juršič Mato, Marinčič Malči, Triler Jože

TOZD KO MARIBOR

Weissenstein Maks

TOZD LIO SKOFJA LOKA

Fras Marijan

TOZD OGP

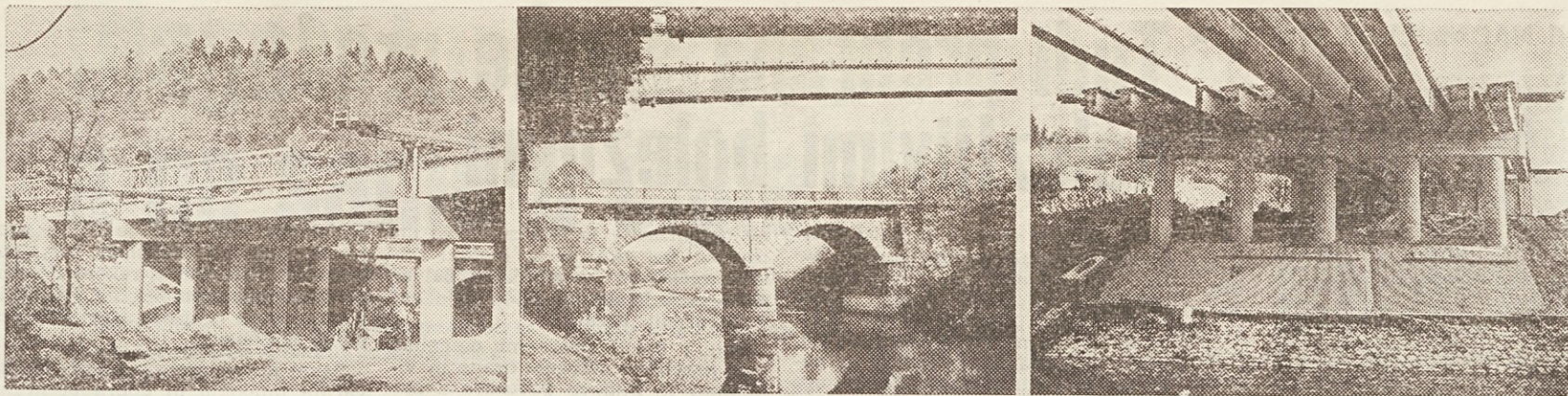
Kerman Jože, Sever Jože, Smrajc Bernarda, Eržen Feliks

TOZD SPO

Gregorič Ernest, Lesjak Anton, Pršir Tomo, Peternelj Pavel, Pučelj Anton, Papis Franc, Trobentar Oto, Velički Tomo, Založnik Alojz

DELOVNA SKUPNOST SKUPNE SLUŽBE

Cepuš Alojz, Piškur Nuša, Poniše Boža, Skok Viktor, Mrak Stana

Tudi zahtevna montaža na Karloškem mostu pred »očmi« vse javnosti kar dobro napreduje. Na levem in desnem bregu so zmontirani že vsi nosilci, pa tudi montaža na srednjem razponu gre h koncu

Več let med najboljšimi

Gradisova diploma za leto 1977 tudi za TOZD GE NIZKE GRADNJE iz Maribora

Že dolga leta vemo, da delovne organizacije, kjer delavci v veliki večini sodelujejo v samoupravnih procesih, lahko uvrščamo med najuspešnejše tako v gospodarjenju kot v medčloveških odnosih. Včasih je veljalo (in marsikje po svetu še velja), da bo za dobro poslovanje podjetje poskrbel že vodilni kader, naloga delavca pa je, da sprejete delovne naloge dobro opravi. Danes smo vsaj pri nas to že prerasli in dobro vemo, da tam, kjer delavec ni seznanjen s položajem svoje temeljne organizacije, ne more uspešno opravljati s svojimi rezultati. Vsak dan lahko beremo, da je ta ali ona organizacija združena dela v večjih težavah prav zaradi nespoštovanja pravic delavcev, da sami odločajo o vsem najpomembnejšem.

To so dobri dokazi, kako zelo velja ugotovitev, ki smo jo navedli na začetku, prav pri nas v Gradisu pa jo lahko podkrepimo z dejstvom, da je letošnja diploma za najboljšo TOZD prejela temeljna organizacija GE Nizke gradnje, za katero lahko rečemo, da je sodelovanje delavcev v samoupravljanju vredno posnemanja. Tako ne rečemo samo zato, ker imajo pač dobre poslovne uspehe, ampak je prav ta visoka raven osveščenosti delavcev prinesla kolektivno tudi najvišje sindikalno priznanje v letu 1977 — zlasti znak sindikata.

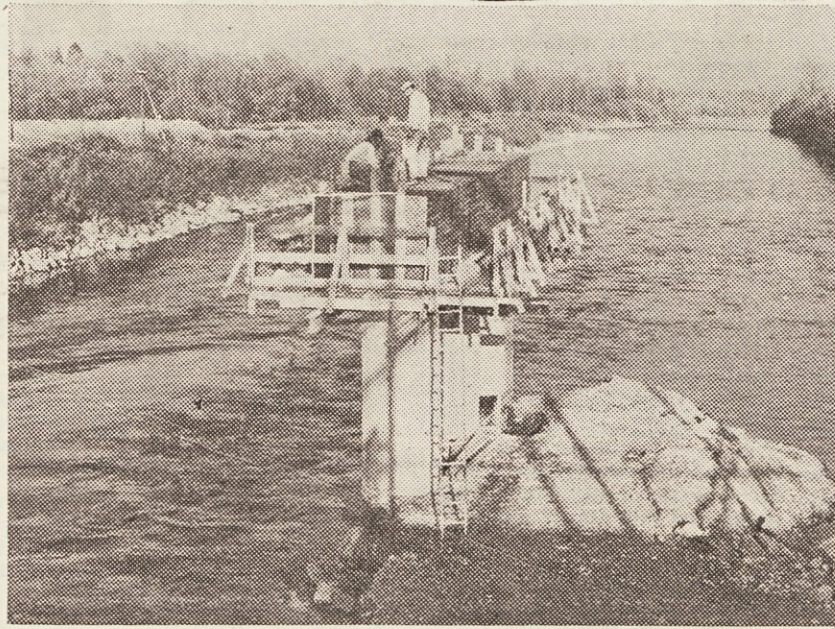
Ko so v zvezi sindikatov Slovenije utemeljevali podelitev zlatega znaka sindikata, so poudarili, da je za kolektiv nizkih gradenj značilno delovno vzdušje in prizadevanje, da bi naredili še več, kar izhaja iz dejstva, da so pravzaprav pred dvema leti dobili tudi srebrni znak sindikata. Na podlagi podatkov so v ZSS ugotovili, da so v tej TOZD še posebej občutljivi za svoje samoupravljanje. O vsem se sproti pogovorijo v sindikatu in samoupravnih organih. Poleg delovne uspešnosti so tudi rezultati njihove samoupravne organiziranosti in sindikalne dejavnosti zgledni, saj jim je skrb za delavca najpomembnejše.

Se in še bi lahko naštevali dobre plati delovanja nizkograjčanov, vendar naj bo to zaenkrat dovolj, saj je prav gotovo najpomembnejše dejstvo, da na že doseženih uspehih ne spijo, ampak neprestano hočejo in si tudi prizadevajo za boljše in boljše. Ker smo pač vsi gradbinci, nas najbolj zanima, kaj delavci v temeljni organizaciji pravzaprav gradijo:

Najbolj znano gradbišče je še vedno Srednja Drava II. Tu se glavna gradbena dela končujejo, saj bo elektrarna konec leta že poskusno obratovala. Pri delih, ki jih izvaja TOZD Nizke gradnje, je drugače takole: na jezu so vsa gradbena dela končana, razen finalizacije detajlov (ograj itd.). V sklop gradbišča JEZ je vključena sedaj tudi izgradnja čistilne naprave za mesto Ptuj, ki mora biti zgrajena zaradi dviga gladine vode v Dravski strugi. Zaradi ureditve upravnih postopkov, to je pri dobivanju raznih soglasij in dovoljenj, so začeli s to gradnjo šele v septembru letos in zato bo ob polnjenju bazena problem odvajanja kanalizacije potrebno reševati sočasno. Pri gradnji čistilne naprave prvič uporabljajo sistem montažnih elementov GTS za stene bazenov, rezervoarjev in silosov itd. Na stroj-

ni v Forminu je potrebno od večjih gradbenih del dokončati še preklado na utoku in podslapje. Ostala gradbena dela so v glavnem končana, ostalo pa je še precej obrtniških del. Računajo, da bodo le-ta končana do začetka decembra vsaj v tatem obsegu, da bo elektrarna lahko še pred koncem leta 1977 začela proizvajati dragoceno električno energijo. Večina ostalih del na Srednji Dravi II. izvajajo soizvajalci Slovenije ceste, Primorje, Hidroelektra, Vodno gospodarsko podjetje Maribor in Mavrovo. Od teh so Primorje, Hidroelektra in Mavrovo s svojimi deli že končali, medtem ko bo vodnogospodarsko podjetje Maribor, ki izvaja dela na bazenu, ta dela končalo v predvidenem roku. Gradbeno podjetje Slovenija ceste izvaja večino del na dovodnem kanalu in vsa asfaltiranja, pa tudi obloge dovodnega kanala za bazene. Tuči ta dela bodo pravočasno končali, da bi lahko pričeli s poskusnim prebijanjem dovodnega kanala in bazena.

O HE Fala smo tudi že velikokrat pisali, ne samo zato, ker je bilo to dolgotrajno gradbišče ampak zato, ker je bil tehnično izredno zahteven objekt. Delali so strojnico za VIII. agregat. Ta je že končana in poskusno obratuje. Pri teh delih, ki so trajala skoraj 4 leta, je bilo najtežavnejše zapiranje gradbene jame, kjer je bilo ograditev potrebno napraviti več kot 20 m globoko pod vodo v izredno neugodni konfiguraciji

Podporni stebri sredi Save pri Sotjakobu pa tudi že čakajo na montažo

skalnatoga dna. Gradnja strojnice same je bila otežkočena zaradi pomanjkanja prostora za dovoze in deponije, dodatno težavo pa je povzročalo stanje obstoječe stare strojnice, kateri je priključena strojnica VIII. agregata.

Kadar kdo omeni TOZD Nizke gradnje, si vedno predstavljamo najprej elegantne in dolge viadukte na naši avtocesti. Z njimi so vzdignili ne samo svoj ugled, temveč tudi ugled celotnega Gradisa med gradbinci. Gradili so viadukte, nadvoze in podvoze na avtocesti Vrhnika—Postojna in avtocesti Hoče—Celje. Na odseku avtoceste Celje—Arja vas dela zaključujejo še na zadnjih objektih. Za pogodbenike Slovenija ceste so na tem odseku izvajali dela na 8 objektih, 6 objektov je bilo montažnih v že običajni izvedbi, zadnja dva nadvoza — v obliki gazele — pa so gradili prvič v montažni izvedbi.

TOZD pridobiva v večji meri dela zopet na premostitvenih objektih. Taki objekti, na katerih že delajo, so poleg omenjenih na avtocesti še:

— Karloški most preko Grubarjevega kanala in Ljušljani, kjer je v grobem izvršena montaža, — most preko Save v Trbovljah, kjer je podporna konstrukcija končana, montaža nosilcev pa se bo začela takoj, ko bo le-ta končana na Karloškem mostu,

— nekaj je tudi mostov preko Save, kot na primer Sentjakovski most in most v Brestanici ter most v Krški vasi preko Krke. Ti objekti so v začetni fazi in zagotavljajo kontinuiteto izdelave nosilcev prekladnih konstrukcij in montažo,

— pogojenih je še več manjših objektov kot so most preko Malega grabna in Ljubljani, nadvoz preko železnice na Jesenicah, most v Kungoti in razni manjši objekti, ki jih izvajamo za vodne skupnosti in cestna podjetja. Močnejša udeležba pri gradnji teh objektov zahteva nadaljnji razvoj izdelave in montaže nosilcev.

— Most preko Neretve v Mostarju mora biti končan do konca julija 1978. Dela potekajo po planu, tako da bo objekt lahko v roku gotov. V teku so pogovori za prevzem del na izgradnji priključnih cest.

Z deli na avtocesti Vrhnika—Dolgi most bomo pričeli konec leta. Na izredno težkih barjanskih tleh morajo zgraditi šest nadvozov večjih delžin, tako da bodo ta dela zahtevala precejšnje število delavcev, ki pa se bodo sprostili z gradbišč na Srednji Dravi II.

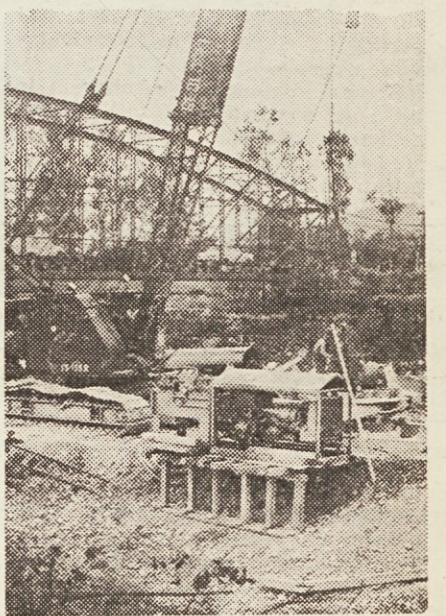
— Na avtocesti Titograd—Danilov grad, so nizkograjčani pridobili dela na 4 objektih, ki jih bodo izvajali kot soizvajalec za podjetje OGP Titograd, med temi objekti je večji most preko reke Morača, ki se bo gradil po sistemu proste konzolne gradnje.

— V teku leta je TOZD sodelovala pri sestavljanju ponudbe za razne objekte v inozemstvu, kjer naj bi prevzeli tudi izvedbo ten del. Pogovarjajo se za most preko Nila v Benisuetu v Egiptu, dva mostova v Libiji in most preko Tigrisa pri Amari v Iraku. Vse te ponudbe so prisle v ožji izbor, tako da je nekaj verjetnosti, da ta dela pridobijo.

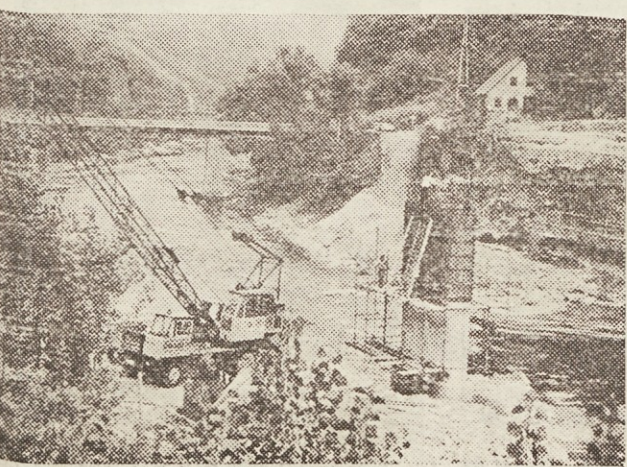
— S tem, kar je že pogojenih del, in verjetnostjo, da nekaj od ponujenih del še pridobimo, ter upoštevanjem še predvidene gradnje elektrarne na Soči in Pohorju, menijo da prihodnje leto dela še ne bo primanjkovalo.

Kot predstavnik kolektiva ponavadi poiščemo predseanika delavskega sveta, vendar smo ga morali ob tej priliki preskočiti, ker je namreč tudi on dobitnik Gradisove nagrade. Tako je o občutkih ob velikem priznanju Gradisa spregovoril direktor TOZD Nizke gradnje inž. Boltežar Hvastija:

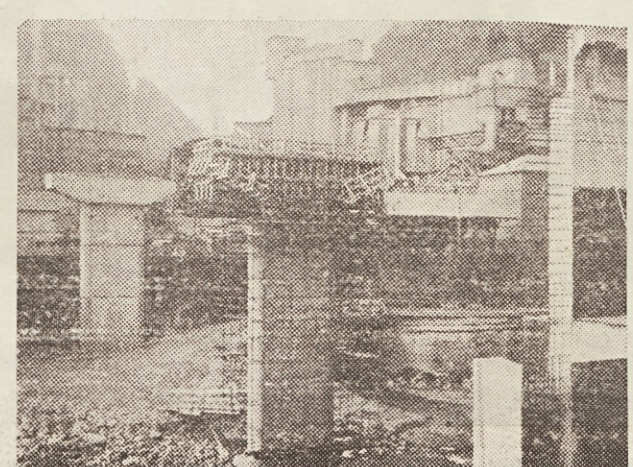
Vklapljanje v Gradis po letu 1970, ko je bila osnovna pridobitev kolektiva delo oz. možnost za delo, smo si v teh sedmih letih ustvarili materialno bazo, ki nam omogoča uspešnejše delo, možnost razvoja in na osnovi vsega tega zagotovitev primernih prejemkov in življenjskega standarda. Celoten kolektiv se je zavedal tega, da bo samo z dobrim delom, dostikrat odrekanjem večjih prejemkov na račun opremljanja in z zavestjo, da ni vedno delo in zaslužek samo v Mariboru in v bližini, ampak da ga je treba iskati širom Slovenije in Jugoslavije. Tako predstavlja teh 7 let, odkar živi in dela kolektiv v Gradisu zanj dosti uspehov v razvoju in napredku TOZD, čeprav včasih na račun odrekovanja boljšemu osebnemu standardu. Kolektiv se zaveda, da še daleč ni napravil vsega, zlasti na področju osebnega in družbenega standarda, tj. izgradnje sanskega doma, stanovanj in boljše ureditve začasnih bivališč na gradbiščih. Priznanje, ki mu ga je dal delavski svet podjetja z Gradisovo diplomom za letošnje leto, bo kolektiv vzel kot priznanje za napore, ki jih je vložil v napredek in uspeh enote in celotnega podjetja. Na drugi strani pa se zavedamo, da pomeni priznanje tudi novo obvezo, da bomo delali še bolje, v korist TOZD, podjetja in celotne naše družbe.

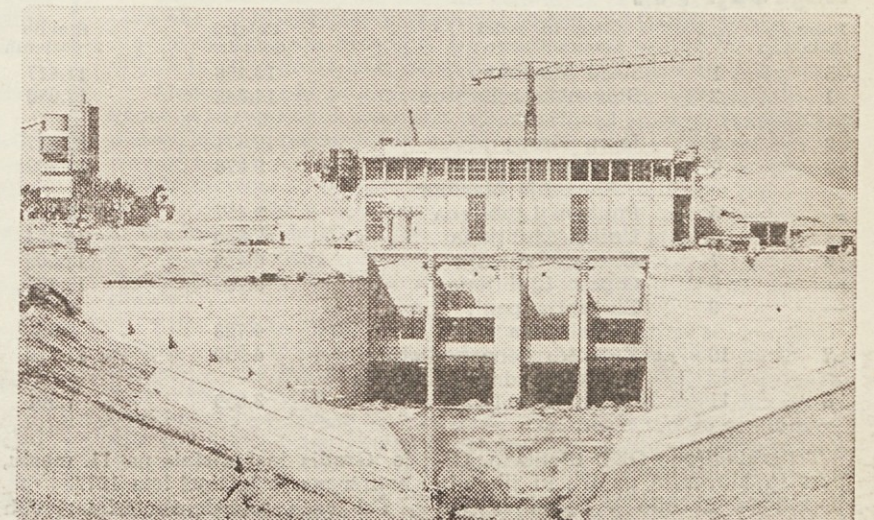
Betoniranje na mostu v Sentjakobu

Številnim mostovom prek Save se bo priključil še eden v Trbovljah

Tudi na zadnjem opornem stebri je že zabetonirano ležišče za nosilec

Strojnica za SD II. kjer se že opravlja zahtevna montaža

Do konca leta ...

Sestavina	I-IX 76	I-IX 77	plan 77	I-IX 77 I-IX 76	I-IX 77 plan 77
Dohodek	588	733	1090	125	67
Pogodbene obveznosti	42	52	59	122	88
Dajatve iz dohodka	87	123	167	141	73
Čisti dohodek	459	558	864	122	65
Osební dohodki in prej.	362	413	605	114	68
Ostane dohodka	97	145	259	150	56

Po merilih za delitev OD iz gospodarskega načrta prekoračujejo dovoljene OD štiri TOZD, po merilu resolucije pa pet TOZD. Gradis v celoti ne presega dovoljenih OD po obeh merilih.

Ostane dohodka je daj-dam

Porast ostanka dohodka znaša 50 odstotkov. Ta podatek bi bil zelo zadovoljiv, če:

1. bi lani dosegli ob tričetrtletju

realno višino ostanka dohodka; dejansko pa je bila nizka tudi zaradi prehoda na plačano realizacijo;

2. bi ostalo pri nespremenjenih obveznostih iz ostanka dohodka, iz katerega prispevamo še za:
  - razvoj železniških, cestnih, luških in letalskih zmogljivosti,
  - prispevki za šole, vrtnice, krajevne skupnosti,
  - posojila za gospodarsko nerazvite,
  - prispevke za energetiko,
  - druge namene zunaj organizacije.

Od dviga ...

loti razpolaga za ustvarjenim dohodkom. Pri tem pa moramo zagotoviti, da bodo to pravico uveljavljali delavci v temeljni organizaciji, to je v proizvodnji, v menjavi, delitvi in porabi. Planiranje v temeljni organizaciji poteka v povezanosti z drugimi TOZD v sestavi GIP Gradis, dalje pa v povezanosti s samoupravnimi interesnimi skupnostmi in krajevnimi skupnostmi, s katerimi usklajujejo delavci v TOZD svoje razvojne usmeritve in naloge.

Osnovni cilji in naloge, ki jih bo potrebno doseči v letu 1978, če želimo izpolniti program razvoja od 1976—1980, so predvsem v tem, da moramo povečati produktivnost za 4,7%, celotni prihodek ali vrednost opravljenih del naj bi porasla za 20 odstotkov, kar moramo upoštevati tudi predvideni porast cen materiala, s katerim gradimo. Če bo dosežena predvidena produktivnost in gospodarnost poslovanja vsake TOZD, bodo osebni dohodki lahko višji za 19%, upoštevajoč pri tem tudi vsa sprejeta merila o delitvi doseženega dohodka v posamezni TOZD kakor tudi družbena merila. Pri tem pa bodo porasla tudi sredstva za razširitev materialne osnove dela delavcev v TOZD, če bo tako poslovala, kakor tudi sredstva za skupno in splošno porabo delavcev v TOZD.

Delavski svet je sprejel izhodišča za sestavo gospodarskega načrta za leto 1978.

Ker poteče v decembru letos štiri-letna mandatna doba direktorjem strokovnih služb pri delovni skupnosti — skupne službe, je po zakonitih določilih potrebno javno razpisati ta dela. V zvezi s tem je delavski svet imenoval posebno razpisno komisijo, ki bo izvedla razpisni postopek, nakar bo delavski svet volil predlagane kandidate, ki se bodo javili za razpisna dela.

S tovarno cementa v Anhovem je bil sprejet v naših TOZD samoupravni sporazum o združevanju sredstev z deležem pri skupnem dohodku. O tem združevanju sredstev je bilo že govora v dnevnem tisku ob priliki otvoritve nove cementarne. Skladno z določili zakona o združenem delu se konkretno uresničujejo skupni interesi, ki jih imamo, da se je zgradila velika cementarna in bo za določeno dobo preskrbljena redna dobava cementa, kar bo vsekakor pripomoglo tudi nam delo brez zastojev, ki jih letos ni bilo malo.

S sporazumom o skupnem vlaganju pa nam je priznan delež pri ustvarjenem dohodku, kakor tudi pravica do vrnitve združenih sredstev, povečano za s sporazum določene stopnje, da bo priznana prvot-

na vrednost združenih sredstev. Poleg tega pa je dogovorjeno s sporazumom še nadomestilo za gospodarjenje z združenimi sredstvi, ki ga bomo dobili po določenih letih.

Soglasno je delavski svet pooblaštil glavnega direktorja tov. inž. Saša Skulja da podpiše ta samoupravni sporazum v imenu vseh TOZD.

V nadaljevanju seje so delegati ugotovili, da so delavci vseh TOZD soglasno odločili pristop k samoupravnemu sporazumu o dolgoročnem poslovnem sodelovanju in urejanju medsebojnih odnosov med OZD strojegradne proizvodnje gradbene mehanizacije in OZD s področja prometa te opreme z OZD gradbeništva — koristniki gradbene mehanizacije, za podpis tega sporazuma je pooblaščen glavni direktor.

V zvezi z ureditvijo vprašanj ljudske obrambe in družbene samozasčite v smislu zakonitih določil je delavski svet ustanovil skupni odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozasčito na delegatski osnovi. Naloge tega odbora so predvidene z zakonom in statutom.

Na dnevnem redu je bila informacija o družbenem dogovoru o izdelavi podrobnejših meril za uveljavljanje določenih pogojev iz zakona o združenem delu za organiziranje združenega dela na področju gradbeništva in industrije gradbenega materiala. Ta družbeni dogovor nameravajo sprejeti sindikati gradbenih delavcev — Jugoslavije in iz vseh republik, dalje gospodarske zbornice — sveti gradbeništva v republikah in gospodarska zbornica Jugoslavije, zvezni komite za energetiko in industrijo ZIS ter sekretariati za gospodarstvo oz. gradbeništvo ter IS vseh republik.

Namen tega dogovora je, da bodo z njim določena podrobnejša merila, ki naj bi jih uporabili delavci v organizacijah gradbeništva in industrije gradbenega materiala pri uveljavljanju določil zakona o združenem delu v zvezi z organiziranjem TOZD.

O vsebini osnutka navedenega medrepubliškega družbenega dogovora je razpravljala že konferenca osnovnih organizacij sindikata GIP GRADIS. Potrebno bo da se bodo o vsebini seznanili delavci v naših TOZD, kajti izpolnjevanje določil zakona o združenem delu in omejenega dogovora bo zahtevalo določene spremembe v naši organiziranosti o čemer pa bodo odločali delavci v vsaki TOZD na podlagi ustreznih dokumentov in analiz.

Delavski svet je priporočil, da se v vseh TOZD pristopi k obravnavi tega vprašanja.

R. Z.

NADALJEVANJE Z 2. STRANI NADALJEVANJE Z 2.

Največji ...

Rang 1975	1976	Ime in sedež organizacije	Celotni dohodek	Število zaposlenih
5	1	TAM Maribor	15.496	11.417
1	2	Slovenske železarne Ljubljana	14.642	17.076
2	3	Iskra Kranj	12.371	27.227
3	4	ZP Elektrogospodarstvo Slovenije Maribor	9.676	13.289
—	5	Polikem Ljubljana	8.457	11.711
4	6	Uniles Ljubljana	7.835	13.454
6	7	Gorenje Velenje	6.439	13.505
—	8	Giposs Ljubljana	5.169	13.467
—	9	Slovenija papir Ljubljana	4.728	7.991
7	10	ZPS Združena podjetja strojegradne Ljubljana	4.050	11.116
8	11	Gradis Ljubljana	3.859	7.391

Tri sestavljene OZD (Polikem, Giposs in Slovenija papir), ki jih leto poprej še ni bilo v seznamu pod imenom SOZD, so se uvrstile med deset največjih organizacij Sloveni-

je. Gradis je »pristal« na 11. mestu, kakršnega je že imel leta 1972.

Pri vseh navedenih primerjavah pri Gradisu ni vseta dejavnost v tujini.

Tudi prehrana varuje pred nalezljivimi boleznimi

Medicinska veda je že pred mnogo leti spoznala povezavo med neustrezno prehrano in pojavljanjem določenih nalezljivih bolezní. Tako pomanjkljiva prehrana zvišuje sprejemljivost za nekatere nalezljive bolezni, poslabša njihov potek in podaljša čas zdravljenja. Poleg tega pa infekcija (okužitev) poslabša tudi stanje prehranjenosti, saj vemo, da po hujših nalezljivih boleznih lahko postanejo dotlej skriti znaki slabe prehranjenosti očitni in se to stanje občutno poslabša. V večini razvitih dežel pogostokrat žal ne upoštevamo povezave med nalezljivimi boleznimi in prehrano, ker je splošno stanje prehranjenosti dobro, število nalezljivih bolezní pa se je zaradi uspešnega preprečevanja zmanjšalo. Vendar so v zadnjem času ponovno ugotovili in spoznali, da so tudi v razvitih deželah območja ali določene skupine prebivalcev, kjer lahko slabo stanje prehranjenosti bistveno vpliva na sprejemljivost in potek nekaterih nalezljivih bolezní.

V nerazvitem svetu pa negativni vpliv prehrane na pojavljanje in potek nalezljivih bolezní pomeni velik problem, saj vemo, da se neustrezno hranita skoraj dve tretjini svetovnega prebivalstva. Rezultati raziskovanj so nam pokazali, da je tvorba protiteles, ki ščitijo organizem pred nalezljivimi boleznimi pri slabo hranjenih veliko slabša in počasnejša kakor pri dobro hranjenih osebah. Hudi primanjkljaji beljakovin, vitaminov A, C, vitaminov B1 in B2, niacina in triptofana ter mineralov v hrani so pri poizkusih na živalih imeli za posledico pomanjkljivo nastajanje protiteles pri infekciji z različnimi povzročitelji nalezljivih bolezní. Določeno število opazovanj pri ljudeh nam potrjuje, da hud primanjkljaj beljakovin in vitaminov, ki nastopa v nerazvitih deželah, omejuje tvorbo protiteles. Organizem človeka namreč pri vstopu bakterij ali virusov — povzročiteljev nalezljivih bolezní — tvori tako imenovana protitelesa. Njihova naloga je, da zmanjšajo škodljive učinke bakterij in virusov. Od dobrega stanja prehranjenosti ni odvisno samo nastajanje protiteles, ampak tudi stanje tkiv v telesu. Tako npr. se pri večjem primanjkljaju vitamina A sluznice dihal stanjšajo, zato bakterije in virusi lažje vstopijo v organizem. Pomanjkanje vitamina C zavira tvorbo medceličnega tkiva, celjenje ran, tvorbo novega tkiva in izločanje žlez z notranjo sekrecijo (nadledvična žleza).

Po statistiki Svetovne zdravstve-

ne organizacije je bila smrtnost pri ošpicah pri otrocih v Mehiki 33-krat večja, v Gvatemali in Salvadoru pa celo do 280-krat večja kot v Združenih državah.

Naj z nekaj besedami omenimo tudi preoblično uživanje hrane in vitaminov in njihovo povezavo z nalezljivimi boleznimi. Prepričanje, da velike količine vitaminov, npr. vitamin B kompleks s kombinacijo vitamina C, pozdravijo nahod ali gripo v 24 urah, je zmotno. Svetovna zdravstvena organizacija meni, da je pri virusnih in bakterijskih okužitvah dobro, da so rezerve in oskrba organizma z vitamini čim boljše, zato zdravniki običajno svetujejo bolniku, da pri nastopu obolenja uživa zmerno količino določenega vitamina. Zdravniki upoštevajo pri tem, da je oskrba z vitamini med epidemijo gripe, ki običajno nastopa pozimi ali spomladi, manjša. Zato organizem z dodajanjem vitaminov okrepijo in mu s tem le pomagajo pri obrambi pred infekcijo in lažjim potekom bolezní.

Omenili bi še, da novejša študija na živalih kažejo, da pretirano debeli odrasli ljudje in otroci težje prebolijo nekatere infekcije.

Pomemben je tudi način prehrane pri nastopu nalezljive bolezní. Appetit se poslabša, bolniki nekatere vrste hrane ne prenesejo, temu se pridružijo bolečine, zvišana temperatura, pa tudi psihološki stresi. Vse to povzroči povečano izločanje nekaterih pomembnih aminokislin, pa tudi vitaminov. Nekateri bolniki uživajo dalj časa tekočo hrano, sestavljeno predvsem iz ogljikovih hidratov. Taka hrana je primerna le prvi dan bolezní. Bolnikom moramo dati čimprej s hrano zadostne količine beljakovin in vitaminov seveda v lahki prebavljivi obliki. To so mlečni in jajčni napitki, sadje in naravní sokovi, zlasti po prvih dneh bolezní pa tudi lahko prebavljivo meso.

Med boleznimi ne smemo pozabiti na zadostno dajanje tekočin. Bolnik, ki ima ponavadi vročino in se potí, izgublja tekočino in soli in zato zlasti otroci lahko postanejo izsušeni.

Tekočine (limonada, sadne sokove, čaje) dajemo v nekoliko večji količini kot običajno, ne smemo jih pa bolnikom preveč vsiljevati. Ker prevelika količina pijače lahko povzroči preveliko obremenitev ledvic in srca, bruhanje ali pa celo driske.

Kot smo že omenili, se po preboleni nalezljivi bolezní stanje prehranjenosti za določen čas poslabša in pogosto opazimo, da otrok post-

ne slabokrven. Zato je dobra prehrana tudi po preboleni nalezljivi bolezní, to je v času rekonvalescence, izredno pomembna, da vrne bolniku njegovo prejšnje zdravje in delovno sposobnost.

Samo dobra prehranjenost nas ne varuje infekcije in dobra prehrana ni prvi preventivni ukrep pri preprečevanju nalezljivih bolezní. Najvažnejši ukrep je seveda cepljenje.

Za nekatere nalezljive bolezni, zlasti črevesne nalezljive bolezni, še ne poznamo učinkovitega cepljenja ali pa cepljenja, ki bi organizem varovalo specifične okužbe in imelo dolgotrajen učinek. To so predvsem tiste bolezni, ki so posledica slabih higienskih razmer in se prenašajo z okuženo hrano in vodo (zastropitve s hrano, slamonelami, nalezljivo vnetje jeter, vse virusne driske, stafilokokne in streptokokne infekcije). Preprečevanje teh nalezljivih bolezní pa dosežemo samo z dobro osebno in komunalno higieno, dobrimi higienskimi razmerami pri pripravi hrane in ustrezno sanitacijo (čiščenjem) vseh obratov, kjer se hrana uskladišči, pripravlja in deli. Redni in sistematični nadzor nad živili in vseimi živilskimi obrati (od proizvodnih obratov, trgovin in vseh vrst obratov družbene prehrane) je zato pri tej vrsti bolezní navažnejši preventivni ukrep za njihovo preprečevanje.

V obratih družbene prehrane lahko zaradi pomanjkljive higijene izbruhne večja ali manjša epidemija črevesnih bolezní. Te bolezni ponavadi hitro minejo in ne kažejo hujšega poteka, posebno če jih zdravimo z antibiotiki. Opažamo pa, da imamo pri nas še vedno razmeroma veliko število prijavljenih nalezljivih črevesnih bolezní in zastropitev s hrano. Se večje je število bolezní prebavnega trakta, pri katerih se zanesljivo skrivajo akutne črevesne okužbe, nastale zaradi uživanja okužene hrane ali okužene vode. Sanitarni pregledi obratov družbene prehrane z odvzemom brisov na značajnost, ki jih opravljajo Zavod SR Slovenije za zdravstveno varstvo in pa področni zavodi za socialno medicino in higieno, nam v velikem številu obratov ne kažejo dobrega higienskega stanja. Posebno nevarnost za okužbo živil lahko pomeni neustrezen in predolg transport hrane. V daljšem času se lahko razmnožujejo patogene in pogojno patogene klice.

Rezultati bakteriološke ocene brisov na značajnost transportnih posod za hrano so nam pokazali, da so le-te v zelo velikem številu nesnažne. Iz tega lahko zaključimo, da je vzdrževanje higijene v obratih družbene prehrane primarno pri preprečevanju črevesnih nalezljivih bolezní, posebno še zato, ker se število obratov vse bolj širi.

Zaključek:

1. Dobra prehrana varuje organizem nekaterih nalezljivih bolezní — neustrezna prehrana vpliva na večjo sprejemljivost za nalezljive bolezni.

2. Dobra prehrana olajša prebolevanje nalezljivih bolezní in lahko skrajša rekonvalescenca.

3. Nalezljiva bolezen poslabša stanje prehranjenosti, ker povzroča razgradnjo beljakovin. Slabo hranjenim otrokom pa se npr. stanje prehranjenosti ob nalezljivi bolezní še poslabša.

4. Veliko število črevesnih nalezljivih bolezní lahko preprečimo z ustreznimi higienskimi ukrepi, zlasti v obratih družbene prehrane.

Dr VERA RAGACI-PILATO

Naše delovne organizacije so obiskali predstavniki nekaterih dežel v razvoju, da bi se seznanili z delom našega Centra za izobraževanje. Delegacijo je sprejel tudi glavni direktor ing. Saša Skulj

Tako smo bili gostitelji: A. H. M. Dessoukija iz Egipta, C. R. Dyała iz Gvajane, F. Nosvatija iz Irana, L. Spiterija iz Malte, D. Gokhoola iz Mauritiusa, S. N. Koberuka iz Ugande, in Roberta W. Roseveara iz Anglije

Ves čas gradnje v Šoštanjju so za nas lepo skrbeli — hvala vam

Ulagati i u kadrove a ne samo u cigle

Izvršni odbor Skupštine opštine Mostar uputio je ovih dana pismenu preporeku svim radnim organizacijama da preispitavaju opravdanost produžnog rada penzionera i drugih lica i stalnim radnicima popune slobodna radna mjesta.

U posljednjih pet godina u Bosni i Hercegovini zaposleno je oko 160.000, a Društvenim planom razvoja od 1976. do 1980. g. planirano je zapošljavanje još 190.000 novih radnika. Ipak, u ovom momentu na evidenciji osnovnih zajednica u bosansko-hercegovačkim opštinama nalazi se oko 111.000 kandidata za posao... Od toga blizu 39.000 su kvalifikovani i visokokvalifikovani radnici, mladići i djevojke sa srednjom i višom školom i fakultetom. Ima li, u ova-koj situaciji ozbiljne nade da će se makar dio ovih kandidata zaista zaposliti — upitali smo VINKA RADISICA, generalnog sekretara Saveza samoupravnih interesnih zajednica za zapošljavanje BiH.

— Naravno. Pod određenim uvjetima — kaže Radišić, posao bi već odmah mogle da dobiju desetine hiljada kandidata za rad. Govorim ozbiljno. U Sarajevu, Banjoj Luci, Mostaru, Zenici, Tuzli i nizu srednjih gradova na posao mjesecima pa i godinama čekaju mladi ljudi koji su završili određene srednje škole i fakultete. Istovremeno u većini nedovoljno razvijenih opština uzaludno traže upravo takve profile radnika. U takvim opštinama stručnjak nije samo onaj ko ima fakul-

tetsku diplomu, već i diplomirana babica, medicinska sestra, dobar daktilograf... Problem je, dakle, u gotovo totalnoj nepokretljivosti čak i mladih ljudi koji nemaju porodicu i djecu...

Istina je, mnoge novoizgrađene fabrike u nedovoljno razvijenim opštinama sporo i dugo se »uhodavaju« jer nemaju potrebne stručne radnike. Sigurno je da rješenja na planu zapošljavanja postoje. Sadašnju praksu u obrazovnom sistemu moramo brzo mijenjati. Dobro je — kaže Vinko Radišić, što pri upisu na fakultet kandidat iz nerazvijenog područja dobiva 10 poena (gotovo koliko poena i za uspeh u srednjoj školi), ali nije dobro što na kraju študija, kad takav mladić ili djevojka diplomiraju, vraćanje kredita ne uslovljavamo odlaskom u sredinu koja treba takve profile stručnjaka, odnosno njihovim povratkom u rodni kraj. Naravno, u tome se ne iscrpljuju mogućnosti obezbeđenja kadra nerazvijenim područjima.

Mi smo stali na stanovište da bi trebalo i materijalno stimulirati rad mladih ljudi u nerazvijenim opštinama. Zašto ne bi jedan mladi ljevakar, pravnik, ekonomista koji radi u udaljenoj komuni imao 1000 ili

2000 veći startni osnov ličnog dohotka od svog kolege u Sarajevu, Tuzli, Mostaru?... Sredstva za takvu stimulaciju postoje, ako ne u nejakim radnim organizacijama i zajednicama u kojima bi se brže zapošljavali ovi mladi ljudi, onda u Fondu za razvoj nerazvijenih područja. Jer, sada vidimo, mnogo ne vrijede nove tvornice na nerazvijenom području ako u njima nema ko da radi, da planira i razvija proizvodnju, plasira robu i sl. Znači, treba mnogo smjelije nego do sada ulagati više sredstava i u kadrove a ne samo u cigle — naglasio je Radišić.

Radni dan jednog aktiviste

Danas kao i svaki dan
Biću opet »rasprodan«;
Tek što zora zarudi

Ceka me zbor radnih ljudi
Iza toga to se zna
Ima sastanak SK-a

Nakon toga, barem sat i pola
Zasjedaće radnička kontrola
Zatim već slijedećeg sata
Sastanak je sindikata
Iza sastanka sindikalne
organizacije

Cekat će me sastanak delegacije
Neće proći ni jedna ura
A već sastanak OOUR-a

Odmah zatim — trči, žuri
Sastaju se svi OOUR-i
Nakon krakog odmora

Sastanak koordinacijskog odbora
Pet minuta kasnije
Sastanak stambene komisije

Poslije sastanka niz
Sastaje se još SIZ
Zatim (proučila drugarica Nena)

Morat ću govoriti i aktivu žena
Prije ručka umjesto aperitiva,
Sastanak omladinskog aktiva
Za ručkom kod glavnog jela
Diskusiju o formiranju
nekih tijela

I tako cijelog dana
(sastančenje je razno)

Oprosti mi radno mjesto —
opet si mi tačka razno.

ĐORĐE SAVIĆ, SPO

Članstvo sve angažovanije u osnovnim organizacijama sindikata

Usvajanjem Ustava, a posebno Zakona o udruženom radu, stvoreni su povoljni društveni i politički uslovi za aktivnost osnovnih organizacija sindikata. Članstvo sindikata postaje sve angažovanije u svojim osnovnim organizacijama, jer uviđa da se organizacija okreće razmatranju i rješavanju problema koji su od životne važnosti za radnike.

Može se reći da je Zakon o udruženom radu pomogao i podstakao procese bržeg osposobljavanja osnovnih organizacija sindikata za efikasniji rad i potpunijeg ostvarivanja njihovih ustavnih funkcija; poboljšao sadržaj njihovog rada, doprineo da se počne prevazilaziti paralelizam u radu između zborova radnika i osnovne organizacije sindikata i identifikovanje osnovne organizacije sa njenim izvršnim odborom. Težište aktivnosti se, naime, sve više pomera iz delokruga jedinstvene organizacije sindikata u radnoj organizaciji, prema osnovnoj organizaciji sindikata u OOUR.

Na dnevni red osnovne organizacije sindikata sve češće dolaze i najvažnije mesto zauzimaju upravo ona pitanja koja radnike najviše interesuju: razvoj samoupravnih odnosa, sticanje i raspoređivanje dohotka, organizacija rada i odgovornost, pitanja standarda, zaštite na radu i dr.

Članstvo postaje sve angažovanije i, preko osnovnih organizacija sindikata, počinje sve više da utiče ne samo na utvrđivanje već i na raz-

radu i ostvarivanje politike. To se naročito oseća kad je reč o pitanjima sticanja i raspoređivanja dohotka i utvrđivanja merila i osnova za raspodelu sredstava za lične dohotke.

Radi stvaranja uslova za veću aktivnost članova sindikata o osnovnim organizacijama sindikata i podružnicama sa većim brojem članova, kao oblici političkog delovanja obrazuju se sindikalne grupe. Za relativno kratko vreme svog postojanja, sindikalne grupe su doprinele razvijanju metoda rada, obogatile su sadržaj rada osnovnih organizacija i podstakle članove da se uključe u akcije koje pokreću organizacije i organi sindikata.

Organizacije i organi sindikata moraju se angažovati:

— da se u samoupravna akta organizacija udruženog rada sindikat ugradi na adekvatan način;

— da se pravila organizacija sindikata dopune zadržajem rada iz odredba Zakona o udruženom radu u kojima se sindikat pominje;

— da se osnovne organizacije sindikata osposobljavaju za efikasniji rad i mobilizaciju celokupnog članstva u akcijama koje one pokreću i vode i za brže prevazilaženje forumskog rada;

— da se izvrši kritička analiza ostvarivanja uloge sindikata u političkom sistemu socijalističkog samoupravljanja i utvrde zadaci koji postiču iz zaključaka 30. sednice Predsedništva CK SKJ.

ODABRANE MISLI

Sloboda je nova religija — religija današnjice.

Hajne

Cena slobode je — večna budnost.

Džeferson

Slatko je i časno umreti za domovinu.

Horacije

Pravi je patriotizam iznad svih ličnih odnosa i interesa i u najtežnjoj je vezi s ljubavlju prema čovečanstvu.

Dobroljubov

Za rodni kraj i život daj.

Ruska poslovice

Rastaneš li se od prijatelja — plakaćeš sedam godina, rastaneš li se od domovine — ceo život.

Ruska poslovice

Gde je pravda, tamo je i pobjeda.

Indijska poslovice

Sloboda je blago koje omogućuje da se koristimo svim drugim blagima.

Monteskije

Sloboda — to je božanstvo moje duše.

Petefi

Prava sloboda je država od zlata i srebra.

Savonarola

Nema prijateljstva gde nema slobode.

Fuler

Ljubav prema domovini preodoleće sve.

Vergilije

U domovini imaš i prošlost i budućnost. U tuđini — samo sadašnjost.

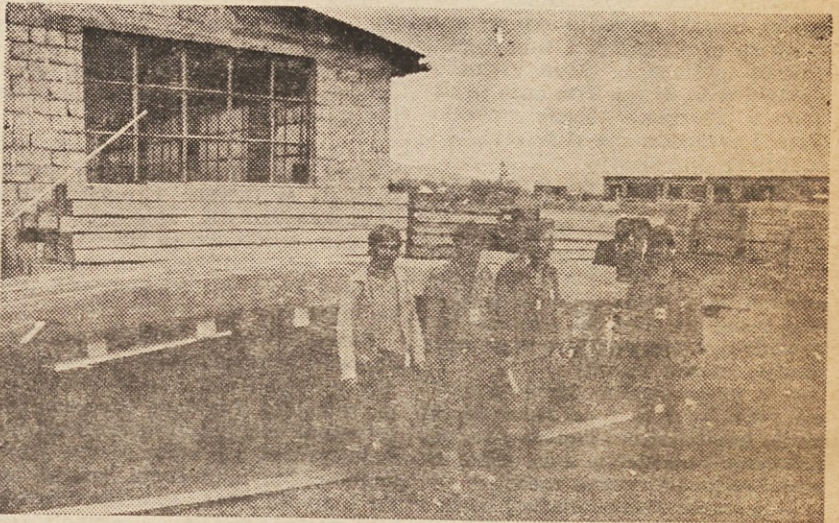
Hiršfeld

Skupina tečajnikov iz TOZD GE Maribor, ki je tudi opravljala izpite

V lesnem obratu na Pobrežju so delali izpite za KV tesarje

Izdelek tesarske skupine na Pobrežju

Terensko življenje je težko, večkrat težje kot samo delo. Strojnik in šoferji o problemih na terenu

Milijarda dolara

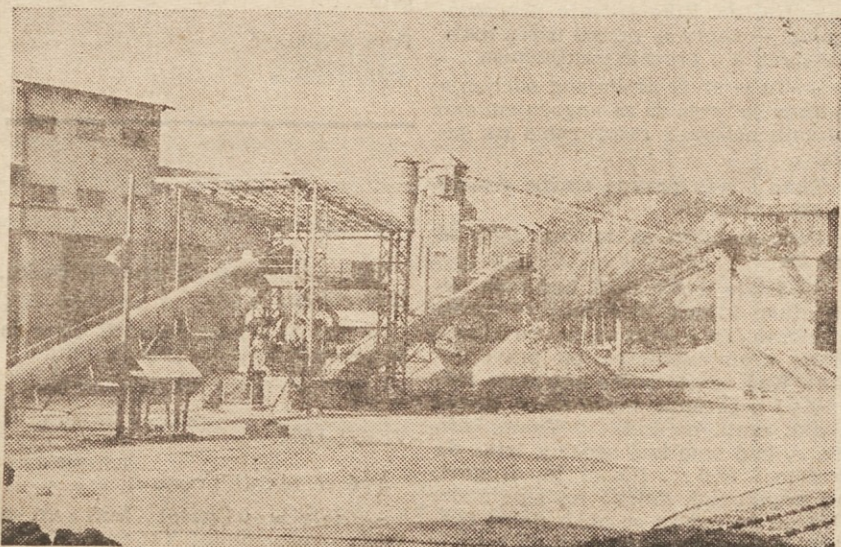
Ove godine građevinari u inozemstvu

Procjene izražene na početku godine da će građevinari ove godine obaviti u inozemstvu radova vrijednih milijardu dolara, mnogim se činila dosta nerealna. Jer, nedavno se brojka od milijardu dolara predviđala za kraj ovog desetljeća, a nikako za ovu godinu.

Međutim, sada se gotovo sa sigurnošću može reći, da ove prognoze građevinarstva nisu bile lišene realnog temelja. Polugodišnji podaci, naime, pokazuju da milijarda dolara nije ostvariv san već veoma bliska realnost. U prvih šest mjeseci, naime, na stranom tržištu završeni su objekti vrijedni više od 500 milijuna dolara, što je 36 posto više u usporedbi s istim prošlogodišnjim razdobljem. Petsto milijuna dolara za pol godine nedovoljno upućuje na zaključak da građevinari u drugih šest mjeseci mogu zaraditi još toliko jer je dinamika izvršenja poslova uvijek brža u drugoj polovini godine.

I ove godine, inače, naši građevinari zaposleni su na pet kontinenata, u četrdesetak zemalja. Najveći opseg radova u prvih šest mjeseci — oko 210 milijuna dolara — bio je u Africi gdje je povećanje radova prema prošloj godini doseglo oko 33 posto. Istodobno, zamašni radovi izvode se i u Aziji (više od 143 milijuna dolara), gdje je i zabilježeno izrazito povećanje (684 posto) ukupnih radova. U zemljama Zapadne Evrope vrijednost završenih radova dosegla je oko 140 milijuna, u istočnoevropskim zemljama 82 milijuna a na američkom kontinentu oko 21 milijuna dolara.

I kde smo mi?

Na Pobrežju v Mariboru s polno paro

Sprovajanje Zakona o udruženom radu

U vezi sa povezivanjem udruženog rada sa društvenom strukturom, preko mesnih zajednica, komuna, itd, veoma je važno da se Komisija pozabavi, sama i u saradnji sa sekcijama Socijalističkog saveza, pitanjima ponašanja i držanja u opštinama prema organizovanju udruženog rada, u skladu sa Zakonom o udruženom radu, tim pre, što u opštinama postoji dosta neshvatanja i nerazumevanja pitanja u vezi sa sprovođenjem ZUR, posebno kada se radi o organizacijama udruženog rada i dohodkovnim odnosima. Komisija bi i ovde trebalo da unese više konkretnog razmatranja. Pored ostalog, trebalo bi, razmotriti i odnos u opštinama prema ugovorenim organizacijama udruženog rada, da opštine, sa svoje strane, budu više materijalno stimulisanе da podstiču stvaranja tih organizacija i, uopšte, da razvijaju oblast ličnog rada u skladu sa Ustavom i ZUR.

Značaj i saradnja samoupravnog sporazuma o udruživanju rada radnika u osnovnoj organizaciji udruženog rada

Ovaj samoupravni sporazum ima poseban značaj jer, pored ostalog treba da sadrži osnove za uređivanje društveno-ekonomskih odnosa radnika u osnovnoj organizaciji, a naročito u opravljaju sredstvima, raspolaganju dohotkom i čistim dohotkom, u raspodeli sredstava za lične dohotke i u radnim odnosima, kao i osnove udruživanja rada i sredstava u radnu organizaciju. Zasnivanje radnog odnosa vezano je za upoznavanje sa ovim sporazumom.

Međutim, praktično sprovođenje ZUR pokazuje da ima nerazumevanja u pogledu sadržaja ovog sporazuma, koji je osnov i za donošenje statuta i drugih samoupravnih akata. Zato bi, na osnovu prvih iskustava, trebalo u Komisiji obaviti diskusiju o karakteru ovog samoupravnog sporazuma, pitanjima koja njime treba da se utvrde, kao i o njegovoj ulozi uopšte.

Korišćenje dela dohotka koji je rezultat izuzetnih pogodnosti

Pošto u praksi ima dosta nerazumevanja oko pitanja korišćenja i izdvajanja dela dohotka koji je rezultat izuzetnih pogodnosti (bojazan da će ta sredstva služiti za poresko opterećenje, pa otuda i pasivan odnos prema rešavanju ovog pitanja, što deformiše dohodkovni odnos). Komisija bi, s obzirom na značaj i širinu, trebalo da razmotri ovo pitanje.

Primena, od 1. januara 1978. godine, određenih odredaba Zakona o udruženom radu

Odredbe ZUR o utvrđivanju ukupnog prihoda, o raspoređivanju dohotka i čistog dohotka i o raspodeli sredstava za lične dohotke i zajedničku potrošnju radnika, primenjuju se od 1. januara 1978. godine (član 662. ZUR). Komisija bi, s obzirom na ovaj rok, trebalo da razmotri pitanja i probleme koji će se, s tim u vezi, javiti u sprovođenju ZUR.

Tendencije koje se javljaju u praksi sprovođenja Zakona o udruženom radu

Komisija bi trebalo da razmotri i tendencije koje se javljaju u sprovođenju ZUR: prvo, tendencija da se jedan veliki društveno-politički mehanizam orijentisao, pre svega, na objašnjavanje ZUR, a ne na menjanje stanja u udruženom radu na njegovim osnovama. (U sprovođenju ZUR ima puno objašnjavanja, dok se sporo i neodlučno menja staro stanje); drugo tendenciju da se ZUR formalno — organizaciono sprovede, tj. da se formalno donesu odgovarajući samoupravni akti, ne menjajući suštinu starih odnosa: treće, tendenciju da se mnoge stvari sprovedu putem formalno sačinjenih dogovora i sporazuma, bez neposrednog učesća radnih ljudi u kolektivnu stvar se rešava izvan organizacije udruženog rada, izražavajući, na taj način, nepoverenje prema radničkoj klasi.

Tendencija kao pretežno organizaciono — institucionalnom pristupu transformacije odnosa u udruženom radu, u suštini, su suprotne ZUR i protivzakonite su, jer je cela koncepcija ZUR u tome da samoupravno organizovanje udruženog rada i ostvarivanje samoupravnih prava izvodi iz društveno-ekonomskih odnosa, a ne obratno. Zato takav pristup, pored političke akcije, zahteva vrlo

određene mere i intervenciju nadležnih državnih organa. Pri takvim intervencijama, neophodno je i tumačenje pojedinih odredaba ZUR od strane nadležnih organa, ali ne uopšteno tumačenje, već takvo koje bi bilo u funkciji borbe za sprovođenje ZUR i njime bi morala biti praćena svaka konkretna odluka i intervencija.

Takođe, postoji tendencija uprošćavanja zadataka u sprovođenju ZUR. Stvar se posmatra kao kratkoročna akcija pretežno organizacijskog karaktera, koja se uglavnom koncentriše na organizaciju udruženog rada materijalne proizvodnje, kao da se ne radi o poduhvatu u celokupnom društvenom radu. U takvoj tendenciji uprošćava se i vulgarizuje shvaćanje i odnos prema bazičnim kategorijama ZUR, posebno dohotku. (Dohodak se isključivo posmatra kao rezultat fizičkog reda.) Zato je potrebno učiniti napor da se prošire predstave i saznanja o karakteru dohotka i razvije jedan adekvatniji odnos o svim faktorima koji utiču na stvaranje dohotka. Komisija ima pretežno radnu funkciju da prati, analizira i upozorava na probleme, ali u koordinaciji i saradnji sa drugim društveno-ekonomskoj suštini i gim društveno-političkim snagama, kako bi se izgradile jasnije predstave značaju bitnih kategorija Zakona o udruženom radu.

Interna realizacija

— Drugovi! — uze reč predsedavajući na jednom sastanku u preduzeću »Jugofotelja«. Povod za ovaj naš skup je postojeća situacija u vezi sa plasmanom naših proizvoda. Mi moramo brzo i efikasno delovati ako ne želimo da nam »dobro jutro« poželi sanator ili likvidaciona komisija. Još nešto. Pošto je Cicerona i govornike njegovog formata prevazišla dinamika vremena i stavila ih u »ad akta«, da danas ćemo sve naše sastanke održavati — stojeći.

— Ali, družo predsedavajući, u rukama imamo nekoliko kilograma materijala! — uzviknu neko u sali.

— Da, ali ste imali nekoliko meseci vremena da ih dobro proučite i koncentrišete se na najbitnije momente u njima. Osim toga treba da smo zadovoljni što nam grip ili »bolovanje« na njivi nisu okrnjili kvorum.

— Sve je to lepo — reče Martin komercijalista. — Samo... Znaete, meni noge od obilaska terena toliko klecaju da bi se od umora svalio ovde, pred vama. Upoznati ste i da sam pre nekoliko nedelja operisao slepo crevo...

I tako Martinu komercijalisti unese njegovu fotelju.

Odmah uze reč i Jordan, šef planskog:

— E kad su nam želuci jednaki neka bude i raspodela standarda pravična. Ja hoću ovde da pomenem svoj zabrinjavajući kardiogram i šum na srcu...

— A kad si šuštao sa »Crvendačima« (novčanica stotinarka pr. aut.) onda je sa kardiogramom bilo u redu! — dobaci neko iz skupa.

Ipak, i Jordanu unese njegovu polu-naslanjaču.

— Tako, znači! — javi se zatim Zika, šef pravne službe. — Ovde svako vodi brigu o sebi a mene niko ne pita šta ću sa poremećenim metabolizmom i sa proširenim venama. Voleto bih da se nadjete na mom mestu i da bijete bitku sa našim neažurnim kupcima...

— Da, da, Ziko — reče predsedavajući — samo se priseti našeg maksilagera a i praznih zaključnica.

— To je stvar prodajnog odeljenja a moja je briga da se angažujem oko platnih naloga i raspravama na sudu.

Tako i šefu pravne službe doneše njegovu fotelju.

Pera, zadužen za arhivu, žalio se na čir:

— Znaete li šta znači kad vam neprestano klujuca, pa klujuca — pravo u mozak. Pa gutam sonde, pa kidam živce u ambulantom, pa pravi pakao. Kad odem medje one moje fascikle i u prašinu, nešto mi se u stomaku muti, pa kida... Znam, kiša će. A kad smo kod sedećih tema da kažem i ovo... Nisam ja, drugovi, za uranilovku, daleko joj lepa kuća. Ali zar je red da se neko stalno baškari u fotelji a drugi žulji na tvrdim stolicama. Ja sam podnosio molbu...

Peru prekidaše sledeći govornici i... Doneše mu njegovu stolicu obloženu polivinilom.

Franja iz fakturnog žalio se da je dva sata sedeo »kao mumija« u svom »Fići«, dok je »Zebru« prelazila kolona dijaka, pa mu treba da se makar nasloni na klupu, na šank u fabričkom restoranu, bilo gde. Tasi iz transporta žulj na malom prstu i »kurje oko« nisu dali mira ni leti ni zimi.

I tako, malo po malo, sala za sastanke napuni se stolicama, naslonjačama, foteljima i klupama. Onda opet uze reč predsedavajući:

— Drugovi, drugovi moji ne valja nam ovo što radimo. Umesto da budemo u mobilnom stanju i da istrajemo u borbi za ostvarenje plana, naše snage, inflaciono usmerene, paralisale su mladalački entuzijazam. Kažite, šta da radimo sa bolesnicima, gotovo otpisanim ljudima, spremnim jedino za memoare i penzionersku klupu. Uzmimo samo primer druga Jordana. Ulagali smo u tvoju diplomu. Jordana, dobru deceniju još bolje pare. A šta smo dobili? Stručnjaka zreloug za kardiologa. A naš drug Pera posle sonde guta kobasice i vinjake. Baš lepo... Ipak, razumem ja svakoga od vas. Počemo sastanak, kad već tako želite, u klasičnoj atmosferi ali dozvolite da prvo dovedem zapisničara.

Samo koji minut kasnije predsedavajući udje sa zapisničarem — Cicom iz kadrovskog, dražesnom devojkom sa dubokim dekolteom...

Začas, drage moje čitateljke i čitaoci, iščežoše išjasi, nestadoše šumovi na srcu, izgubiše se proširene vene, dvanaestopalačni čirevi i sonde... Svi se digoše na noge i propeše na prste, da Cici ne bi u zapisniku koja reč izmakla i sastanak otpoče...

A stolice, naslonjače i fotelje ostale u sali. One su proglašene internom realizacijom i fondom poslovnog rizika, za slučaj da Cicu iz kadrovskog ne ščepa, nedajbože, grip...

Pera Srećković

UMESAN

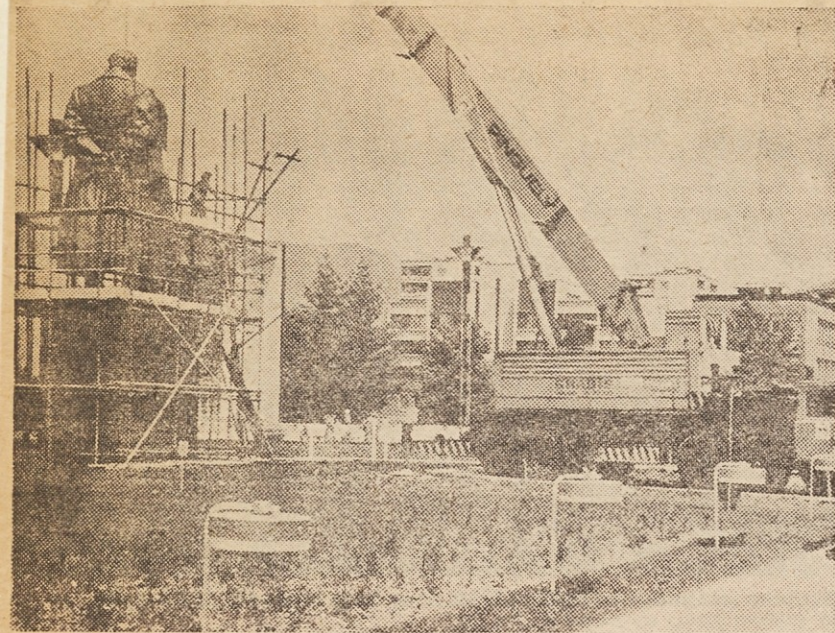
Na gradilištu su svi zavideli pesku. Govorili su:

— Taj će daleko dogurati. Ume da se provuče kroz — sito i rešetol!

VESELJAK

Peć se obrati prozoru:

— Najviše u našoj kući volim vrata — harmoniku Taj veseljak nas uvek zabavlja svirkom i pesmom!

Teška Gradisova mehanizacija pomaga pri dvigu in montaži najrazličičnijih bremen, kot je bilo tudi ob postavitih spomenika v Velenju

Deseti oktobar - dan metalaca Jugoslavije

Svečana konferencija Sindikata radnika industrije i rudarstva Jugoslavije, održana na dan kad je drug Tito pre 57 godina postao član Saveza kovinarskih radnika Hrvatske i Slavonije, proglasila je taj dan, 10. oktobar — Danom metalaca Jugoslavije.

Metalci Jugoslavije s radošću i ponosom izrazili su želju da taj dan uzmu za svoj praznik i time iskažu duboko poštovanje prema ličnosti, životu i delu druga Tita koje je utkano u istorijske pobeđe radničke klase i samoupravne nesvrstane socijalističke Jugoslavije.

Povodom i razlog da se u godini velikih jubileja — proslavu 40-godišnjice dolaska druga Tita na čelo KPJ i 85-godišnjice njegovog života, proglasi Dan metalaca Jugoslavije sadržan je u revolucionarnim klasičnim težnjama koje su metalci, kao nerazdvojni deo radničke klase naše zemlje, snažno izrazili

— u prvomajskim demonstracijama, štrajkovima i odlučnoj borbi protiv kapitalizma, eksploatacije, ponižavanja i otudjenja, a za dostojanstvo čoveka i njegovog rada;

— u narodnooslobodilačkoj borbi i revoluciji, kad je pod rukovodstvom KPJ i druga Tita — metalca, revolucionara, legendarnog komandanta i heroja, nepovratno zatirući silu i vlast neprijatelja, radnička klasa postala svoja na svome;

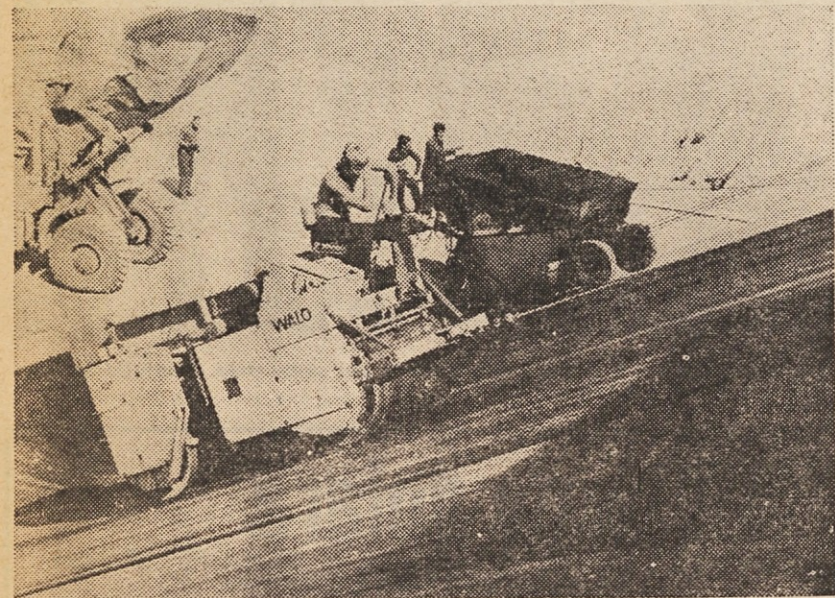
— u godinama udarničkog pregalaštva kad se uz samoodricanje izgrađivala čovečnija i bogatija sutrašnjica;

— u punom iskušenja, ali poštenom i svemu svetu za primer, suprotstavljanju pa potom pobeđi nad pritiscima dogmatizmom i nasrtajima na jednu autentičnu i svetlu revoluciju, kojoj su prva zamisao i konačni cilj bili oslobodjenje rada i ukidanje svakog oblika najmanjih odnosa;

— u ostvarivanju vodeće uloge radničke klase i očuvanju najdragocnije tekovine revolucije jugoslovenskih naroda i narodnosti — bratstva i jedinstva;

— u borbi za ravnopravnost svih naroda, mir i nesvrstanost, i u spremnosti da se ostvare i pobude programski zadaci SK, sindikata, Ustav i Zakon o udruženom radu i izgrađuju socijalističko samoupravno društvo kao zajednica slobodnih proizvođača.

Deseti oktobar — Dan metalaca Jugoslavije proslavljajuće se svake godine i obeležavati u svim kolektivima metalaca. Tog dana će se sumirati ustvareni rezultati i utvrđivati naredni zadaci, a prethodiće mu proizvodno-radna takmičenja, smotre rada i stvaralaštva, sportske i ostale aktivnosti koje će se organizovati tokom godine kao najširi pokret svih metalčkih radnika. Svake godine će se održavati proslava na kojoj će se, kroz susrete metalaca, iz svih republika i pokrajina putem raznovrsnih manifestacija afirmisati najbolji godišnji rezultati, razmenjivati informacije o iskustvima i širiti i učvršćivati bratstvo i jedinstvo.

Asfaltiranje brežin za SD-II

Heroj je onaj što čini ono što može. Drugi to ne čine.

Rolan

Ima li na svetu išta milije od domovine?

Siler

Heroj — to je čovek koji u odlučnom času čini ono što treba u interesu čovečanstva.

Fučnik

Um češće pobeđuje nego ruke.

Sofokle

Izbor i prevod: Rudi Milanović

Za punu sreću čoveka potrebna je i slavna domovina.

Keoski

VISOK
Jedna mala kućica obraća se svojoj prijateljici:

— Gledaj onaj soliter što je visok! Bio bi dobar za — košarkaša!

Dok je živ čovek je dužan da se bori za domovinu.

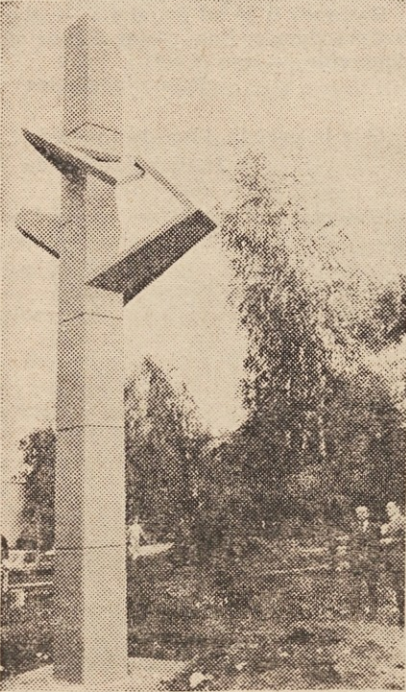
A. Navoi

NUDISTA

Patriotizam, ma čiji bio, ne dokazuje se rečima, već delom.

Bjelinski

Drvena vrata sretoše staklena vrata pa podrugljivo rekoše:
— Gle ti — nudistu!

Tudi ta spomenik je delo naših delavcev iz Pobrežja, stoji pa na Tez-nem v Mariboru

Status skupnih služb

Pod pojmom skupne službe pozna za kon o združenem delu tiste delovne skupnosti, katerih delavci opravljajo razne s trokovne in druge naloge, ki so skupnega pomena za temeljne organizacije združene dela in za njih tudi opravljajo določene naloge, za katere so jih temeljne organizacije ustanovile.

Ustanovitev delovnih skupnosti, ki jih lahko tudi več, glede na značaj dela in obseg, je pogojena z odločitvijo delavcev v temeljnih organizacijah, ko se organizirajo kot temeljna organizacija in ko sklenejo obvezni samoupravni sporazum o združevanju v delovno organizacijo. Takrat se tudi odločijo, katere naloge bodo prepustili in izvrševanje delovnim skupnostim; na ta način jih tudi ustanovljajo.

Naloge, za katere se lahko organizirajo delovne skupnosti za skupne namene, so našteje taksativno v 400. čl. zakona o združenem delu in je s tem dana tudi prepoved, da bi se vključevalo v okvir nalog delovnih skupnosti za opravljanje del skupnega pomena takšna dela, za katera je po zakonu možnost za organiziranje temeljne organizacije (ene ali več). Dela, ki se opravljajo v delovni skupnosti so: administrativna strokovna dela, knjigovodstvo, analize, dela pravnega značaja, dela v zvezi s pripravljanim znanstvenim samoupravnim strokovnim znanjem osnovnih strokovnih aktov, ki so skupni za vse TOZD ali dajanje po moči za sestavljanje splošnih aktov v TOZD. Dalje pripravljane dokumentacije, ki zadeva zahtevno pripravo dela na gradbiščih, obdelava in pripravljane kalkulacij in pogodb za izvajanje del, kot so ponudbe s predračuni in drugo dokumentacijo. Zakon dopušča dalje možnost, da se organizirajo delovne skupnosti (ena ali več) tudi za druga dela, ki spadajo sicer med dejavnosti, za katere se po določilih zakona organizirajo temeljne organizacije, vendar za takšno organizacijo ni pogojev, ki jih našteva zakon v svojem 320. členu. Takšna dela so: opravljanje komercialnih poslov v zvezi s prometom blaga in storitev, dela v zvezi z izobraževanjem kadrov, dela z avtomatsko obdelavo podatkov, znanstveno raziskovalno delo ipd. Za takšna dela se organizirajo lahko eno ali več delovnih skupnosti pod enakimi pogoji, kot je to določeno za dela označena v 400. čl. zakona.

Postopek organiziranja delovnih skupnosti

Predvsem je potrebno poudariti, da je vsaka delovna skupnost zaključena delovna celota, v kateri se opravljajo dela skupnega pomena za temeljne organizacije in so delavci v takih delovnih skupnostih povsem enakopravni in upravljajo s sredstvi, ki so jih temeljne organizacije združile za potrebe dela te skupnosti. Delavci v delovnih skupnostih imajo povsem enake samoupravne pravice, kot delavci v temeljnih organizacijah. Oblikujejo dohodek in ga tudi samostojno delijo. Svoji prihodek, iz katerega oblikujejo dohodek, pridobivajo na podlagi svobodne menjave dela z delavci TOZD in po določilih, ki jih sprejmejo skupno z delavci v temeljnih organizacijah s posebnim samoupravnim sporazumom.

Ko sklenejo temeljne organizacije samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo, določijo tudi, da organizirajo za opravljanje skupnih zadev delovne skupnosti — eno ali več. Hkrati opredelijo okvirne naloge teh delovnih skupnosti. Na podlagi tega samoupravnega sporazuma sklenejo delavci posameznih delovnih skupnosti z delavci v temeljnih organizacijah samoupravne sporazume o medsebojnih razmerjih med temeljnimi organizacijami, za katere opravljajo dela skupnega pomena. Ko je tak sporazum sklenjen, pridobijo delavci v vsaki delovni skupnosti pravico, da sklenejo svoj SAMOUPRAVNI SPORAZUM O ZDRUŽITVI DELA DELAVCEV V DELOVNI SKUPNOSTI. V njem na podlagi že prej sklenjenega samouprav-

nega sporazuma o medsebojnih odnosih med TOZD in samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo, opredelijo svoje notranje razmere glede poslovanja, medsebojnih delovnih razmerij, o osnovah za delitev osebnih dohodkov in sredstev za skupno porabo, določijo zadeve glede odgovornosti in discipline, vprašanja ljudske obrambe in družbene samozaščite, katere organe upravljanja bo imela delovna skupnost ter njihova pooblastila, katere splošne akte bodo imeli in druge zadeve, ki se nanašajo na pravice in obveznosti delavcev v delovni skupnosti. Tak sporazum sklenejo delavci v delovni skupnosti z referendumom. Sporazum velja, ko se z referendumom odloči za večina vseh delavcev v delovni skupnosti. Vsak delavec delovne skupnosti pa je dolžan podpisati izjavo, da se s tem sporazumom strinja, ker mu sicer preneha delo v delovni skupnosti.

Na podlagi tako sklenjenega samoupravnega sporazuma sprejmejo delavci delovne skupnosti svoje splošne akte, ki so enaki ali slični splošnim aktom, ki jih sprejmejo delavci v temeljnih organizacijah. Takji akti so: statut delovne skupnosti, pravilnik o delovnih razmerjih, katalog opravil, pravilnik o delitvi osebnih dohodkov in skupne porabe, pravilnik o disciplinskih prekrških in odgovornostih, pravilnik o varstvu pri delu, pravilnik o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti. Poleg tega sprejmejo delavci delovne skupnosti tudi samoupravne sporazume o skupnih osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov kot delavci v temeljnih organizacijah, ki prav tako skupno sklenejo takšne sporazume. Kar zadeva merila delitve osebnih dohodkov, so delavci v delovni skupnosti tudi podpisniki samoupravnega sporazuma o takih merilih, ki jih sklepajo delavci v celotni panogi, tj. v našem primeru gradbeništva in ind. gradbenega materiala.

Pridobivanje sredstev za opravljanje del v delovni skupnosti

V 95. členu zakona o združenem delu je urejeno vprašanje pridobivanja sredstev za delo delovne skupnosti. Svoj dohodek pridobivajo delovne skupnosti iz skupnega prihodka, katerega pridobivajo na osnovi svobodne menjave dela po sklenjenem samoupravnem sporazumu z delavci v temeljnih organizacijah, za katere opravljajo dela. Predvsem gre tukaj za to, da svoje delo delavci delovne skupnosti ne morejo vrednotiti na podlagi faktur za opravljeno delo ali izdelke, kar lahko delajo delavci v TOZD za svoje prodane izdelke ali opravljene storitve in se jim priznava vrednost, ki jo na tej podlagi pridobijo na trgu ali v medsebojnih odnosih z drugimi temeljnimi organizacijami v sestavi delovne organizacije kot delež v skupnem prihodu. Kljub temu velja za delavce delovne skupnosti enaka pravica upravljanja na osnovi družbene lastnine in vstopajo v medsebojna razmerja s tistimi, za katere opravljajo dela, enakopravno in na podlagi samoupravnega sporazumevanja na principih svobodne menjave dela. Vrednost dela delavcev delovne skupnosti ni mogoče neposredno vrednotiti na trgu, vendar pa kljub temu njihovo delo ne more biti neodvisno od vrednosti, priznane na trgu za storitve in izdelke, ki jih proizvedejo delavci v TOZD ter prodajo na trgu, kajti delo delavcev v delovni skupnosti je tudi sestavni del opravil, ki so bila potrebna za izdelavo izdelka ali za opravljeno storitev naročniku. V tej zvezi je potrebno omeniti zakonsko določilo, da se morajo delavci TOZD prilagajati tržišču. Pri tem nosijo vse posledice, ki bi nastale, če se niso prilagajali tržišču, to je, da bi zabredli v finančne težave, ker so proizvajali takšne proizvode, katere trg ne potrebuje oz. je cena previsoka kakor tudi, če bi opravljal nekvalitetne storitve in s tem v konkurenci izgubljali naročnike. Posledice slabega tržnega obnašanja delavcev v TOZD, za katere

opravljajo delo, nosijo tudi delavci delovne skupnosti, kajti zakon o združenem delu v svojem 95. členu zahteva, da je višina osebnih dohodkov delavcev v delovni skupnosti odvisna od obsega in kvalitete opravljenega dela ter od uspeha, ki ga dosežejo delavci v temeljnih organizacijah pri poslovanju.

V tej zvezi bi bilo posebej še omeniti določila, ki jih prinaša novi zakon o ugotavljanju skupnega prihodka in delitvi dohodka (sedaj še v osnutku, vendar bo v kratkem sprejet v zvezni skupščini). Ta zakon namreč predpisuje za vsako delovno skupnost svoje knjigovodstvo in ugotavljanje dohodka, ki ga potem delavci v delovni skupnosti skladno s svojimi pravilniki in drugimi splošnimi akti razporedijo na osebne dohodke in za skupno porabo ter za razširitev materialne osnove, če je takšna razširitev skladna z zakonom o združenem delu tudi dogovorjena. V primeru, da bi delovna skupnost ne mogla iz skupnega prihodka, ki ga pridobiva na podlagi svobodne menjave dela z delavci v TOZD, pokriti porabljene materialne stroške in druge stroške za opravljanje svojega dela, se delavcem delovne skupnosti zmanjšajo osebni dohodki do višine zagotovljenih po zakonu. Takoj po takšni ugotovitvi morajo delavci v delovni skupnosti, ki ni dosegla dovolj sredstev, pričeti s sanacijo in predložiti vse ukrepe za odpravo nastalega stanja. Pomembno je to, da bo nastopilo ugotavljanje dohodka in bodo nastale tudi posledice zaradi nedoseganja dohodka tudi že med letom ob periodičnih obračunih, končno pa seveda ob zaključnem računu za poslovno leto.

Kaj pomeni svobodna menjava dela

Pod tem pojmom označuje zakon razmerja, ki nastajajo med delovnimi skupnostmi in temeljnimi organizacijami, za katere delavci delovne skupnosti opravljajo določena dela, za katera ni mogoče organizirati temeljne organizacije in na tej osnovi vzpostaviti drugačne odnose v menjavi na podlagi prodaje izdelkov oz. opravljenih storitev, kakor to delajo delavci v temeljnih organizacijah. Zato se morajo delavci delovne skupnosti dogovoriti z delavci temeljnih organizacij za višino sredstev, da bo zagotovljeno nemoteno poslovanje delovne skupnosti; delavci delovne skupnosti pa so odgovorni, da svoje delo opravijo kvalitetno in v obsegu, ki je določen ob priliki ustanovitve delovne skupnosti ter se ga konkretizira z letnimi programi.

Gibanja, ki nastajajo v zvezi s pridobivanjem dohodka v TOZD, za katere delavci delovne skupnosti opravljajo dela, vsekakor vplivajo tudi na višino sredstev, ki se zagotovijo s programi delovni skupnosti. Zato ni mogoče uvajati nek proračunski sistem za financiranje dejavnosti delovne skupnosti.

Pri nas so zadeve glede organiziranja delovne skupnosti za opravljanje skupnih zadev za temeljne organizacije v sestavi naše delovne organizacije urejene takole:

- organizirana je delovna skupnost za opravljanje del skupnega pomena na podlagi sklenjenega samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v GIP GRADIS,
- opravljena je delitev dela in opisane naloge, ki jih opravlja delovna skupnost, ki je organizirana v 7 strokovnih službah — tehnična, gospodarsko-financijska, komercialna, splošna, kadrovska socialna s Centrom za izobraževanje in razvojno organizacijska,
- sklenjen je poseben samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delovne skupnosti in TOZD v GIP GRADIS, ki je bil sklenjen že leta 1974.

- delavci delovne skupnosti so sprejeli svoje samoupravne sporazume o merilih delitve osebnih dohodkov in sredstev skupne porabe, o sistemizaciji delovnih mest in samoupravnem sporazumu o medsebojnih delovnih razmerjih vse v skladu z veljavnimi predpisi, ki bodo prenehali veljati konec tega leta in bo potrebno akte uskladiti z republikanskim zakonom o delitvi razmerij in na podlagi zakona o združenem delu.

- Zagotovitev sredstev za delovno skupnost je določena v samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih med TOZD in delovno skupnostjo. Ta merila niso skladna z zakonom o združenem delu. V tej zvezi bo potrebno spremeniti sporazum med delovno skupnostjo in TOZD.

- Kar zadeva organizacijo skupnih služb, ki so organizirane v eni delovni skupnosti, je potrebno ugotoviti dejstvo, da v tej delovni skupnosti ni takšnih opravil, ki bi bila takšnega značaja, ki ne bi odgovarjala 400. členu zakona o združenem delu. Poleg tega se opravljajo v službah tudi dela, ki jih sicer zakon ne opredeljuje, da bi se v splošnem smela opravljati v delovni skupnosti, vendar izjemoma to dopušča, če ni pogojev za organiziranje temeljne organizacije za te dejavnosti. To so komercialni v zvezi s prometom blaga oz. storitev, dela v zvezi z izobraževanjem kadrov, znanstveno delo ipd.

Posebej pa je treba obravnavati delo, ki se nanaša na finančno funkcijo, tj. preskrba sredstev, plasiranje in vračanje sredstev. To funkcijo je že sedaj sicer

Skupina naših delavcev

Z zamudo ob dnevu kovinarjev

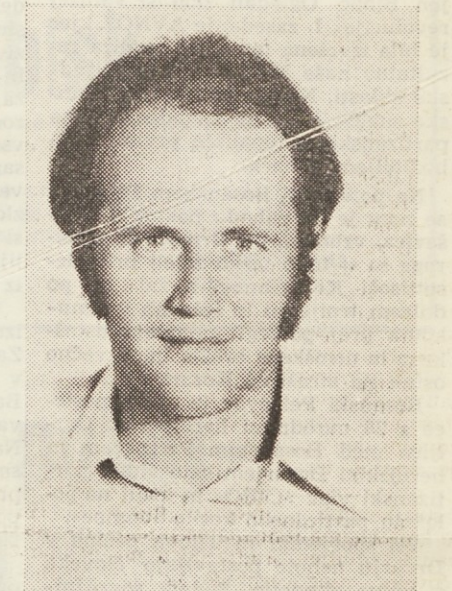
K pisanju tega prispevka me je pravzaprav spodbudilo priznanje, ki ga je Gradisov delavec iz KO v Mariboru prejel ob prvem dnevu kovinarjev Jugoslavije.

Delavci — kovinarji 144 osnovnih organizacij sindikata širom Jugoslavije, njih več kot 320.000 je namreč podprlo predlog, da se 10. oktober proglasi za dan kovinarjev. To pa v spomin na ta dan leta 1910, ko je tov. Tito postal član Zveze kovinarskih delavcev Hrvaške in Slovenije.

Ob tej priložnosti so bile po vsej državi organizirane različne manifestacije. Osrednja je bila v Zagrebu, ko je o Josipu Brozu-Titu kot kovinarju govoril predsednik Zveznega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Rade Galeb. V okviru proslave dneva kovinarjev je potekalo tudi 11. zvezno tekmovanje kovinarskih delavcev Jugoslavije. Najboljši na tem tekmovanju so prejeli poleg ostalih priznanj tudi ročne ure, osebno darilo predsednika Tita.

Svečanost ob dnevu kovinarjev je bila tudi v Mariboru, ko je zbranim kovinarjem govoril podpredsednik Republiškega sveta ZSS Emil Tomažič. Ob tej priložnosti je 47 zaslužnih kovinarskih delavcev prejelo posebna priznanja za izredno prizadevanje in dosežene uspehe pri družbenopolitičnem, samoupravnem in tehnološkem napredku kovinarske industrije. Med njimi je bil tudi delavec Kovinarskih obratov v Mariboru Smolič Stanko. Sam je o tem povedal: »Predvsem moram povedati, da tega priznanja nisem pričakoval, ker naša TOZD deluje v okviru gradbenega podjetja. Kovinarji mnogokrat nismo v enakem položaju v odnosu na gradbene TOZD. Tu ne mislim samoupravnega položaja, ampak nekatera druga vprašanja, na primer: pripravo samoupravnih aktov, ki se največkrat prilagajajo samo gradbenikom.

Verjetno bi si priznanje zaslužil še kakšen član našega kolektiva, zato menim, da je to obenem prizna-

Stanko Smolič

nje celotnemu kolektivu za rezultate, ki smo jih v zadnjih letih nedvomno dosegli pri utrjevanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, ter za napore, ki so jih vsi člani kolektiva vložili za nadaljnji razvoj naše TOZD. Bilo je potrebno veliko odrekovanja, tudi na račun osebnih dohodkov, da smo si lahko ustvarili primerne pogoje za še uspešnejši nadaljnji razvoj.«

Ob tem naj tudi mi z majhno zamudo čestitamo petstotim kovinarjem Gradisa njihov dan z željo, da bi ga v prihodnje praznovali bolj svečano, saj smo letos, kot gradbeniki verjetno pozabili na naše kovinarje.

Masten Valter

Zahvala

Sprejeli smo 12 kaširanih barvnih fotografij v velikosti 60/50, katere prikazujejo gradnjo ali pa že dogarjene najbolj značilne objekte, ki jih je ali pa še gradi vaše podjetje.

Fotografije bomo razstavili na hodnikih šole, kjer bodo na vpogled učencem in obiskovalcem ter bodo pripomogle k izboljšanju pouka in videzu naše šole.

Za razumevanje, ki ste ga imeli do naših prizadevanj za ureditev šolskega posloppja se zahvaljujemo upravnemu odboru centra za izobraževanje.

Ravnatelj poklicne šole
Karel Medja

organizacijo gospodarsko-financijske službe v smislu sklenjenega sporazuma o združitvi TOZD v interno banko. Ustanovljena bo posebna delovna skupnost za interno banko z nalogami, ki bodo določene v omenjenem samoupravnem sporazumu. Sredstva za delovanje delovne skupnosti interne banke se bodo zagotavljala iz obresti za plasirana sredstva in eventualno iz posebej zaračunanih storitev. Na ta način bo delovna skupnost oblikovala svoje prihodke, krila materialne stroške in najemnine za poslovne prostore ter osebne dohodke in sredstva za skupno porabo delavcev te delovne skupnosti po sprejetih samoupravnih aktih in v skladu s sklenjenimi sporazumi. Pozitivna razlika med prihodki od obresti in drugimi prihodki, ki jih bo pridobila interna banka, ter materialnimi stroški, osebnimi dohodki, in drugimi izdatki po porazdeljena med TOZD, članice interne banke.

Interna banka mora biti registrirana pri gospodarskem sodišču. Kako se bodo reorganizirale ostale službe iz sedanje delovne skupnosti, je stvar obravnave in ustreznih rešitev. Vedeti moramo, da ni mogoče reorganizacije delovne skupnosti sprovajati brez temeljitih analiz in priprav, še manj pa po željah brez upoštevanja določil zakona o združenem delu, ki daje smer in obliko takšne organizacije.

opravljal poseben odbor »interne banke«, ki je sestavljen iz delegatov TOZD, medtem, ko se je izvrševanje te funkcije odvijalo v gospodarsko-financijski službi. Po zakonu o bančnem kreditnem sistemu se organizirajo za opravljanje finančne funkcije in drugih poslov, ki se nanašajo na bančne posle, INTERNE BANKE. V interno banko se združijo temeljne organizacije ali delovne organizacije. Interni banki pa ima svojo delovno skupnost, katere se ustanavlja enako kot druge delovne skupnosti s samoupravnim sporazumom o združitvi TOZD v interno banko. Poleg tega bo imela ta skupnost tudi posebni samoupravni sporazum o medsebojnih odnosih s TOZD. Na podlagi tega bodo delavci v delovni skupnosti interne banke sprejeli svoje samoupravne akte — samoupravni sporazum o združitvi dela delavcev delovne skupnosti interne banke, statut in pravilnike, kot je že prej našteto tudi za delovne skupnosti, za opravljanje drugih skupnih poslov za TOZD.

Interna banka ima tudi svojo delavsko kontrolo. Z organiziranjem interne banke GIP GRADIS bo potrebno izpeljati reor-

Po poteh revolucije AVNOJ-a

Opravili smo izredno uspešno dvodnevno ekskurzijo po zgodovinsko zelo pomembnih krajih Slovenije, Hrvaške in Bosne iz časa najnovejše zgodovine NOB in LR.

Ekskurzija je bila strokovno in tehnično zelo dobro pripravljena za kar imata s svojimi odbori posebne zasluge tovariša Stane Majcen in Franc Štok, ves čas nas je spremljala vojaška kuhinja z zelo okusnim vojaškim golažem in vampi.

Na kratko bom opisal pot zgodovinske ekskurzije:

20. avgusta 1977 ob 4.00 uri smo odpotovali in ob tem obujali spomine na pomembne borbe in druge dogodke iz časa NOB — na Dolenjskem, v sončni Beli Krajini pri Suhorju na zbor XIV. divizije pred poldnevom na Stajersko, veliko borb, svobodno Metliko, oficirske šole v Gradcu, partizanskem letališču pri Kresincu, nadaljnjem razvoju slovenske državnosti v Crnomlju, pozdrav rudniku Kanižarica itd. V partizanski Beli Krajini smo videli tudi njene specifičnosti — breze, vinograde, zidanice, ter še na koncu Zupančičevo Vinico in lepo čisto Kolpo.

Na poti po Kordunu smo zapeli »Na Kordinu grob do groba, traži majka sina svoga« in druge, obujali smo spomine na najbolj zločinska dela in največjo nacionalno sramoto bratovorne vojne.

Ob 9.40 smo se malo odpočili in okrepčili v Slunju.

Ob 11. uri smo poslušali razlago tov. Štoka, o tem kako je bil osvobodjen Bihac. Ogledali smo si »Muzej revolucije« I. zasedanje AVNOJ, kjer je bila izvršena temeljita analiza rezultatov naše NOB in razvoja ljudske oblasti. Nakupovali smo spominske značke in karte ter odpešali na partizansko počepališče prvim osvoboditeljem Bihaca.

Na poti proti Bosanskemu Petrovcu se nam je na zahodu pokazala Plješevica, vzhodno pa Grmeč. do katerega so si tako težko želeli priti desetisoči Kozarčanov, a žal so po dolgem trpljenju in težavah ter mukoma prej podlegli udarcem ustaškega in nemškega orožja in za večno ostali na straži na Kozari.

Bosanski Petrovac je malo mestece s 26 narodnimi heroji. Nad Cvrličjo med Bosanskim Petrovcem in herojskim Drvarjem smo videli partizanski vlak »ČIRO« in imeli na položaju partizansko kosilo »vampe«.

Vsi spomeniki in Titova pečina v Drvarju nehoti postavljajo človeka v vojno situacijo. Sedma sovražnikova ofenziva — desant na Drvar je propadel zaradi:

1. dobre organizacije in sinhronizacije komandovanja z vojaškimi enotami,

2. dobro obvladovanje terena s strani branilcev Drvarja,

3. hitra in vztrajna intervencija partizanskih enot in

4. kar bi lahko rekli najprej — izredno dobra organiziranost, vztrajnost in požrtvovalnost prebivalstva Drvarja. Vse to bi nam lahko vedno služilo za vzor, kaj pomeni dobro organizirano SLO in LO na lastnem terenu, ter sovražstvo do okupatorja in velika ljubezen do lastne domovine. Ko smo se ob 15. uri poslavljali od Drvarja, prvega mesta heroja, si je vsak pri sebi mislil: »Padli Drvarčani, velika vam slava in ostalih velika hvala za rezultate predvsem sedme ofenzive!«

Ob 15.30. uri smo ponovno videli dolino in mestece Bosanski Petrovac.

Ob 16.15. uri smo prišli v mestece Ključ, ki je med drugim znano po tem, da je v II. svetovni vojni menjavalo svoje gospodarje ca. 34—36-krat. Najbrž, da to za takratne prebivalce ni bilo enostavno, kajti vsak je od njih zahteval zavezništvo in sodelovanje. Pošten človek je imel pred očmi samo NOB, nikakor se ni mogel odločiti za ustaše, četnike, Nemce itd.

Okrog 17. ure smo bili v naravnin in zaradi konfiguracije sv. vega te-

rena zgodovinsko zelo pomembnem mestu »JAJCE«. PLIVA daje enkratno lepoto s svojimi slapovi na svoji poti.

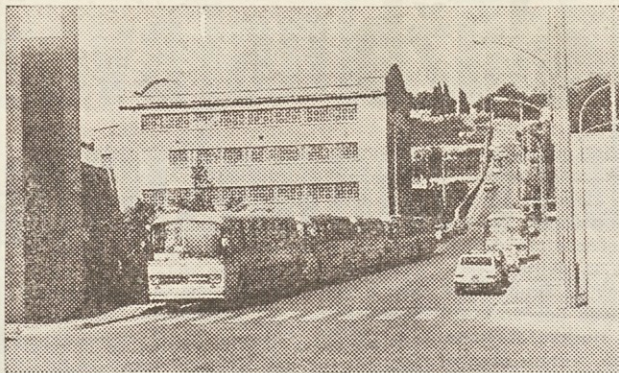
Dvorana, kjer so delegati iz vseh republik 29. novembra 1943 z dviganjem rok sprejemali zgodovinsko najbolj pomembne sklepe za nadaljnji razvoj NOB, LR in naše državnosti, še vedno daje tak vtis, kot da se je vse včeraj dogajalo. Naziv države Jugoslavije — ki je bila prodana, razkosana, izmučena, razdrobljena, so samo jugoslovanski komunisti — borci znali dvigniti pokonci in sklenili: Ime naše države je DFJ, imenovanje NKOJ, prepoved izdajniški vladi in kralju v Londonu, da se vrne v domovino in da sklepa pogodbe v imenu ljudstva, ki vodi krvavo borbo za svojo osvoboditev, dokler se ljudstvo na svobodnih volitvah ne odloči. Priključitev krivično odcepljenih narodov od matičnih narodov: Istro, Reko, Slovensko Primorje s Trstom in Koroško k svojim bratskim narodom, ter se z njimi z rano ob rami borijo proti istemu sovražniku nacizmu in fašizmu; dodelitev posebnega vodilnega in zasluznega priznanja tov. TITU — naziv maršala. Tu je prvič najmočnejše in najbolj konkretno prišlo do izražanja realnosti Cankarjeva misel »Narod si bo pisal sodbo sam«. Ob tem vsem si človek zamisli: — narod je sam osvobajal svojo domovino, ustvaril svoj red, izgnal okupatorja, zlomil izdajalsko buržoazijo — kaj si mislijo tisti, ki so, ali še danes želijo, da jim drugi krojijo usodo (ali iz zahoda — ali vzhoda).

Ob 18.30 smo se odpeljali po izredno lepem kanjonu reke Vrbsa. Zapustili smo Jajce in se odpeljali v Banjo Luko. Ko smo prinajali v Banjo Luko, je nekdo od naših tovarišev dobil »asociacijo na Reko«. Na vsak način je hotel dokazati, da smo v Reki. Komaj smo ga uspeli prepričati, kje smo. Naše enodnevno potovanje je bilo zaključeno ob 20.20.

Drugi dan, to je 21. 8. 1977 smo po ogledu Banja Luke odpotovali na legendarno Kozaro. Ponovno se je silšala pelem »Oj Kozaro gusta šuma« itd. v pozdrav tistim ljudem, ki so leta 1942 v 3. sovražnikovi ofenzivi najbolj krvavo plačali svojo svobodo.

Kozara, simbol junaštva in herojstva ima s svojimi spomeniki zelo bogato učilnico. To so spomeniki z imeni vseh padlih na Kozari, razstavljajo slik in film o dogodkih na Kozari.

Tako smo se ob 12.52. uri poslovili od največjega spomenika Bosanske Krajine in prišli v Jasenovac, kjer je 700.000 ljudi plačalo današnjo svobodo s svojimi življenji. Ko človek prebere zapis: »MRTVI ŽIVIMA OČI OTVARAJU«, po izredno kvalitetni razlagi tovarišice v muzeju Jasenovac in ogledu filma na območju taborišča, ponovno doživlja obnasanje ljudi, ki se niso znali drugače uveljaviti, kakor z zločini, zlorabo verskih čustev in nacionalizma. Razmišlja o psihosocialni konstrukciji in strukturi teh ljudi in se vpraša, kako narediti, da se danes ne bi oblikovali takšni razdiralni ljudje. Jasenovac naj bo opomin človeštvu kaj vse je sposoben narediti fašizem, nacizem — ustaštvo — šovinizem, kakšna bi bila usoda našega ljudstva, če bi vojna trajala še 4 do 5 let. Edino zaslugo za združitev vseh poštenih Jugoslovanov v eno državo ima KPJ s tov. TITOM, NOB in REVOLUCIJA. Milan Simič

Expedicija Gradisovcev pred Rižarno v Trstu

Vodiču, ki je pripovedoval zgodovino Rižarne so z zanimanjem prisluhnili vsi udeleženci

Sindikrat skrbi za nas

V začetku oktobra smo preživel lep izletniški dan. Odpravljali smo se namreč v Trst. Zbrali smo se pred ljubljansko športno dvorano Tivoli in bilo je precej vedro, moram pa priznati, da tudi precej mrzlo. Naša osnovna organizacija sindikata TOZD GE Ljubljana okolica je predtem že organizirala izlet v Beograd—Bar in Dubrovnik, katerega se je udeležilo veliko naših delavcev. To je bil torej naš drugi izlet v letošnjem letu. Njegov namen pa je bil ogled muzeja v Rižarni in Kulturnega doma Slovencev v Trstu.

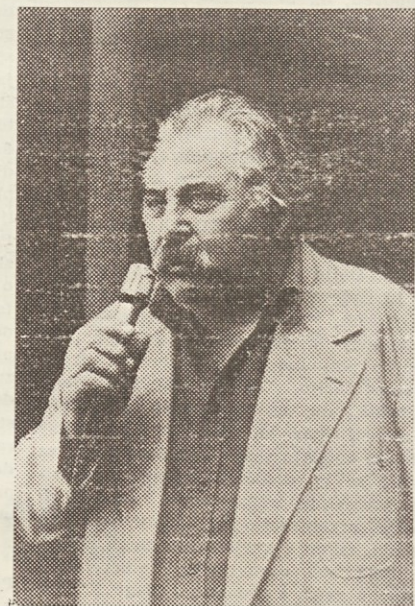
nihče od nas ne bo tako kmalu pozabil.

Veno Filipović

Pred halo Tivoli smo napolnili dva avtobusa z oznako Gradis, družbo pa nam je delal tudi avtobus iz podjetja IMP. Imeli smo skupnega vodiča, ki nam je med potjo povedal marsikaj zanimivega. Ko smo odhajali iz Ljubljane smo si na levi strani lahko ogledovali gradnjo novega kosa avtoceste, kmalu nato pa že zgrajeno avtocesto proti Postojni. Ob pol desetih smo že bili na mejnem prehodu Fernetiči, od tam smo nadaljevali pot proti našemu cilju. S hriba smo v daljavi lahko opazovali Trst, njegovo prijetno lego ob morju in mogoče je bilo celo kateremu žal, da mesto ni več naše. Potem smo prispeli do Rižarne. Vodič nas je vodil skozi zloglasne zapore, kateri nam bodo še dolgo ostali v spominu. Le nekaj besed o njem:

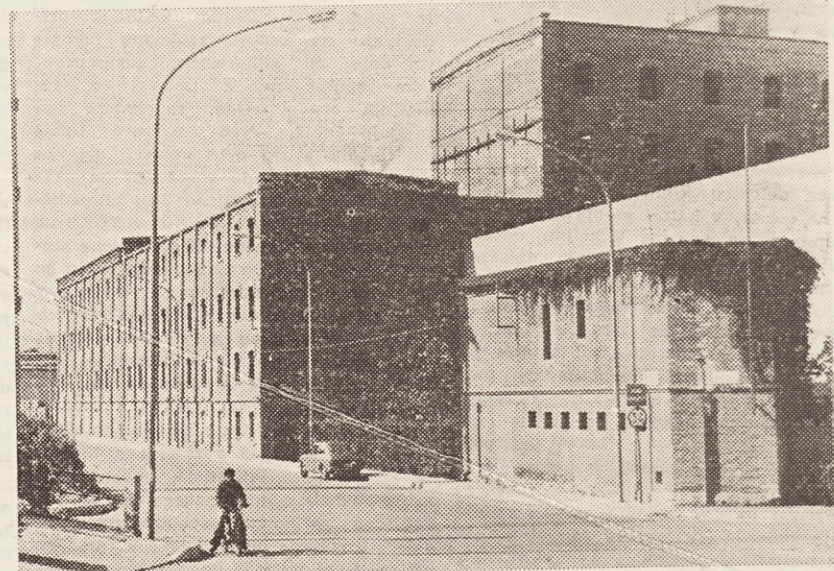
zbrisali dokaze o svojih zločinih. Med ruševinami so potem našli človeške kosti in pepel, ki so jih zločinci spravljali v papirnate vreče za cement. Našli so tudi kaj, s katerim so usmrtili marsikaterega ujetnika. Koliko je bilo žrtve? Menda je bilo v Rižarni usmrčenih od 3 do 5000 oseb. Veliko večje število pa je bilo tistih, ki so jih preko Rižarne pošiljali v taborišča.

Po obisku v Rižarni smo se napotili na ogled mesta Trst. Proti večeru pa smo se zbrali v kulturnem domu, kjer si naj bi ogledali predstavo slovenskega tržaškega gledališča. Tu smo lahko občudovali čudovito urejen dom in dobro igro naših slovenskih igralcev, za kar so bili ustrezno nagrajeni z našim aplavzom. Po ogledu predstave smo se vsi zadovoljni vračali v Ljubljano in vem, da tega izleta z vsemi vtisi

Predstavnika tržaškega gledališča je organiziral sprejem že v Sezani in prisrčno pozdravil Gradisovec

Proti koncu oktobra leta 1943 je nacistični okupator spremenil tovarno za čiščenje riža v taborišče za deportacije v Nemčijo in krematorij. V začetku našega oleda smo si ogledali celico smrti. Sem so iz zaporov zapirali ujetnike, ki jim je bilo že v nekaj naslednjih urah namenjena smrt. Po nekaterih pričevanjih so se ujetniki pogostoma tukaj znašli skupaj s trupli, ki so bila namenjena za krematorij. Malo dalje je 17 majnih celic, v katere so natlačili partizane, politične ujetnike, jude, ki jih je čakala usmrtitev v nekaj dneh včasih pa tudi v nekaj tednih. Prvi dve celici so uporabljali za mučenje ujetnikov in zaplenbo njihovega bornega premoženja. Tu so med drugim našli na tisoče osebnih izkaznic. V tistih časih je Rižarna še imela notranje železniško postajališče in od tam so ujetnike v zapечатih vagonih pošiljali v Dachau, Auschwitz, Mauthausen. Na notranjem dvorišču je stala krematorijska peč. Bežeči nacisti so krematorij in dimnik uničili ob njihovem begu v noči pred 1. majem 1945, da bi

Zloglasno taborišče za deportacije — tržaška Rižarna

Izlet upokojujencev TOZD GE Ljubljana

Sindikalna organizacija Gradis TCZD gradbena enota Ljubljana prireja vsako leto izlet za svoje upokojujence. Tako je tudi letos povabila svoje upokojujence na tovariško srečanje, združeno z izletom v neznano smer.

V soboto dne 15. 10. 1977 ob sedmih zjutraj smo bili pred upravo TOZD Kovinskih obratov Šmartinska cesta 32 in se v avtobusom odpeljali preko Dolenjske do Bele krajine. Tega izleta se je udeležilo 32 upokojujencev. Spremljali so nas poleg predsednika sindikata tov. Martina Kolarja še 4 člani sindikata.

Pred odhodom nas je Janko Miklavžin, pomočnik kadrovskega oddelka TOZD Ljubljana, v imenu sindikalne organizacije in uprave pozdravil in razložil potek današnjega izleta in nam zaželel dobro počutje na tem izletu.

Prva naša postaja je bila v Višnji Gori. Tam smo se v gostilni Pri Vovku okrepčali z ajdovimi žganci in obaro. Potem smo nadaljevali pot preko Žužemberka, Novega mesta do Jugorja. Tukaj smo se ustavili samo toliko, da smo si ogledali okolico, nakar smo se odpeljali naprej do Metlike.

V Metliki smo odšli v znano vinsko klet. V njej smo si ogledali velikanke sode, polne letošnjega Metliškega vina. Tukaj nam je vodič razkazal in povedal ves postopek predelave vina. Zraven smo vino lahko poskusili. Od tukaj smo šli ogledat belokranjski in slovenski Gasilski muzej Metlika. Videli smo precej znamenitosti tega muzeja.

Ze nekoliko utrujeni smo se odpeljali do gostilne Nikola Badovinac, kjer nas je čakalo že pripravljeno kosilo. Pri kosilu smo se nekoliko razživel in se spominjali minulih časov. Pogrešali pa smo upokojujence Jožeta Kapela, ki se to pot ni mogel udeležiti tega izleta zaradi bolezni. On je tisti, ki nas na izletih vedno navdušuje s svojim petjem, zato mu želimo čim prejšnje okrevanje.

Vračali smo se dobre volje in s petjem in kramljanjem smo kar hit-

ro prispeli v Ljubljano, nakar smo se poslovili in razšli.

Vsi smo bili s tem izletom zadovoljni in si želimo, da se v prihodnjem letu na podoben način spet snidemo.

Iskreno se zahvaljujemo sindikatu in upravi TOZD Ljubljana, ker sta nam priredila ta izlet.

Lepe pozdrave in mnogo uspeha pri nadaljnjem delu.

Upokojujenc Edo Kragelj

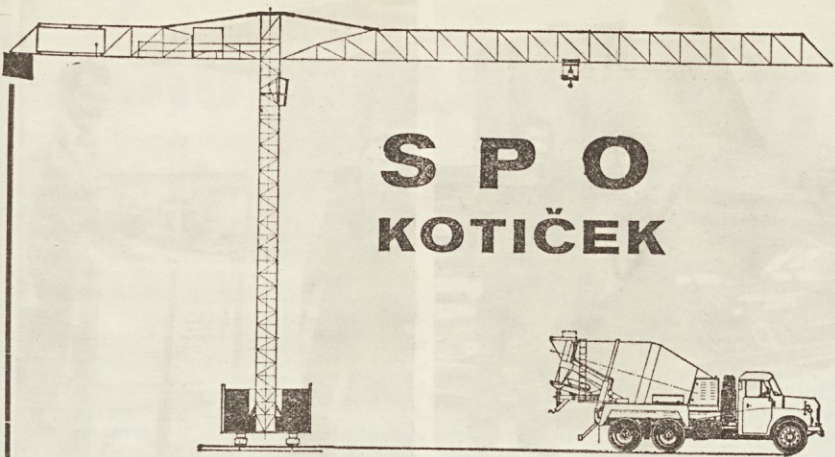

Prijetno je bilo na ponovnem snidenju

Se spominski posnetek v Titovi pečini nad Drvarjem

**S P O
KOTIČEK**

Kako je z našo zavestjo do dela in disciplino

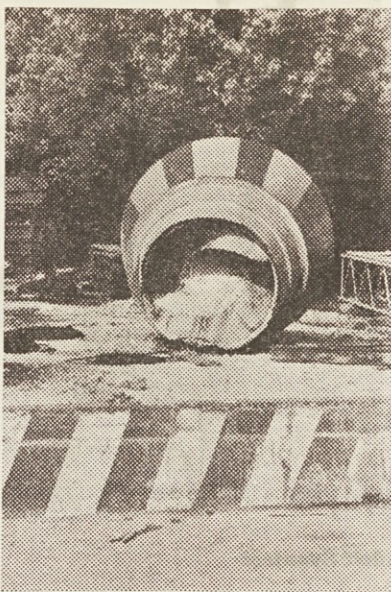
Mnogo nas je, velik je kolektiv temeljne organizacije združenega dela SPO. Sestav je zelo pester. Delavci so iz raznih republik, torej nacionalni in jezikovni konglomerat. Človek, vojni udeleženec ima občutek kot da je to partizanska brigada, saj slišimo razna narečja in jezike. In sporazumevanje — to je tehnični jezik, ki ga vsi obvladajo.

Temeljna organizacija združenega dela SPO je mlad kolektiv, ne samo po starosti ampak tudi delavci so pretežno mladi. Lepo je pogledati mladega zagorelega fanta na modernem stroju, ki ga večje opravlja in iztiska iz njega čimveč konjskih moči. Zadovoljen je s strojem, ga neguje, da bo z njim prislužil čimvečji kos kruha. Največkrat sta zadovoljna dva, tisti, ki opravlja neko delo in drugi, za katerega je delo opravljeno. Vendar vedno ni tako, večkrat so spodrsli, ki kvarijo ugled SPO.

Smo enota v Gradisu, ki opravljamo delovne naloge s stroji ter zato dobi družba, enota in mi plačilo. Plačilo bo toliko večje kolikor več bo opravljenega dela. Za izvrševanje delovnih nalog je potrebno strokovno znanje, vestnost in disciplina. Brez ene od teh lastnosti ne more biti opravljena delovna naloga tako, da je vsestransko učinkovita.

Ce govorimo v vojaškem žargonu smo pravzaprav motorizirana enota, vendar razpostavljeni tako kot mitralješka gnezda, vsepovsod. Večkrat se dogaja, da so ta gnezda v jutranjih urah nema — neživa. Manjka ljudi, ki bi pognali stroje, da bi postalo življenje in hrup. Torej take stvari se dogajajo večkrat, stroji ostajajo nemi, zamujamo in predčasno odhajamo iz delovišča. To so najbolj boleče hibe naših posameznih mlajših delavcev. S tem izgublja naša enota ugled, mi in družba pa denar. Delo kasni, programirani roki prekoračujejo dogovorjen čas in tako izgubi ugled pri naših investitorjih naša delovna organizacija Gradis. Poleg vsega tega nastane jasno še nezadovoljstvo odgovornih ljudi na gradbiščih, in s tem se kalijo dobri odnosi, ki si jih vsak želi. Ni vseeno ostalim delavcem, ki disciplinirano opravljajo vestno in strokovno svoje delo.

Dajmo skupaj delati tako, da bodo naše gradbene enote z nami zadovoljne in ponosne, da imajo v Gradisu tako mehanizirano enoto, ki je sposobna ob vsakem času opraviti najzahtevnejša dela. Bodimo ponosni na naš Gradis in se ozrimo samo za kratek čas nazaj, kakšni objekti so bili napravljeni in kakšni se dokončujejo. To delo je bilo ali se še opravlja z združenimi močmi, kar je samo v ponos naše delovne organizacije združenega dela.

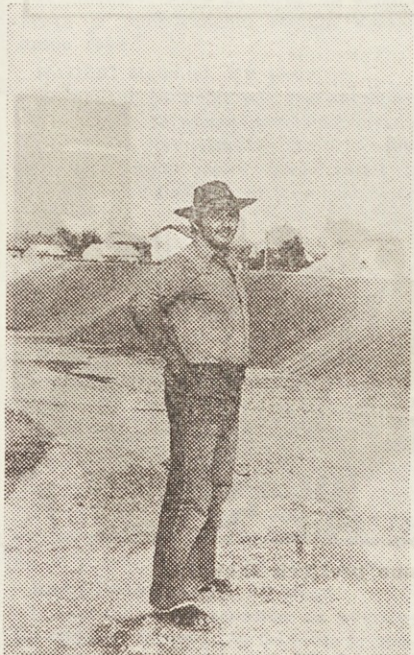
Skrita raketa na rampi že precej časa in vsled tehnično-tehničnih vzrokov še ni poletela

Franc Koban na svojem jeklenem konju — valjarju BOMAG 200 utrjuje teren na HE Srednja Drava 2 v Forminu

Nova prevozna betonarna SB 15 pripravljena za naslednjega lastnika

Naš delavec »Mehikanec« v dovodnem kanalu v Markovcih

Botlše fant pod smreko, kot vdorec pod streho.

Kdor sam sebe povzdiguje, prazno glavo oznanjuje

Gora ni nora, tisti je nor, ki gre gor.

Zahvala upokojujencev

Vabljeni upokojujenci strojno prometnega obrata se zahvaljujemo vsem, ki so karkoli ali kakorkoli prispevali za organizacijo izleta dne 20. X. 1977 za ogled gradbišča jedrske elektrarne v Krškem.

Ze ob prihodu v našo delovno organizacijo SPO smo bili lepo sprejeti. Obdarovani smo bili z lepim znakom za ključ in značko, ki predstavlja »Gradis«. Po želji je bil vsak postrežen s kavico in kar še zraven spada. Obžalovanja vredno, da nas ni bilo polno število iz neznanega vzroka. Ob tej dani priložnosti nas je pozdravil naš bivši šef avtoparka tov. Kopač Albin.

Po kratkem zadrževanju in pozdravljanju v SPO smo se odpeljali, kot da se vozimo na ekskurzijo skozi poznane kraje Višnja gora, Drnovo, Korenitka itd. To so kraji v katerih smo imeli svoj čas parkirališče in prebivališče, poleg njih se vije avtocesta, ob njej stojijo cestni objekti pri katerih je za izdelavo delno vsak udeleženec izleta nekoliko sodeloval.

Med potjo smo bili pogoščeni in tako zgovorni se peljali na cilj. Ko smo se približevali Krškemu, smo videli veliko novih sadnih plantaž, zasajenih z različnimi sadnimi drevjem. Zares lepo.

Ko smo se pripeljali na gradbišče jedrske elektrarne, nas je sprejel določeni član kolektiva. Vsako zastavljeno vprašanje nam je natančno razložil, posebno o veliki posodi za

hlajenje vode, za kar se mu zahvaljujemo.

Po ogledu gradbišča jedrske elektrarne smo se odpeljali v Kostanjevico v bivši samostan. Tam smo si ogledali galerijo »Jakac«.

Med potjo v obeh smereh nam je tov. Janez Tekavec sicer tov. Zupan Janez kot dober poznavalec stare in nove zgodovine Dolenjske na drobno pripovedoval o raznih dogodkih, vse zanimivo. Tov. Janezu Zupanu se zahvaljujemo.

Okoli 16. ure smo se pripeljali v Skocjan na pripravljeno kosilo. Tam se je nekoliko pozneje pridružil namestnik direktorja tov. ing. Vinko Gartner, zamudo opravičil s službeno odsotnostjo. Med kosilom ob zdravici nam je tov. ing. Vinko Gartner zaželel dobrodoščilo in dobro potje, za kar se mu zahvaljujemo.

Po kosilu smo bili razpoloženi, se veselili in zadovoljni odpeljali v Ljubljano z željo, da bi se naša prejšnja delovna organizacija SPO z malo truda in dobre volje vsako leto spomnila na nas, ne zato, da nas gosti, zato, da nas informira o svojem delu in dogodkih, ki nas vedno zanimajo. Vsi upokojujenci ne dobimo Gradisovega vestnika kar je zelo poželjno in iz katerega bi se seznanjali o delu in novostmi celotne organizacije. Naši prejšnji delovni organizaciji SPO želimo veliko delovnega uspeha in sreče pri delu.

Se enkrat hvala vsem!

Franc Kovič

Hvala za obisk

Ker že dalj časa bolujem, so me obiskali moji sodelavci iz SPO. Tak obisk pomeni mnogo več kot v normalnih razmerah, če je človek zdrav.

Ob tej priložnosti se iskreno zahvaljujem za obisk, posebej pa sindikalni podružnici Gradis SPO za prejeto materialno pomoč.

Nailepše je biti zdrav in delati med svojimi sodelavci.

Stefan Horvat
žerjavist

V zasluženi pokoj- Cilka Matas

V ožjem krogu sodelavcev in sodelavk smo se na SD-2 v Forminu poslovili od naše dolgoletne sodelavke CILKE MATAS.

Imenovana je po več kot tridesetih letih dela odšla v pokoj v svoj domači kraj Petišovce v Prekmurje. Rojena je bila v Murski Soboti, življenjska pot pa jo je vodila po mnogih krajih v Jugoslaviji kjer je trideset let opravljala razna dela po gradbiščih daleč od svojega domačega kraja.

Pri podjetju Gradis se je zaposlila 31. 3. 1950. Pred tem pa je tri leta delala v Opekarni Košaki v Mariboru.

Ko je stopila v Gradisov kolektiv je delala najprej na gradbišču na žičnici vse do leta 1954, ko je pričela delati v kuhinji. V času svojega dela v kuhinji je položila najprej izpit za PK delavko in nato še izpit za KV kuharico.

Vedno se rada spominja svoje delovne poti po raznih gradbiščih kot so naslednja: HE Vuzenica, Vuhred, Ožbolt, Pobrežje — Maribor, Varaždin, Rovinj, Krušica v Liki, Čadjavina v BiH, AC Postojna—Vrhnik, AC Hoče—Celje in nazadnje SD-2 Formin.

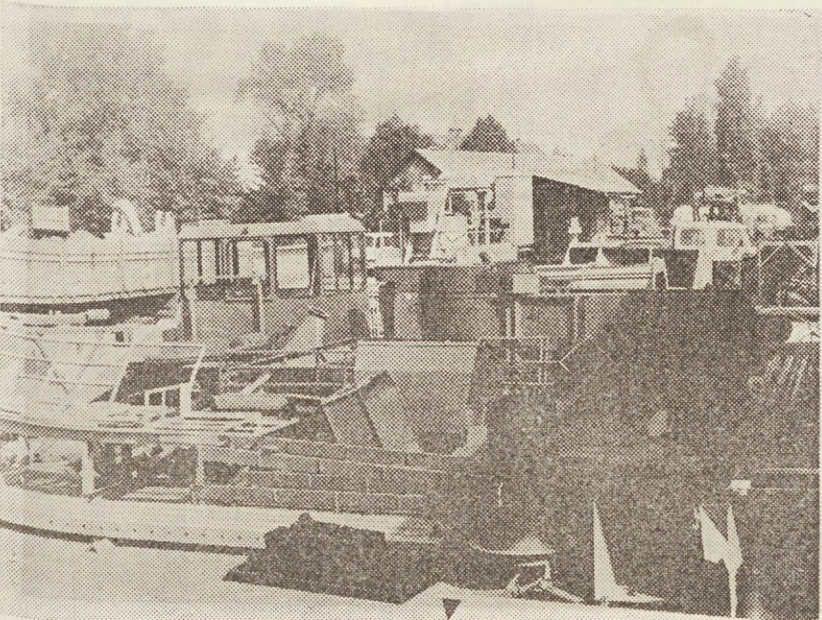
Matas Cilka je leta 1957 delala tudi na avtocesti v Brežicah. Od vseh gradbišč se najraje spominja svojega dela v Rovinju, kjer je bila več let in kjer ji je tudi najbolj ugajalo.

Prav tako se spominja, da so bili včasih pogoji dela zelo slabi in izredno težki. Se posebno je bilo težko na nekaterih gradbiščih zaradi prevoza na delo in z dela domov. Ne malokrat so se našli tudi nekateri, ki so se do zaposlenih žensk v kuhinji obnašali zelo nespodobno in žaljivo.

Mnoge gradbiščne kuhinje so bile še brez prave kuhinjske opreme, brez elektrike ali celo nedovoljno ogrevane. Vse to se je v glavnem z leti uredilo, kuhinje so se modernizirale, tudi odnos mnogih ljudi se je spremenil, pogoji dela so se izboljšali vendar kljub vsem tem spremembam odhaja naša Cilka z veseljem na svoj dom, kjer se bo lahko po tolikih letih dela posvetila mirnejšemu življenju.

Vsi mi, ki smo jo poznali oziroma delali z njo mnoga leta, ji želimo še mnogo lepih in srečnih let, in da se še večkrat srečamo z njo v našem kolektivu, saj upamo, da nas ne bo tako hitro pozabila.

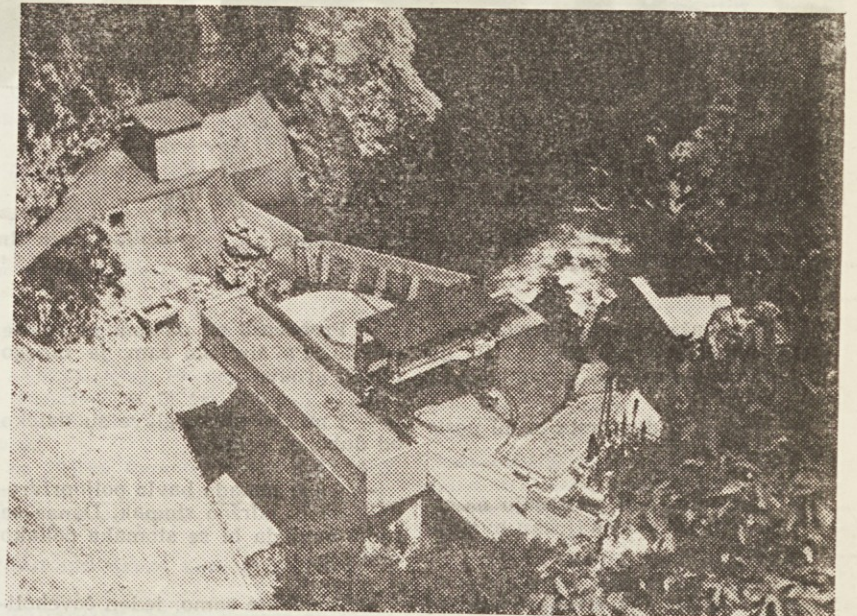
JANI KLANČAR

Velika prostorska stiska na dvorišču KO in SPO. Novi izdelki bi najraje izpodrinili gradbene stroje ki čakajo na popravilo

Temeljska pregrada s 1.900.000 m², to je Kruščica

Pogled na Kruščico

Prijetno srečanje upokoјencev

Tako kot že nekaj let nazaj je TOZD Nizke gradnje iz Maribora tudi letos organizirala srečanje svojih nekdanjih sodelavcev, ki danes zasluženó uživajo malo počitka. Srečanje je bilo združeno s prijeto ekskurzijo v Krško na gradbišče Jedsrke elektrarne.

V Mariboru se je na dan srečanja zbralo 17 bivših aktivistov Nizkih gradenj, zadovoljnih, da se po daljšem času zopet srečajo in si povedo kaj je bilo novega v zadnjih mesecih. Za uvod v te pogovore je direktor TOZD inž. Boltežar Hvastija seznanil upokojene Gradisovce, kaj je med tem časom že zraslo novega izpod rok delavcev Gradisa. Nato pa so se skupaj s predsednikom sindikata Nizkih gradenj odpravili na že prej omenjeno ekskurzijo.

Lep začetek te poti je bila prav gotovo vožnja po novi avtocesti Hoče-Leveč, ki jo marsikateri udeleženec še ni imel prilike videti. Občudovali so lepe cestne objekte, prav gotovo pa so se jim zdeli tudi zato še lepši, ker so jih delali delavci Gradisa. Od Celja dalje smo pot nadaljevali proti Zidanemu mostu in naprej ob Savi do Krškega.

Na gradbišču jedsrke elektrarne je upokojence sprejel inž. Janez Nučič, ki jim je razkazal samo gradnjo elektrarne in ob tem povedal marsikatero zanimivost, ki jo dosedaj še niso poznali. Še ko so se vozili proti gradbišču je nekdo dejal: »Sem mislil, da je bolj veliko!« Ko pa smo si objekt ogledovali na licu mesta so ugotovili, da porabiš kar precej časa, če ga hočeš samo obhoditi, kaj šele temeljito ogledati. Kar zastrašujoče veliko se jim je na koncu zdelo to gradbeno mravljišče. No, sicer pa je bilo drugače kar prijeto — marsikateri je tu srečal svoje nekdanje tovariše.

Ko smo se vračali po cesti proti Celju je še dolgo tekla pogovor o gradbišču jedsrke elektrarne. Kar nismo mogli verjeti, da ta betonska stvar toliko stane in da je na njej

delalo toliko delavcev. Kmalu pa se je pogovor obrnil bolj na šaljivo stran, tovariši so zopet začeli klepetati med seboj o starih dogodkih, za zabavo pa je poskrbel sam šofer avtobusa, ki je iz svoje neomejene zakladnice povedal marsikatero krepko. Pogovarjali smo se, kako je biti upokojenec in Ismet Nurišević nam je povedal takole:

»Če le morem pridem vsako leto na srečanje upokojencev. Pot je sicer precej dolga, saj se vozim do Maribora več kot 8 ur. Prišel sem iz Prijedora, kjer zdaj uživam pokoj. Doma imam družino in skupaj skrbinjo za manjšo kmetijo. Poleg tega pa sem prevzel tudi vsakdanji odkup mleka za tamkajšnjo mlekarino. Sedaj, ko sem upokojen imam dosti časa, zato sem se posvetil svojemu konjičku, ki mi pomeni veliko zadovoljstvo: gojim zgodnje vrste jagod, če mi bo uspelo pa bom že v naslednjem letu pričel tudi s tistimi jagodami, ki jih dobimo na mizo v kasnejših mesecih leta. Za zabavo in razvedrilo poskrbi mali vnuk, ki je star skoraj 2 leti, tako da mi nikoli ni dolgčas. Vendar včasih vseeno pogrešam stare dni, ko smo skupaj z Gradisom končali marsikatero gradbišče in objekt. Zato prav rad preberem vsak mesec Gradisov vestnik, kjer najprej pogledam, kaj je novega v moji bivši enoti, nato pa še kaj se je zgodilo drugje v Gradisu. Nekaj novic mi prinesejo tudi tovariši, ki so še pri Gradisu.«

Srečanje smo vsi skupaj zaključili v Celju pri gostilni Ribič, kjer se je veselo vzdušje s kratkega izleta nadaljevalo do noči, ko smo se razšli na svoje domove, vsi v upanju, da bomo drugo leto zopet skupaj.

Adolf Svajnec

Drago Madžarič in Branko Laptoš

Valent Pinter in Stanislav Praznik

Izpiti v Mariboru v besedi in sliki

Po skoraj letu dni praktičnega dela delavcev — tečajnikov za KV in VKV delavce v TOZD kovinski obrati Maribor so kandidati uspešno opravili zaključni izpit tudi iz praktičnega dela. Vsak je dobil posebno nalogo, ki jo je moral napraviti v dveh dneh, odvisno od posamezne naloge.

Kandidati so svoje delo v roku in zelo kvalitetno izvršili. Nekaj izdelkov smo fotografirali, opravili pa so jih naslednji:

1. Valent Pinter in Stanislav Praznik sta izdelala avtomatsko zvezda trikot stikalo moči 20 KW ter poizkusno razdelilno omaro (za preizkušanje motorjev vibracijskih igel).

2. Anton Dovečar je izdelal mešalac malte EM 150.

3. Adolf Svajnec je za praktični del izpita izdelal kovinsko lestev.

4. Ernest Galun in Janko Masten sta izdelala dve vodni škropilnici ter dva okvirja za strešna okna.

Ivan Kovačič je izdelal jekleno peto betonskega stebra.

Rudi Mlinarič pa odtočno cev in odtočnik.

Albin Brglez je polagal izpit za KV kovača, ter izdelal vrtljivo lopatico s toporiščem in ročico. Z odličnim uspehom je opravil praktično nalogo tudi Marjan Herbec, ki je izdelal nosilec vrtljivih lopatic, gred in popolno zvezdo. Skratka vsi kandidati — tečajniki so svoje naloge zelo kvalitetno in uspešno opravili.

Uredništvu Gradisovega vestnika

Ze nekaj časa opažamo, da naš vestnik kasni, izhaja neredno, torej pride kadar pride. Do sedaj ni bilo zaslediti, da bi postal dvomesečnik ali mogoče polletnik, če je, nas obvestite.

No, malo za šalo, več pa zares. Mnenja sem, da so vedno napisane določene stvari, ki so za kratko obdobje zanimive, pozneje ne več, so postane.

Dejstva so, da letošnje leto vestnik neredno izhaja. Verjetno, da si delim želje vseh kolektivov, da se ponovno spravi v tir, da bo dostavljen kakšen dan pred izplačili, tako da vsak delavec s kuverto dobi še vestnik.

Take in podobne zakasnitve imajo za posledico, da ga marsikateri član kolektiva kasneje sploh ne dobi, vsekakor pa bi bilo drugače, če ga dobi pri izplačilu.

Upamo, da ne bomo razočarani in bo ponovno prišel v roke naših bralcev ob koncu meseca kot je to bilo nekoč. Tudi po starem je včasih dobro opraviti kako delo, ter naj postane zopet enomeščnik.

Ludvik Snajder

Ogled JE Krško je bil za vse poln zanimivosti

Vse prisotne je zanimalo, koliko novega so naredili v njihovem TOZD.

»Koliko lepih dni smo preživeli skupaj!«

— Nije vaša vozačka dozvola propusnica za bilijarsku salu... Pa da na putevima pravimo karambole.

— Nekí dižu dva prsta. A mi poste — obe ruke.

— Nekí me ljudi podsećaju na crni luk: kad im skinješ ljusku hvataju te za oči.

— Da bi stomak živeo na visokoj nozi, treba kičmu privikavati na niske udarce.

— Prebacuju mi da sam se suviše ispriso. Pa šta, bio sam ja mnogo puta i grbav.

— I mnogo plitke glave su daleko od dubokog oranja.

— On se nekada bavio poljoprivredom da bi održao stomak. Danas se njom bavi da bi se stomaka nekako otarasio.

— Zamislíte samo, jedan čovekoliki majmun razgovarao je preko telefona čitavih pola sata. JADNIK,

MISLIJO JE DA SE PREKO VEZE MOŽE POSTATI COVEK.

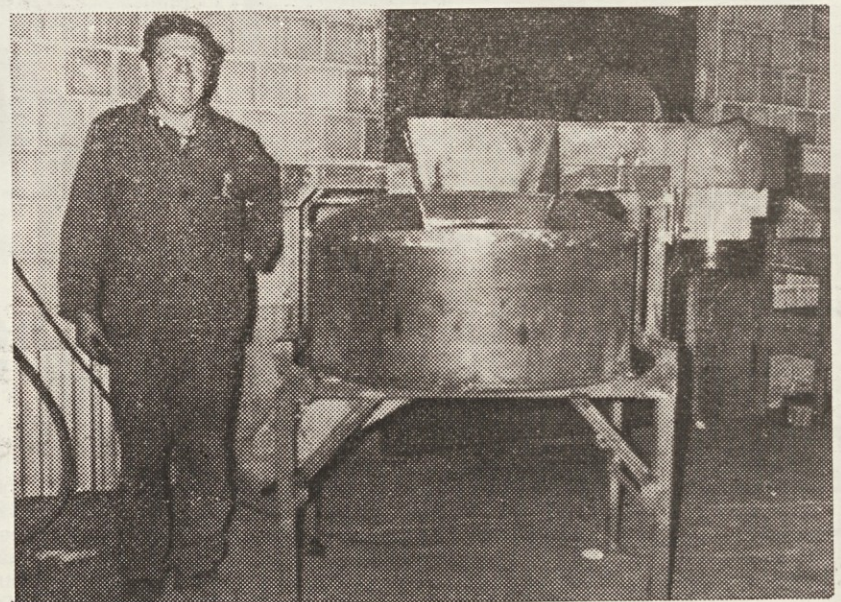
— Ljudi su kao vino: prodaja im zavisi od prikačene etikete.

MAJLER

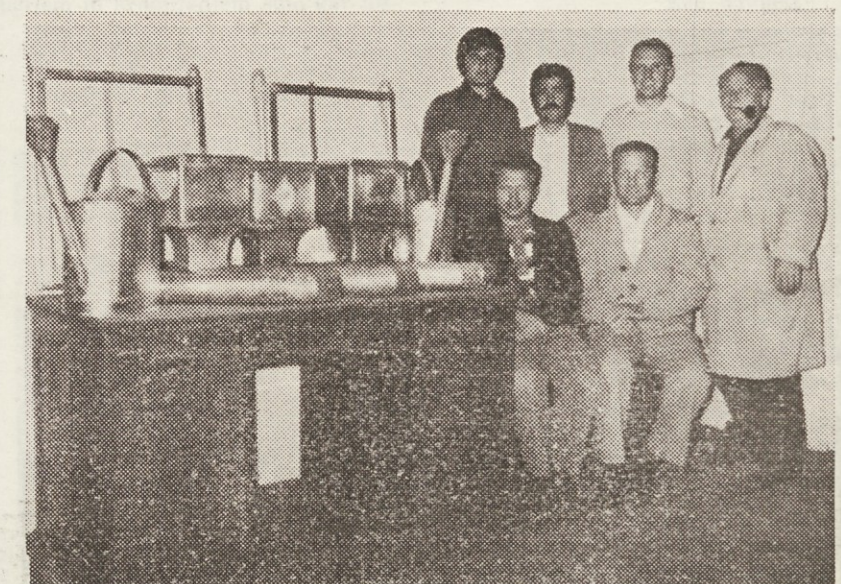
Cigla reče vratima: — Baš su ljudi malerozni. Sve im dolazi po glavi stanovnika Eto, knjiga po glavi stanovnika, čaša po glavi stanovnika pa i kad je stan u pitanju ja dolazim na svakog stanovnika po glavi!

Izpitna komisija z učnim mojstrom pri posvetovanju

Dovečar Janez s svojim izdelkom

Kleparji KO Maribor — stojijo: Rudi Mlinarič, Ernest Galun, Janko Masten, Ciril Bratuša; sedita: Jože Spek, Oto Verdnik

Alkoholizem je bolezen vseh slojev

Gradis, kakor tudi ostala podjetja, ima zaposlene različne izobražene ljudi, ki zasedajo delovna mesta od NK do VS. Med temi delavci je veliko tudi ljudi, ki uživajo alkohol redno ali občasno. Nikoli ne moremo trditi, da alkoholiki in alkoholizem obstaja samo med manj izobraženimi in socialno šibkimi delavci. Alkoholizem je bolezen vseh kategorij ljudi tako tistih z nižjim standardom kakor boljše situiranih. V razgovorih, ki sem jih vodil z delavci Gradisa sem opazil, da se vzemajo za zdravljenje vseh, ki so zdravljenja potrebni ne glede na njihovo izobrazbo, položaj na delovnem mestu in položaj v družbi.

Zaposleni v Gradisu, ki abstinerajo (ne pijejo) se zavzemajo za tako obravnavo, ki bi te zaslužene ljudi rešila njihovega gospodarja alkohola in bi se normalno lahko vključili v delovni proces. Vidimo, da ljudje, ki prekomerno uživajo alkohol in so od njega tudi odvisni na delovnem mestu na gradbišču ali v pisarni ne dosegajo rezultatov dela, ki so za tako delo predvideni in žive na račun drugih.

Ob prihodu na nov način nagrajevanja bo to nekoliko drugače, saj bodo delavci dobili osebni dohodek samo za opravljeno delo in bodo razlike še bolj očitne. Take razlike bodo seveda nekaterim pomagale, da bodo prebredli svojo odvisnost od alkohola, vendar le tistim, ki bodo v začetni fazi odvisnosti, nikakor pa ne vsem.

Prav zaradi tega je potrebno, da sodelavci, prijatelji in predpostavljene opozarjajo vse, ki ne bi dosegli rezultatov dela na njihovo odvisnost od alkohola in opozarjajo socialnega delavca na izpade posameznikov. Socialni delavec delovne organizacije, vse delavce, ki so odvisni od alkohola, ne glede na njihov položaj, sprejme na razgovor, poskuša ugotoviti vzrok za bolezen in jih napoti na daljnjo obravnavo v ustrezno ustanovo. Seveda pa je ob tem potrebno nepristransko in objektivno sodelovanje vseh, ki so ob tej bolezni prisotni ali pridejo s takim delavcem v kontakt. Sodelovati mora predvsem družina, ki je najbolj prizadeta, delovno okolje in sodelavci, ki morajo namesto alkohola prevzeti del njegovih delovnih opravil.

Družba v celoti, ki želi bolnega alkoholika usposobiti za svojega polnovrednega člana. Ima naj vse pravice, ki jih nalaga posamezniku za uresničitev ciljev, ki si jih postavlja za normalno delo in življenje.

Alkoholiki na različnih delovnih mestih ne dosegajo ustreznih delovnih učinkov. Svoje mnenje utemeljujem z dosedanjimi raziskavami na tem področju pri nas in v tujini. Poleg slabega delovnega učinka na delovnem mestu, alkoholiki lahko škodujejo delovni organizaciji v finančnem smislu, s tem da ne opravijo svojih zadolžitvev in tudi moralno. Poslovni partnerji takoj opazijo alkoholika na vodilnem delovnem mestu in ne žele več sodelovati. Prav tako ostale stranke in slab glas se prenaša hitro. Vsi delavci se moramo truditi, da takega mišljenja ne bo dobil o Gradisu nihče.

Uspeh celotnega podjetja je nedvomno odvisen od dela vsakega posameznika. M. D.

Rad bi študiral tuje jezike

Sem vaš štipendist in me zanima, če lahko sofinancirate študij tujih jezikov na Delavski univerzi. Letos namreč že obiskujem 4. stopnjo angleškega jezika na Delavski univerzi v Mariboru. Ker pa je vsako leto semester študija dražji (letos že 1400.— dinarjev) vas prosim, če je možno kakšno dotiranje iz vaših sredstev za izobraževanje, saj ko sem podpisal pogodbo o štipendiranju ste poudarili, da naj študiramo tudi tuje jezike, kar seveda koristi tudi vam, meni in celi naši družbi. Saj tudi zaradi teh in še drugih vzrokov sem se vpisal na Delavsko univerzo. Letos, se pravi junija 1978, končam 5. stopnjo in dobim verificirano diplomu o znanju angleškega jezika, na-

kar pa želim obiskovati še tečaj francoskega jezika. Vendar, kakor sem že omenil, posamezna stopnja je vsako leto dražja in me stane letno dve in pol štipendije.

Toliko o tem. Prošnjo bom priložil. Kot drugič bi se želel zahvaliti za redno pošiljanje vašega vestnika — Gradisov vestnik, kar z velikim zanimanjem prebiram. Pripravljam tudi kratko poročilo o opravljanju počitniške prakse, ki sem jo opravljal v poletnih mesecih v Grčiji (Atene) preko mednarodne študentske organizacije I. A. E. S. T. E. in ob enem se želim tudi zahvaliti, da ste mi to omogočili, saj kot vaš štipendist, sem bil dolžan opravljati prakso v našem podjetju TOZD Maribor.

Branko Ivanetič

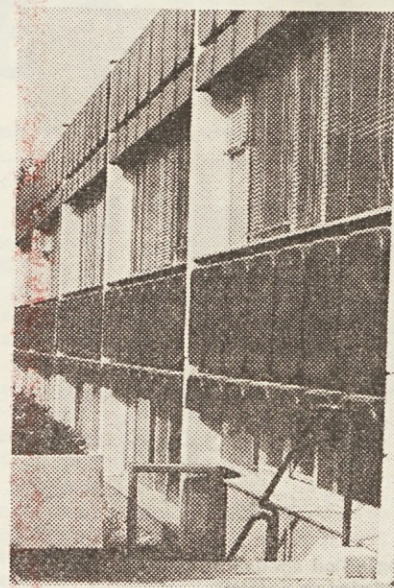

Miladin Stankić

Iz vojske nam pišejo

Vojaški rok služim v Valjevu. Rad bi pozdravil vse delavce in upravo GE Jesenice, še posebej pa pozdravljam Milana Milanovića, Trišu V., Slavku M., Jurića Milivoda, Veljku O. itd.

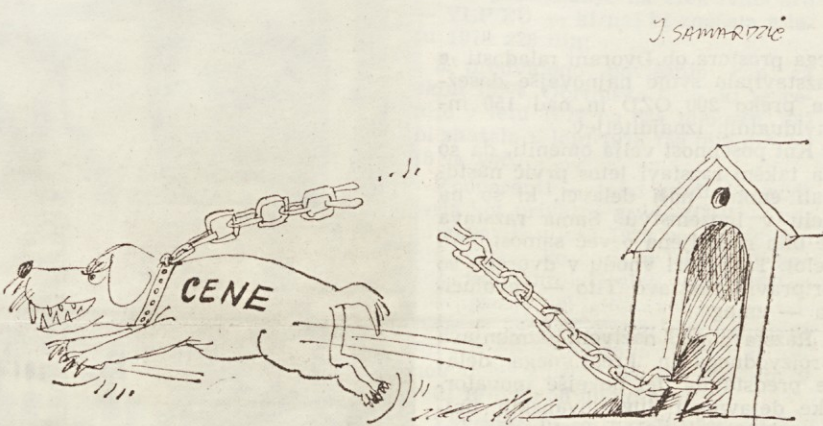
Miladin Stankić
V. p. 6734/28
14002 Valjevo

Novi Gradisov center za AOP

Izkušnje hitro prenašamo na mlajše

Skrbijo za varno delo po naših gradbiščih člani službe za varstvo pri delu ing. Janez Vodopivec, Franc Habič, ing. Boža Šef, Janez Škofic in Jože Lorenčič

Verizna reakcija

Nezgode nas opozarjajo

V mesecu avgustu 1977 se je pri delu poškodovalo delavcev, na poti na delo delavcev Skupaj delavcev in sicer po TOZD, kot sledi:

TOZD GE Celje (2 poškodbi)

REK Kamilo, vodja betonarne
Pri ugotavljanju vode v betonski mešanici je nastala mala eksplozija spirita. Spirit je brizgnil imenovanemu po levi strani telesa. Pri tem je dobil opekline po levi roki in levi nogi.

HRAPIC Hasan, PK delavec
Imenovan je razkladal montažne plošče za montažno tribuno, pri tem mu je iz rok zdrsnila plošča in mu poškodovala zgornjo stran leve noge.

TOZD GE Gradnje PTUJ (2 poškodbi)

BRNEZ Konrad, KV zidar
Pri nakladanju opeke v samokolnico mu je le ta padla na desno nogo in mu jo poškodovala.

KOREN Stefan, KV mizar
Ko se je imenovan peljal iz dela domov z mopedom mu je voznik osebnega avtomobila odvzel prednost ter ga zbil po cesti, zaradi česar se je poškodoval po desni nogi in roki.

TOZD GE Jesenice (4 poškodbe)

MUJANOVIČ Mujo, KV zidar
Pri kipanju betona iz mikserja mu je žleb stisnil in poškodoval mezinco na desni roki.

KUCKO Ivan, KV tesar
Pri nakladanju strešne lepenke, ko je vrgel lepenko na traktor se mu je rola

lepenke zavalila nazaj ter mu poškodovala prstane desne roke.

ARSIČ Radoš, KV šofer
Pri popravilu poltovornega avtomobila mu je padlo v desno oko olje pomešano s peskom.

KOTORIČ Handija, PU signalist
Imenovan je hotel vključiti delovno napravo tajfun s pomočjo el. toka. Ko je vklopil, je izbruhnil ogenj, kateri ga je opeknel po rokah in obrazu.

TOZD GE Koper (— poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženih poškodb pri delu in na poti.

TOZD GE Ljubljana (4 poškodbe)

Poškodovani so se: Bojič Drago, Zupančič Pavel, Kušen Adem in Tubič Mladen. Prijave nesreče pri delu niso bile dostavljene zato ni možno podati opisa poškodb.

TOZD GE Ljubljana-okolica (3 poškodbe)

MUHANOVIC Ejub, KV zidar
Imenovan je teklen iz skladišča, pri tem pa je nerodno stopil in si zvil gleženj desne noge.

KEKIC Rasim, PK zidar
Ko je imenovan nameščal razsvetljavo v neosvetljen hodnik je padel v delno odkrit jašek, ter se poškodoval.

DERONJIC Milenko — ni dostavljena prijava nesreče pri delu.

TOZD GE Maribor (7 poškodb)

VIDOVIČ Ivan, PK strojnik

Pri menjavi šinj na mreži za sejanje peska je imenovanemu stisnilo kazalec desne roke.

HADŽIĆ Mahmud, KV tesar
Imenovan je delal pri vezanju opaža za steno. Ko je njegov sodelavec vrtil v opaž luknje na nasprotni strani je sveder pri prehodu imenovanega prijel za rokav ter mu poškodoval levo roko v zapetju.

MUJARIĆ Vajsil, KV tesar
Imenovan je montiral cevni oder na višini 1,5 m. Pri polaganju plohov na delovni oder mu ni ploh dobro nalegal na cev ter se je pri hoji po njem prevrnil ter si je pri tem poškodoval prsni koš na desni strani.

ŠTRTOK Franc, KV zidar
Pri razopaževanju bet. stene je stopil na žebelj in si poškodoval stopalo noge.

HRZENJAK JOSIP, KV zidar
Pri spuščanju betonskih cevi Ø 15 v kanal se je imenovan udaril v desno roko in si poškodoval palec in kazalec.

BRATOVČAK Mirko, PU zidar
Imenovan je bil zaposlen na površinski obdelavi betonov. Za brušenje je uporabljal kotni brusilni stroj s smirkovim papirjem. Na večji površini betona se je stroj zapel in se izmuznil imenovanemu iz rok. Padajoči stroj ga je z vrtečo ploščo oplazil po obrazu in mu poškodoval desno ličnico.

KOSIR Ivan, PK železokrivec
Pri rezanju bet. železa z rezalcem, je imenovanega udaril konec železa po desni roki in mu poškodoval mezinec.

TOZD GE NIZKE GRADNJE Maribor (4 poškodbe)

BUTINA Milan, KV tesar

Ko je žerjav prenašal montažno ploščo je ta zanihala ter udarila imenovanega po prstu leve roke.

PEKLAR Martin, KV tesar
Pri rezanju trikotnih letvic na krožni aži je imenovanemu padel iz rok leseni komad, pri tem pa se je poškodoval.

MIHAJLOVIĆ Miladin, NK delavec
Pri izkopu izpadle skale s krampom mu je odletel drobec kamna v desno oko.

KERNDL Matija, KV mizar
Pri predelavi opaža mu je opazni vijak priletel v desno stran glave nad očesom in ga ranil.

TOZD GE Ravne na Koroškem (— poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženih poškodb pri delu in na poti.

TOZD KO Ljubljana (1 poškodba)

GUTMAN Avgust, strojni ključavničar
Ob prihiti čiščenja obdelovanca je imenovanemu priletel tujek v oko.

TOZD KO Maribor (4 poškodbe)

JANŽEL Jožef, PK delavec
Imenovan se je pri ravnanju kijoke za strešni žleb udaril po mezinec desne roke.

Za Peščak Darkota, Mlinarič Zvoneta in Maks Rudija niso dostavljene prijave nesreče pri delu.

TOZD LIO Skofja Loka (2 poškodbi)

TABAKOVIĆ Rasim, delavec na žagi
Pri valjenju hloda na dozirnem transporterju mu je spodrsnilo, pri tem mu je hlod stisnil desno nogo.

FODER Marjan, KV tesar
Imenovani je nakladal grede na tovorni avto. Iz grede je štrlel žleknik in ker ga ni videl si je nanj nabodel mezinec desne roke.

TOZD SPO (velo) — (5 poškodb)

OSTERMAN Rudi, KV varilec
Pri autogenskem rezanju žice je stopil z nogo pod model koperske plošče, model je potegnilo naprej in podložna lesena zagodka ga je pritisnila na desno stopalo.

Za Marolt Stanislava, Spraje Pavleta, Petek Alojza, Vihtužnik Franca in Maglič Adema ni dostavljenih prijav nesreče pri delu.

TOZD Železokrivnica (4 poškodbe)

VORKAPIĆ Stojan, PK delavec
Pri rezanju na električnem stroju (miz) je imenovanega udarila palica železa.

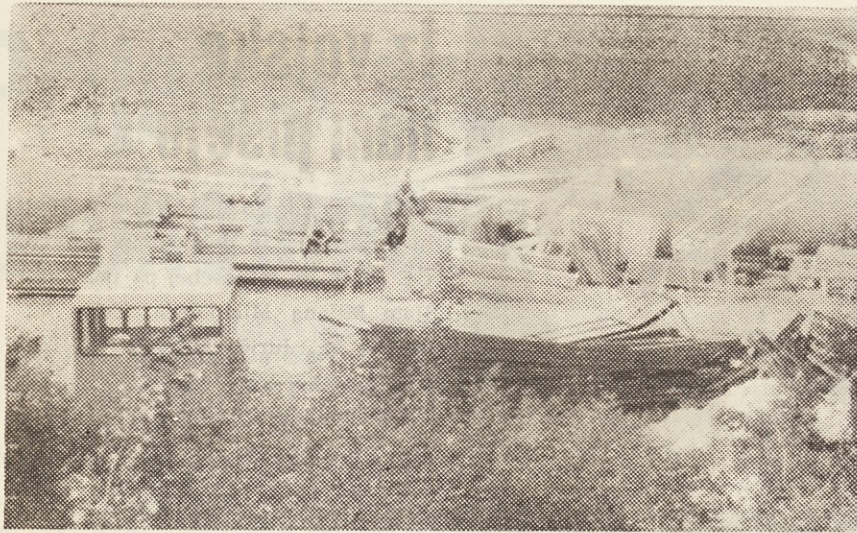
TOMIĆ Boro, PK železokrivec
Pri spuščanju železa je imenovan imel roko na ogradni cevi v trenutku, ko se je razsl snop palic. Pri tem mu je poškodovala levo roko.

KALESIĆ Ramiz, železokrivec
Imenovani je dobil udarec v glavo s kljuko od jeklene vrvi zaradi nepazljivosti žerjavista pri premiku roke žerjava.

BEČIROVIĆ Abdulah, PK železokrivec
Imenovani je vezal železo pod žerjavom. Med tem časom je pomagal privezati cevni oder za reaktorski plašč. Pri tem ga je stisnila jeklena vrva.

Bojan Bambič

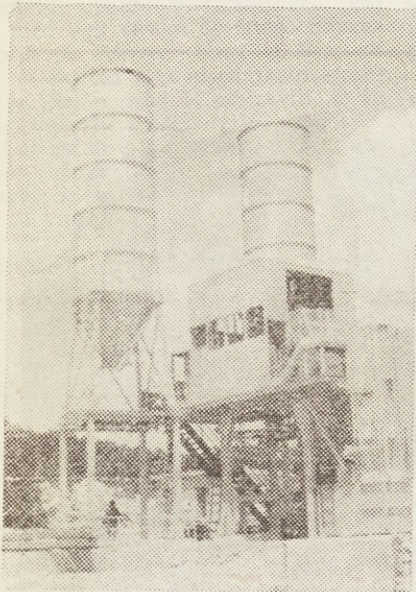
Pred pričetkom del montaže betonarne. Treba si je nabrati moči in preudariti — kje začeti

Montaža betonarne SB 750

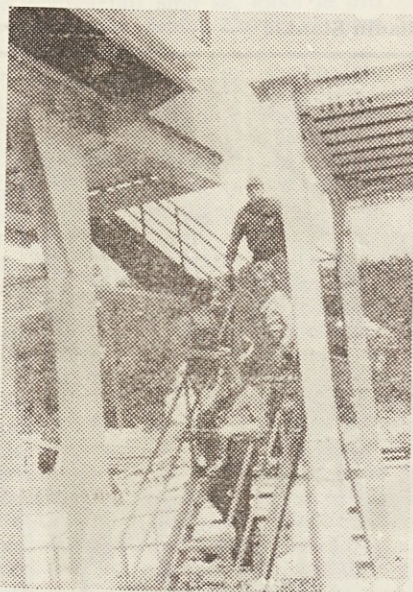
Montaža betonarne Gradis, tip SB 750, sodobne avtomatske betonarne z desetimi fiksno nastavljenimi programi na karticah in ročno nastavljenim programom na potencijometrih s kapaciteto za več kot 35 m³ na uro vgrajenega betona

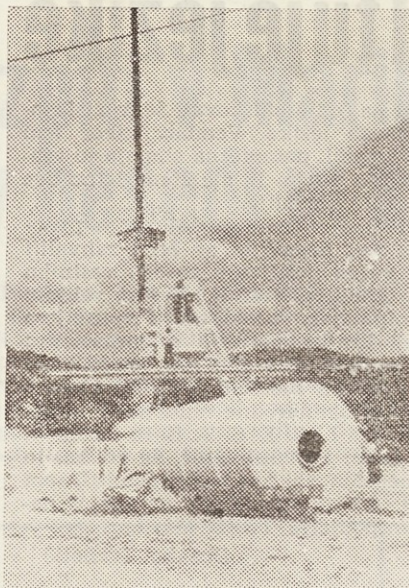
Tudi mešalec in tehničar za cement dobita svojo hišico

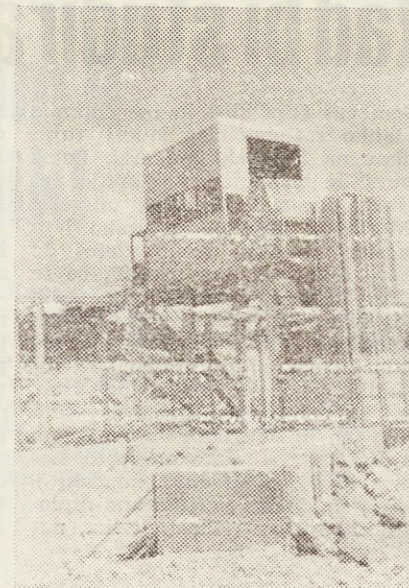
Betonarna počasi raste. Za mešalcec je na vrsti tehničar za cement

Pogled od spodaj na prihajajočo tehničarico za cement

Zatem, ko se postavijo podstavki silosov za cement in zvezda, je betonarna že precej kompletirana

Ekipe je razvrščena — malo predaha

Po dolgem in napornem delu je rezultat viden

Razstava izumov in inovacij na Reki

V »Dvorani mladosti« na Reki je bila letos že petič po vrsti razstava izumov in inovacij pod naslovom RAST 77.

Letošnje jubilejno leto je počastil s svojim pokroviteljstvom tovariš Tito in s tem dal še eno priznanje in

spodbudo delovni ustvarjalnosti mladim, za izume in tehnične izboljšave, za organizacijsko-proizvodne dosežke, za izmenjavo proizvodnega in ustvarjalnega dela.

Na 3000 kvadratnih metrih pokrite in 2000 kvadratnih metrih odpr-

tega prostora ob Dvorani mladosti je razstavljalo svoje najnovejše dosežke preko 200 OZD in nad 150 individualnih iznajditeljev.

Kot posebnost velja omeniti, da so na takšni razstavi letos prvič nastopili enotno naši delavci, ki so na delu v inozemstvu. Sama razstava je bila razdeljena v več samostojnih celot. Takoj pri vstopu v dvorano so pripravili razstavo Tito — revolucija — zmaga.

Razstava pod nazivom »Izmenjava proizvodnega in kreativnega dela« je predstavila del novejših inovatorske dejavnosti jugoslovanskih univerz in raziskovalnih institucij.

Skupno so razstavljale svoje delo organizacije, ki se ukvarjajo z industrijsko zaščito lastnine in postopki patentiranja doma in v tujini.

Najzanimivejši del razstave pa je bil seveda delež naših delovnih organizacij v inovatorskem področju. Razstavljenih je bilo preko 2000 eksponatov med katerimi predstavljajo posamezni predmeti vrhunec tehničnih dosežkov. Omenim naj le nekatere najpomembnejše: podjetje Metal je razstavljalo sisteme ogrevanja s sončno energijo in napravo za razsoljevanje morske vode na sončno energijo. Železarni Store in Jesenice so razstavljale niz tehničnih izboljšav na obstoječih tehnologijah. Gorenje je razstavljalo nove sanitarne kabine, kmetijske stroje itd. TAM je razstavil svoje novo terensko vozilo TAM 11057 z izrednim sposobnostmi. Litostroj je prikazal celovito dejavnost inventivne dejavnosti v svoji organizaciji poleg konkretnih eksponatov svojih delavcev in konstruktorjev.

Nasploh velja, da so bili slovenski razstavljavci med vidnejšimi saj so poleg že naštetih firm sodelovali še Elektrokovina, Marles, Termika, Jelovica, Meblo, Cimos, Tomos, farmacevtska in kemična industrija itd.

Posebno pozornost na razstavi pa zasluži skupna razstava Raziskovalne skupnosti Slovenije in Ljubljanske banke, ki je razstavila povečane pogodbe o kreditiranju domačih inovacij in raziskovalnih nalog pod izredno ugodnimi pogoji v primerjavi s krediti v druge gospodarske dejavnosti.

Razstavo so spremljali tudi posvetovanja in seminarji s področja industrijske lastnine, organizacije inventivnih služb in nagrajevanja inventivnega dela.

Razstava je pokazala, da je naša industrija spoznala resnost in smiselnost novatorskega dela, resneje pristopa k industrijski zaščiti lastnine in težnjo po osvajanju lastnih tehnologij.

Naša delovna organizacija mora v bodoče takim razstavam posvetiti več pozornosti, saj na področju inventivne dejavnosti sodimo med razvitejše v državi.

Jurij Homec

Poziv tehničnemu kadru

Prijave za delo v inozemstvu

Zaradi ustvarjanja deviznega priliva in zaradi pomanjkanja primernih gradbenih del na domačem območju, bo naše podjetje prisiljeno, da v bližnji prihodnosti prevzame delo v inozemstvu.

Mi že imamo svoj samostojni TOZD v Frankfurtu (Zah. Nemčija), potrebujemo pa bo, da se orientiramo na nerazvite dežele (Afrika in Bližnji vzhod), kjer so še velike možnosti, da plasiramo svoje gradbene usluge.

Če hočemo nastopiti na tujem tržišču, moramo imeti ustrezni tehnični kader, ki pa ga moramo v glavnem sestaviti iz obstoječih kadrov, ki jih danes Gradis zaposluje.

Spomladni smo prek centra za izobraževanje izvedli anketo s tehničnim kadrom, kdo bi bil pripravljen oditi na delo v inozemstvo in kdo obvlada aktivno ali pasivno kak tuj jezik.

Anketa žal ni bila popolna, ker se ji mnogi niso odzvali, nekateri pa je niso vzeli dovolj resno.

Tem potom pozivamo vse gradbene in strojne strokovnjake (delovodje, tehnike, inženirje in diplomirane inženirje), ki imajo resen namen, da se za nekaj časa zaposlijo na delih, ki jih namestitev Gradis prevzema v inozemstvu, da to do konca meseca novembra 1977 pisмено sporočijo v kadrovsko službo skupnih služb.

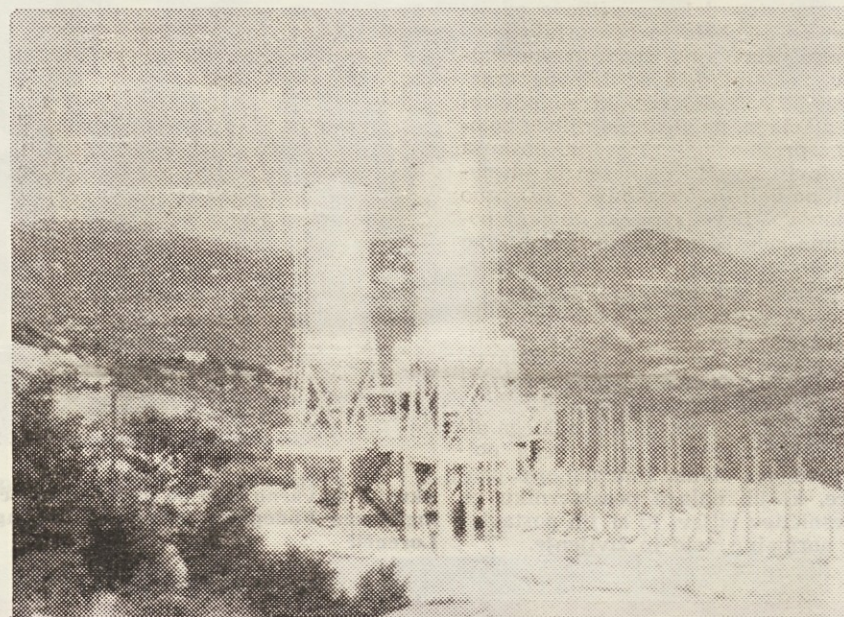
Namen tega poziva je, da ugotovimo, s kolikšnim tehničnim kadrom sploh lahko računamo, če bi delo v inozemstvu dobili in tudi prevzeli.

Razumljivo je, da bomo v konkretnih primerih iskali sporazume z direktorji TOZD glede profila posameznika in roka odhoda. Zelo važno je, da vsi zainteresirani v najbližji prihodnosti izpopolnijo znanje tujega jezika. Brez znanja tujega jezika je delo tehničnega kadra (umski delavci) v inozemstvu nemogoče. Prosimo, da imate poziv kot resno zadevo, ki je v interesu Gradisa, kot največjega gradbenega podjetja v državi.

V pismenem sporočilu napišite:

1. Ime in priimek, leto rojstva, delovni staž
2. Kakšno delovno mesto trenutno zasedate
3. Kateri svetovni jezik obvladate
  - a) aktivno (v govoru in pisavi)
  - b) pasivno (samo v govoru)
4. Za katero področje ste zainteresirani:
  - a) Zahodna Nemčija oz. evropske države
  - b) Bližnji vzhod
  - c) Afrika

DIREKTOR KSS
Dragovan Sever, dipl. ing.

Se en pogled na betonarno 750 s privarjenimi nosilci za deponijo agregata

Razpis seminarjev

za strojno stroko

Zveza strojnih inženirjev in tehnikov obvešča vse zainteresirane organizacije združenega dela in posameznike — strokovnjake, da razpisuje za dobo september 1977—junij 1978 informativne seminarje v zvezi z opravljanjem strokovnega izpita na podlagi določila 16. člena Zakona o graditvi objektov (Ur. l. SRS, št. 42/73). V smislu omenjenega določila morajo imeti delavci, ki izdelujejo tehnično dokumentacijo, opravljajo nadzor nad njo, odgovorni vodje del in nadzorni organi nad deli opravljen strokovni izpit. Namen teh seminarjev je omogočiti oziroma olajšati kandidatom pripravo za strokovni izpit iz strojne stroke.

Seminarji bodo organizirani za smeri:

- instalacije
- energetika
- transportne naprave
- konstrukcije
- tehnologija
- varilstvo

Seminarji se organizirajo kot REDNI in INTERNI.

Redni seminarji se organizirajo za več smeri istočasno, trajajo 4 dni in obsegajo 32 ur predavanj.

Interni seminarji se organizirajo na željo posameznih OZD, kjer so upošteevane specifičnosti organizacije v pogledu vsebine predavanj, razporeditve predavateljskih ur in kraja seminarja.

Prispevek za redne seminarje je 1500 din za kandidata, medtem ko se stroški za izvedbo internega seminarja določijo na podlagi posebnega dogovora med OZD in Zvezo.

Obveščamo obenem vse zainteresirane OZD in posameznike, da je v tisku zbirka tehniških predpisov, ki bo obsegala 17 predpisov iz varstva pri delu in 35 tehniških predpisov s področja strojne stroke. Informacije o zbirki dobite pri Zvezi strojnih IT.

ZVEZA STROJNIH INŽENIRJEV
IN TEHNIKOV SRS